

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบตนเอง
และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธี
วิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนคอลล

ปริญญาโท
ของ
ศิริพันธ์ วรรณกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

เมษายน 2545 .

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๕๕๕

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบตนเอง
และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธี
วิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนคอลล

บทคัดย่อ

ของ

ศรินันท์ วรรัตนกิจ

๒๕๕๕

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

เมษายน 2545 .

๒๕๕๕

ศิริพันธ์ วรรัตนกิจ. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ อังคณา สายยศ , อาจารย์ ชวลิต รวยยาจิน.

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม และศึกษาน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอลระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลซึ่งกันและกันกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 435 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งได้ผลการวิจัยดังนี้

1. สหสัมพันธ์คาโนนิกอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอล 2 ชุดมีค่าเท่ากับ .717 , .101 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในชุดที่หนึ่ง ส่วนในชุดที่สองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. คำนำน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอลระหว่างปัจจัยบางประการ กับความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในตัวแปรคาโนนิกอลทั้งสองชุดนั้น พบว่าในชุดแรกมีน้ำหนักความสำคัญของชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมีวินัยในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตาม คือความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่วนในชุดที่สองมีน้ำหนักความสำคัญระหว่างตัวแปรสองกลุ่มเป็นไปในสองแบบ คือแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตาม คือความรับผิดชอบต่อตนเอง และในแบบที่สองชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ความซื่อสัตย์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตาม คือความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกนั้นส่งผลซึ่งกันและกันกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS AND SELF -
RESPONSIBILITY AND PUBLIC-RESPONSIBILITY OF MATHAYOM
SUKSA III STUDENTS USING CANONICAL CORRELATION

AN ABSTRACT

BY

SIRINAN WORRATANAKIT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

April 2002 .

Sirinan Worratanakit. (2002). *A Study of the Relationship between some Factors and Self - Responsibility and Public - Responsibility of Mathayomsuksa III Students Using Canonical Correlation*. Master thesis , M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Aungkana Saiyos , Mr. Chawalit Ruayajin.

The purpose of this research was to study the relationship between some Factors and Self - responsibility and Public - responsibility and beta weight of each Factor which related contribute to Self - responsibility and Public - responsibility. The stratified random sampling was used to selected 435 Mathayomsuksa III students of academic year 2001 in Department of General Education in Suphanburi. The instruments consisted of Self confidence , Achievement motives , Self disciplines , Faithfulness , three types of Child Rearing Practice : Laisses - faire , Democratic and Autocratic , Self - responsibility and Public - responsibility test.

The result were as follow :

1. The canonical correlation between Self confidence , Achievement motives , Self disciplines , Faithfulness , three types of Child Rearing Practice : Laisses - faire , Democratic and Autocratic wth Self - responsibility and Public - responsibility out come had 2 function were equal to .717 , .101 respectively. The first canonical function was significant at .01 level but the second canonical function was not significant .

2. The canonical weights for Achieverment motives and Self disciplines relative contribution to Self - responsibility and Public - responsibility in the First canonical function. And the Second canonical function had two types canonical weight , the First type had Self discipline relative contribute to Self - responsibility and the Second type had Child Rearing Practice Laisses - faire, Faithfulness and Achievement motives relative contribute to Public - responsibility but in the other factors relative contribution to Self - responsibility and Public - responsibility were not significant.

ปริญญาโท

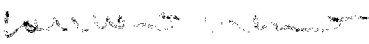
เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบตนเอง
และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธี
วิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล

ของ

นางสาวศิริพันธ์ วรรณกิจ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

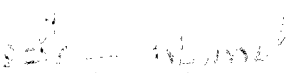

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 17 เดือน เมษายน พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญาโท

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ อังคณา สายยศ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. ละเอียด รักษ์เผ่า)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณา และได้รับคำแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ อังคณา สายยศ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการ ควบคุมปริญญานิพนธ์ ดร.ละเอียด รักษ์เฝ้า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช กรรมการที่ แต่งตั้งเพิ่มเติม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ.ที่นี้

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้รับความกรุณาจากรองศาสตรา- อาจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม ตั้งคะพิภพ และอาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจ สอบคุณภาพของเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความเอื้อเฟื้อและความร่วมมือจากผู้บริหาร และ อาจารย์ของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ. ที่นี้และขอขอบใจนักเรียนในกลุ่ม ตัวอย่างทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก รองศาสตราจารย์ ล้วน สายยศ ผู้วิจัยขอกราบขอบ พระคุณอย่างสูง

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อวินันท์ - คุณแม่สุดสงวน วรรัตนกิจ ที่อุทิศกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ เพื่อสนับสนุนให้ลูกประสบความสำเร็จในการศึกษา

ศิรินันท์ วรรัตนกิจ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย

จาก

" ทุนรองศาสตราจารย์ล้วน สายยศ "

จึงขอขอบพระคุณยิ่ง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	ความหมายของความรับผิดชอบ	8
	ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเอง	13
	ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	16
	ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ	19
	ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง	23
	ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	24
	ความสำคัญของความรับผิดชอบ	25
	ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อตนเอง	27
	ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	27
	การปลูกฝังความรับผิดชอบ	28
	การวัดความรับผิดชอบ	33
	ปัจจัยที่ศึกษา	44
	ความเชื่อมั่นในตนเอง	45
	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	50
	ความมีวินัยในตนเอง	55
	ความซื่อสัตย์	60
	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	64
	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	67
	การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	69

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2(ต่อ)	การศึกษาความสัมพันธ์เชิงคาโนนิกอล	72
	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	งานวิจัยต่างประเทศ	77
	งานวิจัยภายในประเทศ	80
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	86
	ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	86
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	87
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	87
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	94
	การวิเคราะห์ข้อมูล	95
	สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	95
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	99
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย	99
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	100
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	105
	ความมุ่งหมาย เครื่องมือ วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล	105
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	107
	อภิปรายผล	108
	ข้อเสนอแนะ	110
	บรรณานุกรม	111
	ภาคผนวก	131
	ประวัติย่อผู้วิจัย	152

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จำแนกตามขนาดโรงเรียน	87
2 ค่าสถิติพื้นฐานของการวัดปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม	100
3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการ กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม	101
4 ค่านัยสำคัญและค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยบางประการ กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	102
5 ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยบางประการกับ ชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	103
6 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง	138
7 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	138
8 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง	139
9 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์	139
10 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว	140
11 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง	141
12 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	141

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ลำดับขั้นการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม	34
2 ลำดับขั้นการสร้างแบบสอบถาม	88

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันประเทศไทยมีการขยายตัวทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จึงทำให้สภาพสังคมมีความต้องการทางด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่รอดจึงต้องมีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน มีการเอาใจเอาเปรียบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม ทำให้บุคคลในสังคมขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขาดความสามัคคี ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงามของคนไทยเริ่มจางหายไปพร้อมกับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2538 : 8) ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้กลายเป็นปัญหาของทุกสังคมในประเทศ และจากผลงานวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 6 ท่าน ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (รวมบทคัดย่อ, 2533) ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในแต่ละภาค พบว่าได้ผลการวิจัยที่เหมือนกัน คือพฤติกรรมของนักเรียนที่อยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจมี 6 ลักษณะคือการรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอดทน และความยุติธรรม

นอกจากนี้คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2529 : 18) ได้มีการจัดลำดับความสำคัญของพฤติกรรมที่เห็นว่าควรจะต้องปลูกฝังให้แก่เยาวชนผลการจัดลำดับปรากฏว่าได้จัดความรับผิดชอบไว้เป็นอันดับหนึ่งร่วมกับการพึ่งตนเองและความขยันหมั่นเพียร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529 : 1 - 20) ที่ศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของไทยอย่างละเอียดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชน โดยดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรม 10 ลำดับ พบว่าความรับผิดชอบเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญ และควรเร่งปลูกฝังให้คนไทยเป็นอันดับหนึ่ง และจากการศึกษารูปแบบของคุณธรรมของสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ (2542 : บทคัดย่อ) ได้พบว่าคุณธรรมที่สำคัญคือความรับผิดชอบ ซึ่งตรงกับปรัชญาแนวพุทธที่ให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบต่อในหน้าที่ เพราะถือว่าการรับผิดชอบต่อส่วนตัว และส่วนรวมเป็นหน้าที่ที่สำคัญสูงสุด และในปรัชญาแนวพระวินัยที่ได้กำหนดว่าบุคคลต้องมีความรับผิดชอบต่อจริงใจแม้แต่สิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่สมมุติตกลงกัน และต้องปฏิบัติกิจการของส่วนรวมเป็นหลัก การใดเป็นเรื่องสุข ทุกข์หรือเกี่ยวข้องกับความเจริญความเสื่อมเสียของส่วนรวมแล้วการนั้นเป็นใหญ่ต้องรับผิดชอบต่อตั้งใจเป็นผู้ปฏิบัติ (ป.อ.ปยุตโต, 2537 : 37) ความรับผิดชอบจึงถือเป็นข้อคุณธรรมที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่ การงานก็จะทำได้สำเร็จ นอกจากนี้ความรับผิดชอบทำให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นก่อให้เกิดความมั่นคงในวิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539 : 94)

การปลูกฝัง และพัฒนาความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และส่วนรวม แก่เยาวชนให้ได้ผลดีนั้นควรเริ่มการเสริมสร้างตั้งแต่วัยเยาว์ โดยการสร้างสิ่งแวดล้อมของครอบครัวในชุมชนและสังคมมากที่สุด รองลงมาได้แก่การพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งควรทำอย่างจริงจังเป็นระบบและต้องมีความต่อเนื่องเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการปลูกฝังให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ. 2542 : บทคัดย่อ) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะวิธีปลูกฝังความรับผิดชอบของกรมการศึกษาระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 21) ที่ได้เสนอแนะว่าให้ฝึกหัดนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่เด็กทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน โดยการส่งเสริมให้เด็กได้มีการกระทำ มิใช่คอยควบคุมห้ามปราม และจากงานวิจัยของเพค และเฮวิงเฮิร์ส (Peck and Havinghurt. 1963 : 12) ที่พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศประชาธิปไตยจะมีความเป็นอิสระในตนเอง และรับผิดชอบสูงกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศอิตาเลียนโดยและงานวิจัยของ เรดเก (Radke. 1964 : 396) ที่พบว่าลูกจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับจะมีลักษณะที่เชื่อมั่นในตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง ไว้วางใจตนเอง และมีความรับผิดชอบสูง จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทักษะคิด และคุณธรรมที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งยึดถือตลอดจนบุคลิกภาพโดยส่วนรวมของบุคคลนั้น ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูทางบ้าน และประสบการณ์ต่างๆที่บุคคลผู้นั้นได้รับตั้งแต่วัยทารก และวัยเด็กเล็ก แม้เมื่อเจริญวัยขึ้นบุคคลนั้นจะมีประสบการณ์อื่นเพิ่มขึ้นอีกมากมายซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะคิดและคุณธรรมให้แก่บุคคลผู้นั้นแต่ก็ไม่ได้มีอิทธิพลลึกซึ้งไปถึงประสบการณ์เดิม อันเป็นรากฐานที่สร้างมาแต่เยาว์วัยไม่ (ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต. 2510 : 1) ซึ่งเด็กเล็กจะนำเอาข้อจำกัดจากสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของตน และจะค่อยๆเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ จนเกิดการควบคุมตนเองได้ เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นการควบคุมภายในตนเองนี้ คือความรู้สึกผิดชอบเปรียบเป็นตำรวจภายในซึ่งเป็นมาตรฐานที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคล (Eysenk. 1960 : 17)

นอกจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวจะมีผลทำให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมแล้ว ยังมีลักษณะภายในของตัวเด็กเองที่จะช่วยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม ก็คือความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีวินัยในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความซื่อสัตย์ ดังที่สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541 : 33) ได้ทำการสรุปเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อพบว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อควรมีคุณลักษณะดังนี้ มีวินัยในตนเอง มีความกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความขยันหมั่นเพียร รู้จักหน้าที่ของตนเอง รักษาชื่อเสียง ซึ่งบราวเน (Browne .1958 : 58) ได้กล่าวถึงลักษณะของความรับผิดชอบต่อมีดังนี้คือ ไว้วางใจ มีความคิดริเริ่ม ไม่ท้อถอย ต่อสู้กับอุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำงานดีขึ้นกว่าเดิม สามารถที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริต และตรงเวลา นอกจากนี้ สุชา จันทรเอม (2510 : 147) ได้กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งควรปลูกฝังให้เด็ก และส่งเสริมให้พัฒนาอยู่เสมอ เพราะคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตน สามารถที่จะประสบความสำเร็จในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรพรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 54) ที่พบว่าความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบต่อ และวิสัย วิมลรัตน์ (2534 : 17) ได้ทำการศึกษาพบว่าความรับผิดชอบต่อมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และวิกกินส์ (Wiggins.

1971 : 289) ได้อ้างถึงผลการวิจัยของ กอฟ (Gough) ที่เกี่ยวกับวินัยในตนเอง พบว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก ส่วนแมคเคลนแลนด (McClelland, 1953 : 110) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงด้วย นอกจากนี้อดีต นายกรัฐมนตรีธานินทร์ กรัยวิเชียร (2509 : 60 - 81) ได้กล่าวไว้ในหนังสือบันทึกรายงานสัมมนาเรื่อง ความรับผิดชอบทางจริยธรรมว่าคนที่ไม่มีชื่อเสียงสุจริตเป็นคนที่ขาดความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สบโชค พูลนวม (2523 : 47) ที่พบว่าความชื่อเสียงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความชื่อเสียง และการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวน่าจะมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียน และ ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาว่าปัจจัยดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นแนวทางแก่ครู พ่อแม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้เข้าใจ และสามารถนำปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมมาปลูกฝังให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อตัวเด็กเอง ต่อสังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล ดังรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาคำนำหนักความสำคัญคาโนนิกอลระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลซึ่งกันและกันกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งครู พ่อแม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้เข้าใจ และสามารถนำปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมมาปลูกฝังและส่งเสริม เพื่อให้เด็กเกิดมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อตัวเด็กเอง ต่อสังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7,408 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 441 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) มีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit)

ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยบางประการ ประกอบด้วย

- 1.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 1.3 ความมีวินัยในตนเอง
- 1.4 ความซื่อสัตย์
- 1.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
- 1.6 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
- 1.7 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

- 2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง
- 2.2 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติ ในด้านการรักษาสุขภาพของตนให้แข็งแรง สามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับตนเองได้เหมาะสม เข้าห้องเรียน และส่งงานตรงตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของหมู่คณะ ครอบครัวยุติธรรม โรงเรียน และชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาของผู้อื่น ตลอดจนสร้างและรักษาชื่อเสียงของสถาบันต่างๆในสังคม ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ปัจจัยบางประการ หมายถึง ลักษณะที่นำมาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ดังต่อไปนี้

3.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในลักษณะที่มีความมั่นใจที่จะตัดสินใจ ในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้ากระทำการใดๆด้วยความมั่นใจ โดยไม่มีการลังเล หวั่นวิตก หรือกลัวถูกตำหนิ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความรู้สึกภายในของบุคคล ที่ทำให้เกิดความต้องการผลสำเร็จในการทำกิจการใดๆ แม้เผชิญกับอุปสรรคก็ไม่ท้อถอย แต่จะมีความวิริยะอุตสาหะต่อสู้กับอุปสรรคเพื่อให้ได้รับความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ มีความรู้สึกที่ต้องการชัยชนะในการแข่งขัน หรือดีเด่นกว่าบุคคลอื่น ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.3 ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลในด้านการรักษาระเบียบของสังคม และไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.4 ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง ในลักษณะของการไม่หลอกลวงหรือมีเล่ห์เหลี่ยมคดโกงผู้อื่น การพูดแต่สิ่งที่เป็นความจริง ไม่กลับกลอก และไม่เอา رأดเอาเปรียบผู้อื่นในทางมิชอบ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุน หรือไม่ได้รับคำแนะนำจากพ่อแม่ สามารถทำอะไรได้ตามใจชอบ ปฏิบัติสิ่งใดโดยไม่ต้องมีกฎ ไม่มีระเบียบ ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.6 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกที่ตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรักความอบอุ่น ได้รับการยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น และรับฟังเหตุผล อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือในการทำสิ่งต่างๆ ในโอกาสที่เหมาะสม ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.7 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูก ให้มีความรู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับอิสระในการทำสิ่งที่ตนเองต้องการ ไม่ได้รับความยุติธรรม ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไปทางวัดผลการศึกษา และทางจิตวิทยา จำนวน 5 ท่าน และมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี

5. ความสัมพันธ์คาโนนิคอล หมายถึง ค่าที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุดของตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป กับชุดของตัวแปรตามตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป วิเคราะห์ออกมาในรูปสมการเชิงเส้นตรง
6. นำหนักความสำคัญคาโนนิคอล หมายถึง ค่าที่แสดงถึงตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ส่งผลซึ่งกันและกันกับตัวแปรตามแต่ละตัว

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลซึ่งกันและกันกับ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้เสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของความรับผิดชอบ /
  - 1.1 ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเอง >
  - 1.2 ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
2. ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ /
  - 2.1. ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง x
  - 2.2. ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
3. ความสำคัญของความรับผิดชอบ /
  - 3.1 ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อตนเอง x
  - 3.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
4. การปลูกฝัง ความรับผิดชอบ
5. การวัดความรับผิดชอบ
6. ปัจจัยที่ใช้ศึกษา
  - 6.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 6.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
  - 6.3 ความมีวินัยในตนเอง
  - 6.4 ความซื่อสัตย์
  - 6.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
  - 6.6 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
  - 6.7 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
7. การศึกษาความสัมพันธ์เชิงคาโนนิคอล
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยต่างประเทศ
  - 8.2 งานวิจัยภายในประเทศ

1. ความหมายของความรับผิดชอบ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า " ความรับผิดชอบ " (Responsibility) ไว้แตกต่างกันดังนี้

ฟังก์ และ แวกแนลส์ (Funk and Wagnalls . 1961 : 1073) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อชีวิตว่า ความรู้สึกรับผิดชอบต่อชีวิต คือ การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ และรับชอบในการกระทำของตนเอง มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ สามารถจัดหาเงิน และทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังหมายถึง ความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรม และหลักธรรมอีกด้วย

ลอร์ซี (Lawshe . 1966 : 143) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อชีวิตว่าเท่ากับการค้นหาอุปนิสัย อารมณ์ของบุคคลที่มีความรอบคอบ รับผิดชอบ และเป็นที่ไว้ใจได้มากน้อยเพียงใด

ฟลิปโป (Flippo . 1966 : 122) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบต่อชีวิตว่าเป็นความผูกพัน ในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการคือพันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

โพลีย์ (วรณีย์ รักธรรม . 2515 ; อ้างอิงจาก Foley) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อชีวิต หมายถึง การที่จะต้องทำตามกฎระเบียบ และสิ่งที่ผู้ปกครองมอบหมายให้ทำขณะที่เป็นเด็ก

กูต (ยนต์ ชุ่มจิต . 2534 : 72 ; อ้างอิงจาก Good . 1959 : 498) ได้กล่าวว่าในหนังสือ Dictionary of Education ได้ให้ความหมายของคำว่าความรับผิดชอบต่อชีวิตหลายนัย เช่นนัยแรกได้อธิบายว่าเป็นหน้าที่ประจำของแต่ละบุคคลเมื่อได้รับมอบหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนอีกนัยหนึ่งให้ความหมายไว้ว่าเป็นการปฏิบัติงานและหน้าที่โดยเฉพาะซึ่งได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดตามความสามารถของตน

โกฟว์ (ยนต์ ชุ่มจิต . 2534 : 72 ; อ้างอิงจาก Gove . 1965 : 1935) ได้กล่าวว่าในหนังสือ Webster ' s Third New International Dictionary ได้อธิบายความหมายของคำว่าความรับผิดชอบต่อชีวิตหลายนัย ซึ่งนัยแรกให้ความหมายไว้ว่าเป็นคุณสมบัติหรือเงื่อนไขที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบต่อชีวิต เช่นความรับผิดชอบต่อชีวิตด้านศีลธรรม กฎหมาย หรือทางด้านจิตใจ ความซื่อสัตย์ ความซื่อถือได้ อีกนัยหนึ่งได้อธิบายว่า เป็นบางสิ่งบางอย่างซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อชีวิต เช่นความเป็นผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบต่อชีวิตอย่างสูง

ชวาล แพรัตกุล (2514 : 33) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อชีวิต ในรูปพฤติกรรมไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อชีวิต หมายถึงความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา

สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย (เสม หริ่งพวงแก้ว. ม.ป.ป. ; อ้างอิงจากสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย. 2516 : 136) ได้ให้คำจำกัดความของความรับผิดชอบไว้ 5 ข้อ ดังนี้

1. การยอมรับตามผลดีหรือไม่ดีในกิจกรรมที่ได้กระทำลงไป
2. ประกันความเสียหาย
3. ผลงานมีคุณภาพ
4. การรู้จักใช้สติปัญญาแยกให้ได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ควร หรือไม่ควร
5. ความมีเหตุผล

และได้สรุปเอาไว้ว่าความรับผิดชอบจะต้องมีความกล้ารับผิดชอบ และรับชอบอย่างเต็มที่ ตามภูมิความรู้ และความสามารถของตนด้วยคุณธรรมและต่อข้อผูกพันที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตามที่ได้กำหนด

ละเมียด ลิมาอักษร (2517 : 8) ให้นิยามว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ และขยันขันแข็งเพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ไม่ถือเอาความชอบใจหรืออารมณ์เป็นใหญ่ และใช้ความพยายามแก้อุปสรรคต่างๆ

ก่อ สวัสดิพานิช (2519 : 150) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลสมบูรณ์ ทั้งนี้รวมไปถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ท่านพุทธทาสภิกขุ (2520 : 376 - 377) กล่าวว่าความรับผิดชอบ คือการยอมรับรู้แล้วกระทำตอบสนองด้วยความสมัครใจต่อสิ่งที่ต้องกระทำ ในฐานะที่เป็นหน้าที่ของตน ไม่ใช่เพียงแต่คิดหรือรับรู้ อยู่ในใจ

พระโสภณคณาจารย์ (2522 : 7) ได้กล่าวถึงคำว่า "ความรับผิดชอบ" ไว้ว่าในสมัยก่อนจะใช้คำว่ารับผิดชอบ คือหมายความว่าคนทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้จะต้องมีภาระหน้าที่เกี่ยวกับตน และสิ่งเหล่านี้จะต้องรับผิดชอบตามสมควรแก่ภาระหน้าที่

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 679) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ยอมรับตามผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป

พจนานุกรมฉบับหลวง ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า คือ หน้าที่ หรือข้อผูกพันของบุคคลที่จะแสดงออกตามหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมายเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ความรับผิดชอบ คือ ข้อผูกพันที่จะต้องกระทำอย่างแน่นอน

วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2525 : 36 - 37) กล่าวว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ควบคู่ไปกับหน้าที่ คนที่มีความรับผิดชอบ คือคนที่ตั้งใจปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่พึงประสงค์ด้วยความเพียรพยายาม และยอมรับผลของการกระทำนั้น ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือความรับผิดชอบโดยเต็มใจไม่หลีกเลี่ยง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526 : 32 - 95) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำ และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นด้วยความมานะพากเพียร ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคใดๆ

กรมสามัญศึกษา (2526 : 66 - 92) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบ โดยเน้นไปที่กลุ่มของนักเรียนมัธยมศึกษาว่า หมายถึง การมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สุโท เจริญสุข (2528 : 45) ได้อธิบายว่า ความรับผิดชอบ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Responsibility" ซึ่งมาจากคำ 2 คำ คือ "Response" และคำว่า "Ability" หมายถึง ความสามารถที่จะทำ จะแสดงออกมาเองให้เหมาะสมตามหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายในสังคม อันเป็นไปตามหลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบ วินัย ฯลฯ

สุพัตรา สุภาพ (2531 : 9) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า คือการรู้จักหน้าที่ที่ตนต้องกระทำ ต้องปฏิบัติ ไม่นึกถึงแต่สิทธิเพียงอย่างเดียว เช่นเป็นนักเรียนมีสิทธิที่จะมาเรียนหนังสือ ความรับผิดชอบของการเป็นนักเรียน คือ ต้องมาเรียนสม่ำเสมอ ไม่หนีเรียน ความรับผิดชอบจึงเป็นการกระทำที่พึงกระทำหรือควรกระทำตามสถานภาพของบุคคล

พระเมธีธรรมภรณ์ (2533 : 59 - 67) กล่าวถึง ความรับผิดชอบอันเกิดจากความสำนึกว่า ความรับผิดชอบเกิดจากความสำนึก คือ มีความตระหนักรู้ในหน้าที่ และคิดจะทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ด้วยความเต็มใจ

ทองคูณ หงษ์พันธุ์ (2535 : 133) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า เป็นพันธะผูกพันที่มนุษย์มีต่อชีวิต และหน้าที่การงาน เพื่อให้ชีวิตและการงานดำเนินไปด้วยความราบรื่น ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ป. มหาจันทร์ (2536 : 2) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบไว้หลายนัย ดังนี้ นัยแรก ความรับผิดชอบ ได้แก่ ความสามารถที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งได้แก่การตัดสินใจที่จะเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความเหมาะสมและก่อให้เกิดผลดี เลือกละเว้นสิ่งที่ไม่เหมาะสม และก่อให้เกิดผลเสีย หรืออีกนัยหนึ่งได้แก่ การตัดสินใจที่จะพบกับสถานการณ์ที่ได้สร้างขึ้นเอง หรือที่มีผู้ทำมาแล้ว

นอกจากนี้ไต้มีนักวิจัย หลายท่านได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

นิคม ดังคะพิภพ (2516 : 10) ให้คำนิยามของผู้รับผิดชอบสูง คือ บุคคลที่เชื่อถือได้ มีหิริ-โอตตัปปะ เป็นผู้ที่ซื่อตรงวางแผนก่อนลงมือทำงาน ละเอียดรอบคอบ รักความก้าวหน้า และพึ่งตนเอง

สมพงษ์ ติรพัฒน์ (2517 : 6) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงความรู้สึกชนิดหนึ่งของบุคคลซึ่งเมื่อปะทะสัมพันธ์กับสถานการณ์ หรือบุคคล จะแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับ

มอบหมายด้วยความเต็มใจ กล้าเผชิญต่อความจริง รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามระเบียบด้วยความเคร่งครัด คอยติดตามผลงานเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น มีความซื่อสัตย์ ไวใจได้ และรักษาสมบัติของส่วนรวมเหมือนของตนเอง

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ (2527 : 5) ได้ให้นิยามของจริยธรรมด้านความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา

อุไร ดุลยเกษม (2529 : 45) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันพากเพียร และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว โดยไม่มีการบังคับจากผู้อื่น ในการปรับปรุง แก้ไข ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจทั้งด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย มีความปรารถนาที่จะทำงานให้ดีกว่าเดิม ควบคุมตนเองได้ และยึดมั่นในกฎเกณฑ์

กาญจนา มีพลัง (2532 : 9) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงถึงความเอาใจใส่จดจ่อ และรับเป็นภาระหน้าที่ที่การงาน การดำเนินชีวิตและการเป็นอยู่ของตน และผู้อยู่ในความดูแลตลอดจนสังคม พยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ และเป็นคนตรงต่อเวลา

อรทัย โสภกา (2533 : 40) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงการที่บุคคลมีความสนใจ มีความตั้งใจ และปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ปฏิบัติงานด้วยความพากเพียร และละเอียดรอบคอบ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับผลในสิ่งที่ตนกระทำลงไปทั้งในด้านผลดี และผลเสียด้วยความเต็มใจ ติดตามผลงานที่ทำงานไปแล้วเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต และตรงต่อเวลา

อาวุธ พรหมมานอก (2534 : 69) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงลักษณะที่แสดงออกมากับการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ไม่หลีกเลี่ยงมีความพากเพียรเพื่อไปสู่เป้าหมาย มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา และพยายามปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจทั้งในด้านผลดี และผลเสีย

คณิศจันทร์ ลาโพธิ์ (2535 : 67) และ วรเชษฐ โชคชัย (2536 : 65) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบตรงกันว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเอง และสังคมด้วยความผูกพัน ความพากเพียรพยายาม และละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูกจะไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น ทั้งพร้อมพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

วุฒิชัย ฉายวงศ์ศรีสุข (2536 : 24) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงความเอาใจใส่ และไม่ละทิ้งหน้าที่ที่ตนพึงกระทำให้บรรลุผลสำเร็จ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2536 : 3) และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541 : 22) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบตรงกันว่าความรับผิดชอบ หมายถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร และละเอียดรอบคอบ และยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

บุษรา จิตสำตวน (2538 : 90) ได้สรุปเกี่ยวกับความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงลักษณะของบุคคลที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ไม่หึกเลียง มีความพากเพียรเพื่อสู่เป้าหมาย มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา และพยายามปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จไปด้วยดี ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับผลการกระทำของตนด้วยความเต็มใจทั้งในด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย นอกจากนี้ยังเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้

จूरรัตน์ นันทยทวิกุล (2538 : 24) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทน เพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

วัลภา ดวงชาทม (2539 : 6) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงการเอาใจใส่ปฏิบัติภารกิจตามบทบาทหน้าที่ และตามที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงอย่างได้ผลดี ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปของการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540 : 9) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียนที่ดีด้วยการแสดงออกในลักษณะของการรู้จักหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน ขยันหมั่นเพียร เข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจในบทเรียนก็พยายามค้นคว้า และซักถามจากสมาชิกในกลุ่ม หรือครูผู้สอนด้วยความสนใจ เอาใจใส่ในการแก้ไขข้อบกพร่องและผิดพลาดด้วยความเต็มใจแม้จะถูกตำหนิและแก้ไขหลายครั้ง

ปรียา ชัยนิยม (2542 : 9) ได้กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเองและสังคม เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ โดยมีความรับผิดชอบและรับชอบในการกระทำของตนเอง ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

จันทรา พวงยอด (2543 : 3) ได้กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน การปฏิบัติตนในการเรียน และการยอมรับผลการกระทำของตนเอง

จากความหมายของความรับผิดชอบตามที่ นักจิตวิทยา นักการศึกษา และนักวิจัย ได้ให้ความหมายไว้สามารถสรุปได้ว่าความรับผิดชอบ หมายถึงการที่บุคคลประพฤติปฏิบัติงานต่างๆด้วยความเต็มใจเอาใจใส่ รับผิดชอบที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย อีกทั้งยังไม่ปิดกั้นหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น

1.1 ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเอง

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษา ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเอง ดังนี้

ดิกคินสัน (Dickinson . 1987 : 9 - 11) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการศึกษาล่าเรียน หมายถึงการที่นักเรียนสามารถตัดสินใจในกระบวนการเรียนของตนเองได้ เช่นการตั้งจุดประสงค์ การเรียนรู้ การเลือกและใช้วัสดุอุปกรณ์ การบันทึกผลการเรียน การแบ่งเวลา การประเมินผลการเรียน การเลือกทำกิจกรรม การเลือกพบบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ การเข้าร่วมกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการตัดสินใจในพฤติกรรมดังกล่าวเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

ละอ อารุณยวนิช (2505 : 4 - 5) กล่าวว่าผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านหน้าที่การงานเป็นผู้ที่มีความเอาใจใส่ในการทำงานของตน คอยหาทางให้การทำงานของตนได้ก้าวหน้า และหาทางไม่ให้เกิดความบกพร่อง ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ไม่ละเลย หรือหลีกเลี่ยงหน้าที่ของตน ปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้เป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติหน้าที่แต่ละอย่าง ไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งที่ตนกระทำลงไปให้รอบคอบ

วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2525 : 36 - 37) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่าความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักรักษาร่างกายชีวิต สุขภาพ ทรัพย์สิน และเกียรติยศชื่อเสียงของตนด้วยวิธีที่ชอบธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526 : 35 - 40) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการศึกษาล่าเรียนว่า หมายถึง การตั้งใจศึกษาล่าเรียน ด้วยความขยันหมั่นเพียรละเอียดรอบคอบ อดทน ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย โดยมีพฤติกรรมดังนี้

1. ตั้งใจเรียน
2. เข้าห้องเรียนทันเวลา
3. เข้าห้องเรียนทุกชั่วโมง
4. ส่งงานอาจารย์ทันตามกำหนด
5. มีผลการเรียนสม่ำเสมอทุกภาคการศึกษา
6. ผลการเรียนดีขึ้นทุกภาคการศึกษา
7. ไม่เคยทุจริตในการสอบ
8. ร่วมกิจกรรมการเรียนทุกชั่วโมง

9. รู้สึกอยากเรียน

10. ตรวจสอบงานที่ทำเสร็จแล้ว

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร และกลุ่มสื่อมวลชน (2526 : 42 - 44) กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุด โดยทำงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลาที่กำหนด ฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลาอยู่เป็นนิจ

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มสมาคมมูลนิธิ (2526 : 45 - 46) กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การสำนึกในหน้าที่และบทบาทของตนเองโดยการทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จด้วยตนเอง ยอมรับข้อบกพร่อง และยินดีนำไปแก้ไขแสวงหาแนวทางเพื่อความก้าวหน้าของงานในหน้าที่อยู่เสมอ

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มพัฒนากำลังคน (2526 : 46 - 47) กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึงความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตของตนเอง โดยมีเป้าหมายที่แน่ชัดว่าจะดำเนินไปอย่างไร พยายามเสริมสร้างความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตตามแผนที่วางไว้ด้วยความอุตสาหะวิริยะ เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จโดยสามารถวางแผนชีวิตตนเองได้โดยคำนึงถึงความสามารถของตนเอง

กรมสามัญศึกษา (2526 : 66 - 92) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการศึกษาเล่าเรียนว่า หมายถึง การที่ศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียน และส่งงานตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจในบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถามให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าทำผิดแล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง มีผลการเรียนผ่านทุกวิชาในทุกภาคเรียน

ป. มหาจันทร์ (2536 : 3) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อตนเองว่า หมายถึงการตัดสินใจปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากพ่อแม่ให้สำเร็จ ด้วยความคิดว่าการกระทำดังกล่าวมีความถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ได้มีนักวิจัย หลายท่านได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองไว้ดังนี้

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525 : 141 - 147) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึงการรู้ถึงฐานะบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นภาระของสังคม บุคคลควรจะสามารถอยู่ในสภาพที่จะช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิดอะไรถูก รู้ชั่วรู้ดี สามารถเลือกตัดสินใจในการดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้อย่างดี ประกอบด้วย

- ความรับผิดชอบในด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง
- ความรับผิดชอบในด้านการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค
- ความรับผิดชอบในด้านสติปัญญาและความสามารถ
- ความรับผิดชอบในด้านความประพฤติ
- ความรับผิดชอบในด้านมนุษยสัมพันธ์
- ความรับผิดชอบในด้านเศรษฐกิจส่วนตัว

- ความรับผิดชอบในด้านการงาน
- ความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของตน

พรชัย รอดสมจิตร (2527 : 7 - 8) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองว่าหมายถึง การที่บุคคลรับรู้ มีความรู้ หรือประพฤติปฏิบัติในสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1 ระวังรักษาสุขภาพและสามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคได้อย่างเหมาะสม
- 2 ตั้งใจเล่าเรียน หมั่นหาความรู้ ขยันขันแข็ง และอดทนต่ออุปสรรค
- 3 ประพฤติตนเหมาะสม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี และมีความสามารถในการควบคุมตนเอง
- 4 มีความเชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเอง ตรงต่อเวลา และมีลักษณะผู้นำ
- 5 ยอมรับการกระทำของตนเองตลอดจนรักษาสีทิวทัศน์ของตนเอง
- 6 มีความประหยัดและรอบคอบ

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ (2527 : 6) และวัลภา ดวงชาทม (2539 : 6) ได้ให้นิยามของความรับผิดชอบต่อตนเองไว้ตรงกันว่า หมายถึงการรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจไม่ให้เกิดเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามสมควรแก่ฐานะ จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่เหมาะสม และหมั่นศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จ

ไชยรัตน์ ปราณ (2531 : 54) และบุญเดือน ปั่นแสง (2535 : 30) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองตรงกันว่า หมายถึง การรับรู้ฐานะ และบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่จะต้องดำรงตนให้อยู่ในสถานะที่ช่วยเหลือตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิดอะไรถูกยอมรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นจะมีผลดีผลเสียหรือไม่ และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่จะก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น

วิวัฒน์ รักษาเคน (2531 : 14) ได้สรุปความหมายของความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองว่า หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ มีความรู้ความเข้าใจ สนใจ และตั้งใจที่จะปฏิบัติในการระวังรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง สามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค ตั้งใจเล่าเรียน ประพฤติตนให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว สามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ดี รู้จักประมาณค่าใช้จ่าย และยอมรับการกระทำของตนเองทั้งผลดีและผลเสีย

นิคม ชนะไพฑูรย์ (2535 : 6) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองว่า หมายถึง การรับรู้ฐานะและบทบาทของตน ดำรงตนให้อยู่ในสถานะที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จ

คณิงรัตน์ ลาโพธิ์ (2535 : 7) ได้ให้ความหมายว่าความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่มีต่อตนเอง ในด้านการรักษาสุขภาพอนามัย การจัดหาเครื่องอุปโภค และบริโภค สติปัญญาและความสามารถ ความประพฤติ มนุษยสัมพันธ์ เศรษฐกิจส่วนตัว ด้านการทำงาน และสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป

เพ็ชรินทร์ ปฐมวนิชกะ (2535 : 11) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองว่า หมายถึงการรู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสมให้ลุล่วงไปด้วยดีมีประสิทธิภาพทันตามกำหนดเวลา

อรรถวรธรรม นิยะโต (2536 : 10) และลักขณา โสภา (2537 : 39) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองไว้ตรงกันว่า หมายถึงการที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานตรงตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดแล้วก็พยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองเสมอ

มธุรส ยอดแสง (2542 : 6) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองว่า หมายถึงการรู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสมกับบทบาทที่ตนเองพึงกระทำ

จากความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเอง ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึงการที่บุคคลประพฤติปฏิบัติในด้านการรักษาสุขภาพของตนให้แข็งแรง สามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับตนเองได้เหมาะสม เข้าห้องเรียน และส่งงานตรงตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ตลอดจนรักษาสีทิวทัศน์ของตน

1.2 ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษา ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังนี้

ฟังก์ และแวกแนลล์ (Funk and Waggnals. 1969 : 36) ได้อธิบายความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึง สถานการณ์ทางบุคลิกภาพที่บุคคลสามารถปฏิบัติตามกฎของศีลธรรม หรือหลักธรรมอันเหมาะสมเกี่ยวกับการแสดงออกในทางที่ควรกระทำ อาจเป็นสิ่งใหม่หรือสิ่งที่คล้ายกัน ที่แบ่งแยกโดยจริยธรรม ศีลธรรม และคุณค่า

ชาเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524 : 25) ได้กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในด้านที่เกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หมายถึงความประพฤติที่ไม่เอาใจเอาเปรียบสังคม ในขณะที่ตัวกันก็ไม่ปล่อยปละละวางในหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อสังคม และประเทศชาติ

จรรยา สุภาพ (2521 : 84) ได้อธิบายความรับผิดชอบต่อสังคมว่าเป็นการยอมรับ และสำนึกในการกระทำของตน ยอมรับผลแห่งการกระทำด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือร้าย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิด หรือถูก ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น

วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรธนปก (2525 : 36 - 37) ได้ให้ความหมายไว้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่การรู้จักทำหน้าที่เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน และบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งงานส่วนรวมที่เป็นงานระดับชาติด้วย

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหารและกลุ่มสื่อมวลชน (2526 : 44) กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวกับสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมโดยตระหนักและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดประโยชน์ของส่วนรวม ไม่ละเลยที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวและกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือทำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มสมาคมมูลนิธิ (2526 : 46) กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวกับสังคม หมายถึงการรับบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนรวม เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของสังคม และชักจูงบุคคลอื่นให้ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อความผาสุกของสังคม

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ (2526 : 56 - 57) กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวกับสังคม หมายถึง การที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคม บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และสร้างสรรค์ความเจริญองกงามให้แก่สังคม และชุมชน โดยมีพฤติกรรมต่าง ๆ ได้แก่ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน การให้ความรู้แก่บุคคลในชุมชน การสอดส่องพฤติกรรมที่อาจเป็นภัยต่อสังคม การแสดงความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์ การช่วยรักษาสาธารณสมบัติ และการช่วยชักจูงให้บุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526 : 45 - 50) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษาว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา การรักษาผลประโยชน์ และเกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ตลอดจนการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถานศึกษา โดยมีพฤติกรรมดังนี้

1. ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน
2. แต่งเครื่องแบบถูกต้อง
3. ไม่ทะเลาะวิวาททั้งในและนอกสถานศึกษา
4. ไม่ทำลายสิ่งของในสถานศึกษา
5. ไม่พยายามหลีกเลี่ยงที่จะสวมเครื่องแบบของสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2526 : 66 - 92) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในด้านต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อด้านชุมชน หมายถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน บำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อชุมชน ให้ความรู้ และช่วยแก้ปัญหาของชุมชน

2. ความรับผิดชอบต่อด้านสถานศึกษา หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา แต่งเครื่องแบบเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่ทำให้สถานศึกษาเสียชื่อเสียง ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในกิจกรรมต่างๆเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่สถานศึกษา

3. ความรับผิดชอบต่อด้านครอบครัว หมายถึงการตั้งใจช่วยเหลืองานภายในบ้านเพื่อแบ่งเบา

ภาวะซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว

นอกจากนี้ มีนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไว้ดังนี้

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525 : 141 - 147) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในด้านที่เกี่ยวกับสังคมว่า หมายถึงภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องผูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่างกว้างขวางออกไปตั้งแต่สังคมขนาดเล็กๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ในสังคมนั้นๆ ประกอบด้วย

- ความรับผิดชอบต่อชุมชน
- ความรับผิดชอบต่อบิดามารดา และครอบครัว
- ความรับผิดชอบต่อครู อาจารย์ และโรงเรียน

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ (2527 : 6) ได้ให้นิยามของจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติกิจการของหมู่คณะ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ร่วมมือแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ประพฤติและปฏิบัติตามกฎหมาย งดเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม ดูแลทรัพย์สินสาธารณะ และสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ส่วนรวม

พรชัย รอดสมจิตร (2527 : 8 - 9) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับสังคมว่า หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ มีความรู้ หรือประพฤติดำเนินปฏิบัติในสิ่งต่างๆ ดังนี้คือรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง ครอบครัว โรงเรียน ครูอาจารย์ และเพื่อนฝูง

พรรัตน์ แก่นทอง (2529 : 5) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนว่า หมายถึงความคิดและความรู้สึกที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่มีต่อชุมชนด้วยความเต็มใจและมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อชุมชนเป็นอย่างดี ให้ความช่วยเหลือในกิจการของชุมชน

กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล (2530 : 5) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคมว่า หมายถึง เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์หรือบุคคล นิสิตจะแสดงพฤติกรรมในด้านการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกที่ดีของครอบครัว มหาวิทยาลัย และสังคม

อรรถวรธรรม นิยะโต (2536 : 10) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวข้องกับสังคมว่า หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน เพื่อน ครอบครัว ชุมชน และสังคม ได้แก่

- สนใจบทเรียน เคารพเชื่อฟังครูอาจารย์ ปฏิบัติตนให้อยู่ในข้อบังคับของโรงเรียน ช่วยรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ช่วยเหลืองานโรงเรียน รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
- ช่วยตักเตือน และแนะนำเมื่อเห็นเพื่อนทำผิด ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้อง และเหมาะสม

- เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ช่วยเหลือภารกิจตามควรแก่โอกาส

- ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม รักษาสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือในการทำงาน เพื่อส่วนรวม

วัลภา ดวงชาทม (2539 : 6) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวมไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวกับครอบครัวว่า หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ สนใจ และตั้งใจที่จะปฏิบัติตนด้วยการเชื่อฟังคำแนะนำของบิดา มารดา ช่วยเหลือกิจกรรมในบ้าน ตามโอกาสอันควร ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว เป็นคนสุภาพอ่อนน้อมต่อบิดามารดาและผู้อาวุโส ช่วยรักษาและเช็ดชูชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

2. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวกับเพื่อนว่า หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สนใจ และตั้งใจที่จะปฏิบัติตนในการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่เพื่อนให้เขากระทำความดี มีความรักและความจริงใจต่อกัน มีความเสียสละไม่เอาเปรียบเพื่อน มีความเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน

3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวกับโรงเรียนว่า หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ สนใจ และตั้งใจที่จะปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน มีความใส่ใจขยันหมั่นเพียรที่จะศึกษาเล่าเรียน รู้จักรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน รู้จักช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียน รักษา และเช็ดชูชื่อเสียงของโรงเรียนตามความสามารถ

4. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวกับชุมชนว่า หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ สนใจ และตั้งใจที่จะปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม รู้จักรับผิดชอบทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา รู้จักประพฤติตนเป็นพลเมืองดี และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

ภาวนา เทียนขาว (2540 : 11) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่เกี่ยวกับสังคมว่า หมายถึง การรู้จักบทบาท และหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนรวมในการรักษาคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพสมดุลที่ระบบนิเวศรองรับได้โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนและสังคม ป้องกัน พัฒนา และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชน และสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยติดตาม และแก้ไขปัญหาต่างๆของสังคม คือ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมเป็นพิษ

จากความหมายของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า

ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึงการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของหมู่คณะ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของผู้อื่น จนเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนรักษาชื่อเสียงของสถาบันต่างๆในสังคม

2. ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

ได้มีนักจิตวิทยา นักการศึกษา และผู้วิจัย ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้หลายท่าน ดังนี้

✓ แคทเทล (Cattell. 1905 : 49) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้รับผิดชอบมีดังต่อไปนี้ คือตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้สำเร็จ ติดตามผลงานเสมอ ยอมรับความผิดพลาด รักษาชื่อเสียงของตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำงาน พึงพิถีพิถัน ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความอดทนอดกลั้น ไม่ชอบความโลเล พยายามทำงานให้ดี มีการวางแผนการทำงาน รู้จักตั้งจุดหมายในการทำงาน

บราวเน (Browne . 1958 : 58) ได้กล่าวถึงลักษณะของความรับผิดชอบว่ามีดังนี้คือ ไว้ใจได้ มีความคิดริเริ่ม มีความไม่ท้อถอยต่ออุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำงานดีขึ้นกว่าเดิม สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริต และตรงเวลา

กอส (Gough . 1969 : 10) อธิบายลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่า มีอารมณ์มั่นคง มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นคนที่ชอบวางแผนก่อนลงมือทำงาน มีความรับผิดชอบในงาน มีความคิดก้าวหน้า มีความสามารถ มีความเป็นอิสระ พึ่งตนเองได้ ชอบคิด มีลักษณะตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

แซนฟอร์ด (Sanford . 1970 : 65) ได้อธิบายว่าลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบจะสามารถปฏิบัติหน้าที่การงาน หน้าที่ทางสังคม หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไป และต่อประเทศชาติอย่างดีที่สุดเต็มความสามารถ

✓ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2514 : 77) กล่าวว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะประกอบด้วยความขยันหมั่นเพียร ความละเอียดรอบคอบ ความสามารถ ความรอบรู้ ความเอาใจใส่ และความฝึกฝนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

หนังสือปทานุกรมฉบับหลวง (หน้า 1387) ได้กล่าวถึงลักษณะของความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มใจ
2. พร้อมทั้งจะตรวจสอบผลงานได้ทุกโอกาส

ยุพา อาเนนทสิทธิ (2515 : 26) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการรับผิดชอบไว้ว่า จะต้องมีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในเกณฑ์ ไม่หลีกเลี่ยงข้อบังคับ

✓ สาโรช บัวศรี (2522 : 129) ได้อธิบายลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบว่า ได้แก่ เอาใจใส่ ต่อหน้าที่การงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลงานนั้นๆ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่และการกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดีขึ้นทั้งของตนเองและสังคม ตรงต่อเวลา และยอมรับผลการกระทำของตน

อรทัย จันทวิชานุวงศ์ (2523 : 7) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงย่อมเอาใจใส่ต่อหน้าที่ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับตนเองและกับผู้อื่น ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำย่อมไม่สนใจหน้าที่ของตน ทำสิ่งใดก็ปล่อยปละละเลยก่อให้เกิดตนเองและสังคมเกิดความเสียหาย

นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 7) จุรีรัตน์ นันทย์ทวีกุล (2538 : 4 - 5) และอัมพา อรุณพรหมณ์ (2539 : 37) ได้กล่าวตรงกันว่าผู้ที่มีความรับผิดชอบประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้ 1. เอาใจใส่การทำงาน

เพื่อผลของงานนั้น 2. มีความเพียรพยายาม 3. ใช้ความสามารถเต็มที่ 4. กล้าเผชิญต่อความจริง
5. ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ 6. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่อย่างดี 7. ไม่ละเมิดสิทธิ
และหน้าที่ผู้อื่น 8. มีความไวใจได้ 9. มีความตรงต่อเวลา 10. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ 11. มีความ
ละเอียดรอบคอบ 12. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง 13. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี 14. ชอบ
ปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเอง และที่มีต่อสังคมให้ดีขึ้น

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525 : 141 - 142) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้
1. มีความอดทน 2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง 3. มีความต้องการผลสำเร็จ 4. ควบคุมตนเองได้ 5. ยึดมั่น
ในกฎเกณฑ์ 6. ตรงต่อเวลา 7. ซื่อสัตย์ 8. กล้าเผชิญความจริง

พระเมธีธรรมาภรณ์ (2533 : 66 - 67) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ ว่ามี
ลักษณะ 3 ประการ คือ 1. ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ไม่บกพร่องต่อหน้าที่ 2. ไม่ละทิ้งหน้าที่ 3. ไม่
ทุจริตต่อหน้าที่

✓ วัชรชัย โสภกา (2533 : 45 - 46) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่า จะต้อง
มีลักษณะดังนี้ 1. ตรงต่อเวลา 2. มีความละเอียดรอบคอบ 3. รู้จักหน้าที่ 4. มีความเพียรพยายาม
5. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง 6. มีความซื่อสัตย์ 7. ยอมรับความผิดพลาด
8. มีอารมณ์หนักแน่น 9. ไม่ปดงาน 10. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น 11. มีเหตุผล 12. มีความคิดสร้างสรรค์
13. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 14. มีความคิดริเริ่ม

นิคม ชนะไพฑูรย์ (2535 : 18) ได้กล่าวสรุปว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีลักษณะต่อไป
นี้ 1. ซื่อสัตย์ 2. ยอมรับข้อผิดพลาด 3. พยายามปรับปรุงแก้ไข 4. รักษาชื่อเสียง 5. รู้จักวางแผน
6. เสมอต้นเสมอปลาย 7. อดทนอดกลั้น 8. ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ 9. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
10. ยึดถือระเบียบกฎเกณฑ์

เอมอร กฤษณะรังสรรค์ (2537 : 7) ได้สังเคราะห์คุณลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ ดังนี้
1. มีความพยายาม 2. มีความตั้งใจ และเอาใจใส่ 3. เคารพครัดในระเบียบ 4. มีการวางแผนการทำงาน
5. รับรู้หน้าที่ 6. เต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ 7. ยอมรับผลของการกระทำ 8. ซื่อสัตย์ 9. ไม่ปดความ
รับผิดชอบไปให้ผู้อื่น 10. ไวใจได้ 11. มีความคิดริเริ่ม 12. มีความละเอียด 13. มีความสามารถ
รอบรู้รอบคอบ 14. เชื่อมั่นในตนเอง 15. ทำงานเรียบร้อย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539 : 83 - 95) กล่าวว่าคนที่มีความรับผิดชอบมีลักษณะดังต่อไปนี้
1. ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุดและสุดกำลังความสามารถ 2. ทำงานเสร็จ และทันเวลาที่
กำหนด โดยไม่มีการควบคุม 3. กล้ารับในส่วนที่เป็นความผิด 4. เอาจริงเอาจังและขยัน 5. ไม่ทิ้งงาน
ไปกลางคัน 6. ไม่ผัดวันประกันพรุ่งหรือทิ้งปัญหา 7. ไม่โทษผู้อื่นหากงานนั้นไม่เสร็จหรือเกิดความ
เสียหาย 8. ตรงต่อเวลาในการทำงาน หรือนัดหมาย

วัชรวิ ฐวธรรม (2539 : 38 - 43) กล่าวว่าองค์ประกอบของคนที่มีความรับผิดชอบ มีดังนี้
1. การยอมรับตน ได้แก่การรู้คุณค่าความชาญฉลาด 2. การรู้จักนำตน ได้แก่มีความมั่นใจในตนเอง 3. ไม่
ชอบมก่ง่าย 4. รู้จักการยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น 5. ไม่ชอบตัดสินวิจารณ์ผู้อื่น 6. ทำงานเสร็จตามเป้าหมาย

สุทธิพงษ์ บุญผดุง (2541 : 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ 4 ลักษณะ
ได้แก่

1. มีวินัยในตนเอง
2. มีความกระตือรือร้น
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความขยันหมั่นเพียร อดทน อดกลั้น

จากการที่ได้รวบรวมเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ พบว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีลักษณะดังนี้

1. มีความอดทนอดกลั้น
2. ตรงต่อเวลา
3. มีความขยันขันแข็ง
4. รู้จักหน้าที่ของตนเอง และกระทำตามหน้าที่อย่างดี
5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
6. ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย
7. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
8. มีความปรารถนาที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีขึ้นกว่าเดิม
9. มีความซื่อสัตย์
10. มีความคิดก้าวหน้า
11. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
12. ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น
13. มีการวางแผนในการทำงาน
14. มีความต้องการผลสำเร็จในการทำงาน
15. มีความเพียรพยายามในการทำงาน
16. มีความละเอียดรอบคอบ
17. มีการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
18. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม
19. ติดตามผลงานที่ได้กระทำลงไป
20. มีเหตุผล
21. รู้จักรักษาสีทิวของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่น
22. เอาใจใส่ในการทำงาน

2.1 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง

ได้มีนักจิตวิทยา นักการศึกษา และผู้วิจัย ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ไว้หลายท่าน ดังนี้

ชม ภูมิภาค (2525 : 127 - 128) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยสรุปได้ดังนี้

1. มีความเอาใจใส่ในงานของตน
2. มีความคิดริเริ่ม
3. เชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความรอบคอบ
5. มีความละเอียดถี่ถ้วน
6. ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์
7. มีความมุ่งมั่น
8. มีความซื่อตรงต่อหน้าที่

กรมสามัญศึกษา (2529 : 3) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่

1. ตรงต่อเวลา
2. รู้จักหน้าที่ของตน
3. รู้จักคุ้มครองตนเอง
4. รู้จักควบคุมความประพฤติตน
5. รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย

อรุณา สุตม์ (2533 : 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ไว้ดังนี้

1. มีความละเอียดรอบคอบ
2. มีความตั้งใจ เอาใจใส่
3. มีความขยันหมั่นเพียร
4. ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับ
5. มีวินัยในตนเอง
6. มีความซื่อสัตย์
7. ตรงต่อเวลา
8. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
9. ประหยัด ใช้จ่ายในสิ่งจำเป็น
10. ยอมรับผลของการกระทำ

กรรณาภรณ์ ดวงแจ่มกาญจน์ (2541 : 7 - 8) ได้กล่าววาลักษณะของนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีดังนี้

1. มีความเอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ทำ ได้แก่การตั้งใจฟังขณะที่ครูสอนและงานที่

ได้รับมอบหมาย การไม่นำสิ่งอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนหรือการทำงานขึ้นมาเล่นขณะที่ครูสอน และมอบหมายให้ทำ การนำอุปกรณ์การเรียนมาให้ครบ

2. ความเพียรพยายาม ได้แก่การอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและงานที่ทำ ความพยายามติดตามผลงานของตนที่ทำไปแล้วเพื่อแก้ไขปรับปรุงงาน

3. การตรงต่อเวลา ได้แก่ การเข้าห้องเรียนให้ทันเวลา และการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทัน และส่งตามเวลาที่กำหนด

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความซื่อสัตย์ ต่อตนเอง และต่อหน้าที่การงาน
3. มีความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในการงาน
4. มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย
5. ยอมรับต่อสิ่งที่เกิดขึ้น
6. มีความพยายามในการทำงาน
7. มีความขยันขันแข็ง

2.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ได้มีนักจิตวิทยา นักการศึกษา และผู้วิจัย ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไว้หลายท่าน ดังนี้

จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมาวิน และเพ็ญแข บัจฉนิก (2521 : 28) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมว่า มีลักษณะดังนี้

1. มีวินัยทางสังคม
2. มีความเอื้อเฟื้อ
3. มีความเกรงใจ
4. กระทำตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับมาตรฐาน และกฎเกณฑ์ของศาสนา และกฎหมายบ้านเมือง
5. กระทำตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

ชม ภูมิภาค (2525 : 128) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมว่า จะต้องมีความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ ต่อครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โดยเน้นที่ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ ว่ายอมจะถือว่ากิจการของตนที่หมู่คณะมอบให้ทำนั้นเป็นของสำคัญ จะต้องปฏิบัติหน้าที่นั้นให้สุดความสามารถโดยถือว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ถ้าตนประพฤติเสื่อมเสียก็จะทำให้หมู่คณะพลอยเสื่อมเสียไปด้วย และถ้าตนทำสิ่งใดอันควรยกย่องสรรเสริญหมู่คณะก็พลอยได้รับเกียรติ ได้รับคำสรรเสริญไปด้วยดังนั้นคนเช่นนี้ย่อมจะทำกิจการใดๆโดยถือหลักผลได้ผลเสียของหมู่คณะเป็นเครื่องพิจารณาว่าควรจะทำหรือไม่ เขาย่อมจะหมั่นหาทางให้หมู่คณะเจริญก้าวหน้า และขจัดอุปสรรคแห่งความเจริญของหมู่คณะเท่าที่จะทำได้ โดยอาจจะทำตามลำพังหรือชักชวนเพื่อนฝูง และสมาชิกในหมู่

คณะร่วมมือกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งสามารถที่จะกล่าวโดยสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจะมีลักษณะดังนี้

1. เสียสละ
2. เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
3. เป็นคนที่จริงใจ
4. มีความ پاکเพียร
5. เป็นคนที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
6. เป็นคนที่มีระเบียบวินัยยึดถือกฎหมายบ้านเมือง
7. มีความซื่อสัตย์สุจริต

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีลักษณะดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ต่อผู้อื่น
3. มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น
4. เคารพต่อข้อบังคับ ระเบียบกฎหมาย ของส่วนรวม
5. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
6. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
7. สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี
8. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
9. มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อน ครอบครัว ชุมชน
10. เป็นคนมีเหตุผล
11. มีความเป็นประชาธิปไตย
12. ไม่เอาแต่ใจตนเอง
13. เสียสละความสุขของตนเองเพื่อส่วนรวม

3. ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของประชาชน ที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม และต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง ดังที่ จรรยา สุวรรณทัต และคณะ (2521 : 28) ได้กล่าวว่าความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมเป็นลักษณะของพลเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยในสังคม ความเอื้อเฟื้อ และความเกรงใจ ซึ่งลักษณะความเป็นพลเมืองดีนี้ก็คือนิสัยและการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานและกฎเกณฑ์ของศาสนา กฎหมายบ้านเมือง รวมถึงลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เนื่องจากความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมนี้เป็นลักษณะนิสัยและเจตคติของบุคคลเป็นเครื่องผลักดันให้

ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งการเป็นคนมีความรับผิดชอบต่อนานี้ เป็นลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่รวมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่นสงบสุข และยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศด้วย นอกจากนี้หลักสูตรปี 2521 ได้มีความมุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ อดทน คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และให้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความรับผิดชอบจึงมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคม และทองคุณ หงส์พันธุ์ (2535 : 122) ได้กล่าวถึงผลดีอันเกิดจากการมีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากผู้อื่น
2. การงานสำเร็จเรียบร้อยได้ผลดี
3. เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องครบถ้วน
4. เกิดความมั่นคงในสังคมและชาติ
5. สังคมและชาติสามารถพัฒนาไปสู่ความเจริญได้รวดเร็ว
6. มีความสะดวกสบายและร่มเย็นเป็นสุขเกิดขึ้นในสังคมและชาติ

ซึ่งสอดคล้องกับ คณิงรัตน์ ลาโพธิ์ (2535 : 44 - 45) ที่กล่าวว่าหากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลดังนี้

1. ทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายได้ทันเวลา
2. เป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ และเป็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม
3. เป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม
4. ไม่เป็นเหตุของความเสื่อมเสียและความเสียหายแก่ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม

นอกจากนี้ยังคล้ายกับคำกล่าวของอนุวัติ คุณแก้ว (2538 : 52) ที่กล่าวว่าความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งของคนที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้หน้าที่ หรืองานที่มอบหมายให้ประสบความสำเร็จและเสร็จตามเวลาที่กำหนด ซึ่งมีผลทำให้เป็นคนที่มีคุณภาพ

นักจิตวิทยาหลายท่านได้มีความเห็นพ้องต้องกันว่า ความรับผิดชอบของบุคคลเป็นลักษณะหนึ่ง ที่แสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางด้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบอันสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตภายในสังคมหนึ่งๆ เนื่องจากในสังคมแต่ละแห่งบุคคลแต่ละคนย่อมมีบทบาทที่จะต้องกระทำมากมาย ถ้าทุกคนในสังคมรู้จักรับผิดชอบในบทบาท และหน้าที่ต่างๆ ของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว ก็ย่อมจะทำให้เกิดความก้าวหน้าตลอดจนความงอกงามในสังคมนั้นๆ (ละม้ายมาศ ทรัพย์ดี และจรรยา สุวรรณทัต .2510 : 54) ซึ่งคล้ายกับกาญจนา หาสิตะพันธ์ (2510 : 200) ที่กล่าวว่าบุคคลใดที่มีความรู้สึกรับผิดชอบมากจะไม่กระทำผิดแม้ในที่ลับตาผู้อื่น และสามารถทำงานได้โดยที่เจ้าตัวไม่ปรารถนา ซึ่งเกิดจากความรู้สึกผิดหรือละอายใจ

3.1 ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อตนเอง

บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองจะเป็นผู้ที่ยอมรับผลของการกระทำของตนเอง ทั้งในด้านดีและไม่ดี และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆก็ไม่ทอดทิ้งเอาใจใส่ในการทำงาน ไม่ละเลยทอดทิ้งงาน และพยายามปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ ละอองการุณยะวานิช (2505 : 4 - 5) ยังได้กล่าวถึงผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานว่า จะมีความตั้งใจทำหน้าที่ของตนให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมายมา ไม่ละเลยทอดทิ้งไป จะเอาใจใส่ในงานของตน คอยหาทางให้การทำงานของตนก้าวหน้า และป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสียหายในงานที่รับผิดชอบ ดังนั้นจึงยอมไม่มอบหมายงานของตนให้ผู้อื่นทำแทน เพื่อเห็นแก่ความสะดวกสบายเป็นครั้งคราว และผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ย่อมจะรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้น ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ย่อมจะไตร่ตรองอย่างรอบคอบในสิ่งที่จะกระทำ และจะปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีเท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานของตนด้วย นอกจากนี้ฮิลเดเรท (Hildreth. 1966 : 424) ยังได้พบว่าสาเหตุที่ทำให้เด็กฉลาดไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเนื่องจากมีนิสัยในการเรียนที่ไม่ดี ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง หรือไม่เอาใจใส่ในการเรียน

3.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ย่อมจะเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตน ซึ่งก็คือไม่กระทำการใดที่ส่งกระทบกระเทือนเกิดความเสียหายแก่คนอื่น ไม่ยึดถือเอาแต่ความพอใจความสะดวกสบายของตนฝ่ายเดียวทำให้ปัญหาของสังคมน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพินัส หันนาคินท์ (2523 : 29) ที่ว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจะไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น แต่จะสร้างสันติสุขแก่สังคมส่วนรวม ไม่เบียดเบียนใคร แต่กลับจะช่วยเหลือเจือจานให้เกิดความสุขทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพระโสภณคณาภรณ์ (2522 : 8) ที่ว่าบุคคลแต่ละคนในสังคมเป็นทั้งเหตุเป็นทั้งปัจจัยแห่งความเจริญ และความเสื่อมที่เกิดขึ้นในสังคม นั่นคือถ้าบุคคลรู้จักยอมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะออกมาในลักษณะที่ดีหรือไม่ดี และถ้าทุกคนมีความรู้สำนึกในเรื่องนี้สูงมากพอสมควรแล้ว ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นก็จะบรรเทาออกไป ซึ่งคล้ายกับชม ภูมิภาค (2518 : 47) ที่กล่าวว่าถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสุขความเจริญ ความก้าวหน้า ปัญหาสังคมจะน้อยลง ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของความสงบสุข ความก้าวหน้า และการพัฒนาสังคม

ดังนั้นถ้าเยาวชนของชาติซึ่งจะเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต ได้รับการปลูกฝัง และพัฒนาให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมแล้ว ก็จะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข และประเทศชาติจะพัฒนายิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งตรงกับกรมการศาสนา (2525 : 2) ที่กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเป็นคุณลักษณะของคนไทยอย่างหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้กับคนไทยนอกจากการมีจริยธรรมด้านอื่นๆ เพราะความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม เป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบ และสงบสุข ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครอง

ครูอาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องมาร่วมมือกันในการปลูกฝัง และพัฒนาความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และต่อส่วนรวมของเยาวชน เพื่อประโยชน์สุขต่อสังคม และประเทศชาติต่อไป

4. การปลูกฝัง ความสำเร็จ

ความสำเร็จเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่ในวัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นและจากวัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่ ในระยะแรกของชีวิตเด็กยังช่วยตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นตลอดเวลา เมื่อโตขึ้นจะมีความสามารถในด้านต่างๆเพิ่มขึ้น ช่วยตัวเองได้มากขึ้นทีละน้อย และจะค่อยเรียนรู้เกี่ยวกับความสำเร็จทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (เอนกกุล กริแสง .ม.ป.ป. : 81) ดังนั้นการพัฒนาความสำเร็จให้กับเด็กก็ควรจะเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เริ่มด้วยการให้งานที่ง่ายๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง (Hurlock . 1967 : 244) ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำส่งเสริมเขาในสิ่งที่ถูกต้องที่เขาได้รู้จักการแก้ปัญหา และค่อยๆปลูกฝังความสำเร็จให้แก่เขา เพราะนอกเหนือจากการมีวินัย และ ความสำเร็จตามธรรมชาติอันเกิดขึ้นได้เองแล้ว เด็กยังเรียนรู้วินัย และความสำเร็จจากวัฒนธรรมโดยอาศัยการสั่งสอน หรือจากบุคคลที่แวดล้อม ลักษณะเช่นนี้เป็นกฎธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม (กิ่งแก้ว อรรถกร . 2524 : 15-19) สำหรับความสำเร็จต่อสังคม หรือหมู่คณะนั้นจะเจริญได้เมื่อเด็กได้รู้จักความสำเร็จต่อหน้าที่ และความสำเร็จในการกระทำของตนเองแล้ว แต่ไม่ใช่ว่าผู้ที่มีหน้าที่ปลูกฝัง และพัฒนาความสำเร็จให้แก่เด็กจะป้องกัน ความสำเร็จต่อสังคม หรือหมู่คณะไว้ต่างหาก จนกว่าเด็กจะรู้จักความสำเร็จต่อหน้าที่แล้วจึงจัดประสบการณ์ ให้เด็กรับผิดชอบต่อสังคมต่อไป แท้จริงแล้วกิจกรรมที่เด็กทำตามหน้าที่นั้นเป็นการกระทำเพื่อหมู่คณะ หรือสังคมไปในตัวแต่เด็กยังไม่โตพอที่จะเข้าใจถึงประโยชน์ของผู้อื่นที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้การกระทำ และเสียสละเพื่อหมู่คณะเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรวมหมู่ในราวอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ตั้งแต่บัดนี้สามารถมอบความสำเร็จการงานของหมู่คณะให้เด็กทำ เด็กจะเรียนรู้ความสำเร็จต่อหมู่คณะ ต่อสังคมได้รวดเร็ว ดังนั้นครูควรจัดสถานการณ์การเรียนการสอนในโรงเรียนให้แก่เด็ก เพื่อปลูกฝัง และพัฒนาความสำเร็จต่อสังคมแก่เขา (ชม ภูมิภาค . 2520 : 130) นอกจากนี้ เฉลิม คำแก้ว (2530 : 2) และ วิภาภรณ์ เรือนทิพย์ (2530 : 1 - 3) ได้อธิบายคล้ายกันว่า การปลูกฝังความสำเร็จสามารถที่จะกระทำได้ ถ้าทุกฝ่ายประสานความคิด และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง นับตั้งแต่ครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันโรงเรียน ตลอดทั้งสถาบันทางสังคมซึ่งสถาบันเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลในการสร้างเสริมความสำเร็จแก่นักเรียนเป็นอย่างมาก

มิลตัน และแฮร์ริส (Milton and Harris . 1962 : 407 - 416) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกความสำเร็จ ดังนี้

1. การฝึกความสำเร็จควรเริ่มตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความสำเร็จ โดยการปฏิบัติจริงให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงาน

3. การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้รับผิดชอบควรให้เหมาะกับวัย และความสามารถของแต่ละคน

4. ให้เด็กได้ทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ในการฝึกความรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่น ไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. ต้องระลึกไว้เสมอว่าในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้ว ก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่
8. การให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถก็อาจเป็นอันตรายแก่เด็กได้

เกียรติ ศรีพงษ์ (2505 : 16 - 19) ได้เสนอแนะข้อคิดบางประการเกี่ยวกับวิธีการที่จะปลูกฝังความรับผิดชอบ ได้แก่

1. ผู้ใหญ่ควรทำความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กให้กระจ่างว่าเด็กมีอุปนิสัยอย่างไร และคอยช่วยเหลือ แนะนำให้เด็กได้กระทำตามความสามารถ
2. ควรหาวิธีที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้แก้ปัญหาต่างๆให้รู้จักช่วยตนเอง ให้เป็นตัวของตัวเอง โดยคอยควบคุมและแนะนำเมื่อจำเป็น เพราะคำสั่งหรือการควบคุมตลอดเวลาอาจทำให้เด็กมีสภาพเป็นเด็กอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อไป
3. การที่เด็กจะมีความรับผิดชอบได้ตั้งขึ้นนั้น ควรปลูกฝังให้เขามีระเบียบวินัยอันดีงามแต่เริ่มแรกไปก่อน บ้าน และโรงเรียนจะส่งเสริมวินัยให้ได้ดีโดยการส่งเสริมให้เด็กมีการกระทำ มิใช่คอยควบคุมห้ามปราม ควรส่งเสริมให้เด็กได้ร่วมมือกันรับผิดชอบ โดยการฝึกให้คิด และกระทำเป็นหมู่คณะ อธิปไตยอีกประการหนึ่งคือแรงขับอันเกิดจากความต้องการของเด็กเอง ฉะนั้นผู้ใหญ่ควรทราบความต้องการพื้นฐานของเด็กแต่ละวัยว่ามีสภาพอย่างไรเพื่อนำไปเป็นหลักพิจารณา
4. บรรยากาศภายในบ้าน และโรงเรียนเป็นรากฐานแห่งชีวิตจิตใจของเด็กที่สำคัญ การสร้างบรรยากาศในบ้านให้ดี คือพ่อแม่ไม่ก่อเรื่องยุ่งยากเดือดร้อน การปกครองดี ดำเนินสายกลางไม่เคร่งครัดจนเกินไป ส่วนโรงเรียนควรคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับให้มาก เด็กต้องการครูที่มีน้ำใจ รักใคร่เห็นอกเห็นใจ โรงเรียนมีบรรยากาศแห่งความภาคภูมิใจ สำหรับหลักสูตรและการสอนก็ควรจะเหมาะสมกับระดับความสนใจและความสามารถ เด็กมีโอกาสร่วมกิจกรรมประเภทต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น อันเป็นวิธีหนึ่งที่จะฝึกให้เขามีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่

ชม ภูมิภาค (2518 : 5 - 51) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและต่อบุคคลว่าจะต้องปลูกฝังด้วยการให้เขาได้กระทำ มิใช่จะเกิดขึ้นจากการบอกเล่าเท่านั้น วิธีการสอนในโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความรับผิดชอบ การบอกให้จัดทำงานเป็นรายบุคคลไม่ได้มีส่วนช่วยในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวมเลย ควรให้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มเป็นคณะตามความสมควร ในการทำงานเป็นกลุ่มแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ทำงานอันเป็นส่วนหนึ่งของงานทั้งหมดเพื่อจะให้งานส่วนรวมเสร็จลงด้วยดี แต่ละคนก็จะทำงานในส่วนความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มที่ งานสำเร็จเมื่อแต่ละคนทำงานประสานกัน หากคนใดคนหนึ่งขาดความรับผิดชอบงานก็จะสำเร็จลงได้ยาก นอกจากนี้ควรจัดให้มีครูให้

คำแนะนำในการทำกิจกรรมต่างๆของนักเรียนด้วย เพื่อฝึกความรับผิดชอบไปในตัว ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ จันทิกา ลิมป์เจริญ (2522 : 79) ที่ว่าการทำกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ในการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักรับผิดชอบในบทบาทของตนเอง และรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจากการศึกษาของ เวรตี วงศ์พรหมเมฆ (2521 : 33) วิริยะ บุญยะนิวาสน์ (2523 : 49) นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 49 - 50) และพิจิตรา พงษ์จินดากร (2525 : 90 - 94) ที่พบว่าเด็กที่ใช้กิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์มีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงขึ้น

กรมการศาสนา (2521 : 21) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. หัดให้ไม่ปัดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนไปตกแก่ผู้อื่น
2. ฝึกหัดให้เกิดนิสัยความรับผิดชอบตั้งแต่เด็กทั้งทางบ้าน และโรงเรียน
3. ชี้แจงให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เมื่อรู้หน้าที่ของตนเองแล้ว จะได้ไม่ก้าวล่วงหน้าที่ของผู้อื่น

ชาเลื่อง วุฒิจันทร์(2524 : 93 - 99) กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ นั้น สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่มุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎี และลักษณะที่มุ่งเน้นการประพฤติ ปฏิบัติจริง หรือการจัดในรูปหลักสูตรแฝง ซึ่งการจัดทั้ง 2 ลักษณะนี้จะต้องจัดควบคู่กัน และมีลักษณะที่ เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ดังนี้

1. ลักษณะที่มุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎี

1.1 โดยการอภิปราย เป็นวิธีการที่เริ่มด้วยการเล่าเรื่องปัญหาที่ต้องการปลูกฝัง เรื่องนี้อาจแต่งขึ้นหรือเรื่องจากหนังสือพิมพ์ แต่เรื่องนั้นจะต้องมีลักษณะความขัดแย้งทางจริยธรรมอยู่แล้ว ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายพร้อมเหตุผลประกอบ การอภิปรายเช่นนี้จะทำให้นักเรียนรู้จักพัฒนาความคิด ให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีวิธีคล้ายกับการสอนแบบวิทยาศาสตร์ตรงที่ ต้องค้นหาเหตุผลมาประกอบการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยูพา อานันท์สิทธิ์ (2515 : 114 - 120) พบว่าเด็กที่สอนแบบสืบสวนสอบสวนมีพัฒนาการทางด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้น

1.3 การเล่นเกมบทบาทสมมติ มีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น เช่นการเล่นละคร การแสดงโดยครูกำหนดเรื่องราวให้ เป็นต้น วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดพฤติกรรม ที่ตนแสดงอย่างลึกซึ้ง ทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกันยา ประสงค์เจริญ (2526 : 20 - 23) ดุษฎี ทรัพย์ปรง (2529 : 54 - 55) และพรรัตน์ แก่นทอง (2529 : 53) ที่พบว่าการใช้บทบาทสมมติ หรือแม่แบบทำให้มีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบ สูงขึ้น

1.4 การเลียนแบบจากตัวแบบ อาศัยแนวคิดและหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ ทางสังคมเป็นพื้นฐาน โดยตัวแบบอาจใช้บุคคลที่มีชีวิตจริง บุคคลในอุดมคติโดยตัวแบบนั้นต้องเป็นบุคคล ที่นักเรียนเลื่อมใสศรัทธาจะช่วยให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมได้มากเมื่อทำงานเกิดเป็นนิสัยทำให้เกิดความ คิดตามเหตุผลเชิงจริยธรรมกลายเป็นคุณธรรมประจำใจของนักเรียน ทำให้มีพฤติกรรมอย่างนั้นต่อไป

2. ลักษณะที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติจริง หรือการจัดในรูปหลักสูตรแฝง

2.1 การจัดปรัชญาของสถานศึกษา โดยเลือกคุณธรรมที่ต้องการเน้นเป็นข้อความง่าย ๆ มีความหมายชัดเจน

2.2 การเรียนการสอนทุกวิชา ต้องสอดแทรกคุณธรรมต่างๆที่โรงเรียนต้องการให้ เกิดแก่นักเรียนทุกครั้งที่มีโอกาส

2.3 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีคุณค่าต่อการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน

2.4 การจัดชุมนุมต่างๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างคุณธรรมที่ต้องการเน้นไปด้วย

เพ็ญศรี วายวานนท์ (2528 : 16) ได้เสนอแนวทางในการปลูกฝังความรับผิดชอบแก่เยาวชนไว้ว่าควรเริ่มตั้งแต่การสั่งสอนอบรมที่บ้านและที่โรงเรียนตั้งแต่การศึกษาระดับต้นจนถึงระดับสูงเป็นลำดับไป ซึ่งความรับผิดชอบที่ควรปลูกฝังนี้ คือความรับผิดชอบในหน้าที่ส่วนของตนที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ และความรับผิดชอบในลักษณะที่มีความผูกพันต่อส่วนรวม เห็นความสำคัญของเรื่องส่วนรวม เคารพคัดต่อการรักษาระเบียบแบบแผนเพื่อความสงบสุขของสมาชิกทุกคนในสังคม ทั้งนี้ต้องปลูกฝังจนเกิดเป็นค่านิยมว่าถ้าหากผู้ใดกระทำการเสื่อมเสียผลประโยชน์ของส่วนรวมก็จะได้รับผลที่ไม่เป็นมงคลแก่ตน และเป็นที่น่ารังเกียจเหยียดหยามของสังคม

จินตนา ไบกาชฎี (2528 : 19) ได้กล่าวเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบไว้ในรายการวิทยุสำหรับส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวของเยาวชนว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองควรรู้จักหัด รู้จักใช้ให้ลูกๆช่วยทำงานบ้าง เพื่อเป็นการฝึกหัด ฝึกสอน ให้ลูกรู้จักช่วยเหลือตนเอง และที่สำคัญก็คือเป็นการหัดให้รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เพื่อเตรียมพร้อมเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

อรทัย โสภา (2533 : 43) ได้สรุปเกี่ยวกับการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเองว่า ควรฝึกให้เด็กมีนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่ในวัยเด็กและควรให้มีการฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยเริ่มให้ทำงานที่ง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล และเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีประสบการณ์การทำงานด้วยตนเองเพื่อให้เด็กได้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ฝึกหัดให้ทำงานสำเร็จเป็นขั้นเป็นอันโดยไม่ละทิ้งงานที่ได้ทำไว้แล้ว นอกจากนั้นควรชี้แจงให้เด็กรู้จักขอบเขตในหน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เพื่อไม่ให้ไปก้าวล่วงงานในหน้าที่ของผู้อื่น และต้องฝึกให้เด็กมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นด้วย

ทองคุณ หงส์พันธุ์ (2535 : 132 - 133) ได้เสนอวิธีฝึกฝนตนเองให้เกิดความรับผิดชอบดังนี้

1. พยายามศึกษางานที่เราทำอยู่ว่ามีอะไรบ้าง เรามีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอะไร ก็พยายามทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่าอะไรที่เป็นหน้าที่หลัก อะไรเป็นหน้าที่รอง
2. พยายามจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานของตนเป็นรายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน
3. มีสมุดบันทึกนัดหมายกันลืม
4. พยายามฝึกการตรงต่อเวลา หัดตื่นเป็นเวลานอนเป็นเวลา และปฏิบัติภารกิจต่างๆให้ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ ให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด
5. ดำเนินชีวิตให้มีรูปแบบคงเส้นคงวา ทำอะไรให้เป็นนิสัย

6. อย่าหัดผลัดวันประกันพรุ่ง ตั้งตาคอยให้เด็ดขาด ตัดสินใจลงมือทำทันที

7. สนุกอยู่กับงาน

ป. มหาชนธ์ (2536 : 7 , 29 - 36) กล่าวว่าการสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบนั้นจะสอนได้ก็ต่อเมื่อมีสถานการณ์อำนวยความสะดวก หรือพยายามสร้างสถานการณ์ขึ้น ในตอนต้นๆของชีวิตเด็ก ความรับผิดชอบที่เด็กพึงมีจะต้องควบคู่ไปกับการเล่นเสมอ ทั้งนี้เพราะว่า การเล่นเป็นชีวิตจิตใจของเด็กเป็นสิ่งที่พึงพอใจ แต่การทำงานและความรับผิดชอบเป็นความไม่สบายใจ เป็นความเบื่อหน่าย แต่อย่างไรก็ตามงานเป็นสิ่งที่สร้างความรับผิดชอบให้แก่เด็ก เด็กจะมีความรับผิดชอบได้ดีเมื่อเด็กได้ทำงานที่คล้ายกับการเล่น ดังนั้นการให้เด็กทำงานด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินเด็กก็สามารถทำงานได้ ความรับผิดชอบก็เกิดขึ้น การเล่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเตรียมตัวเด็กให้มีความรับผิดชอบ เด็กจะเรียนรู้ในการรับผิดชอบถ้าหากว่ามีความพร้อมหรือมีสถานการณ์ดังต่อไปนี้เกิดขึ้นกับเด็ก

1. เด็กได้รู้จักตัดสินใจ โดยการตัดสินใจที่ถูกต้องของตนได้รับความสนใจจากพ่อแม่ พ่อแม่เห็นความสำคัญและเสริมแรงด้วยการให้รางวัลตามความเหมาะสม ซึ่งจะตรงกับทฤษฎีการเรียนรู้โดยการเสริมแรงของสกินเนอร์ ที่มีหลักการว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งพฤติกรรมที่ทำแล้วได้รับการเสริมแรงบุคคลนั้นจะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . 2540 : 145) ดังนั้นถ้าเด็กเกิดพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ พ่อแม่ ครู ก็ควรที่จะให้เสริมทันที เช่น คำชมเชย คะแนน ดาว ฯลฯ

2. พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของการแสดงถึงความรับผิดชอบ เพราะพ่อแม่มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กเป็นอันมาก ดังที่ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการเลียนแบบของเบนดูลาที่จะต้องให้พ่อแม่ ครูเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กในเรื่องการมีความรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . 2540 : 145) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เพราพรธน เปลียนภู (2542 : 73) ที่ว่าครอบครัวควรฝึกอบรมเด็กในเรื่องความรับผิดชอบ โดยพ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กด้วย และสอดคล้องกับกาญจนา หาสิตะพันธ์ (2510 : 200) ที่กล่าวว่าพ่อแม่จะต้องแสดงให้เห็นลูกรู้ว่าอะไรเป็นค่านิยมของพ่อแม่ เพื่อให้ลูกได้นำค่านิยมของพ่อแม่ไปเป็นของตน นั่นคือถ้า พ่อแม่มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ลูกก็จะนำค่านิยมด้านความรับผิดชอบไปปฏิบัติด้วย

3. พ่อแม่ และครูจะต้องตระหนักในการตัดสินใจของเด็ก และจะต้องสร้างสถานการณ์หรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจอยู่เสมอ ผู้ใหญ่จะต้องสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความรับผิดชอบเพราะถ้าเด็กได้รับผิดชอบทำงานสิ่งใดแล้วงานนั้นประสบผลสำเร็จ และความสำเร็จนั้นจะเป็นรางวัลกระตุ้นให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง และจะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก พ่อแม่ ครูควรพยายามละเว้นการตำหนิติเตียนเมื่อเด็กทำงานไม่สำเร็จ เพราะคำติเตียนเป็นสิ่งบั่นทอนกำลังใจของเด็ก เป็นผลให้การนับถือตนเองของเด็กลดลง และจะไม่กล้าทำสิ่งต่างๆ กลายเป็นคนไม่รับผิดชอบได้

4. พ่อแม่และครูจะต้องหลีกเลี่ยงการตัดสินใจแทนเด็กในสิ่งที่เด็กสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง การที่ผู้ใหญ่ตัดสินใจแทนเด็กเป็นการนำไปสู่การไม่รู้จักรับผิดชอบของเด็ก

สมพร โตนวล (2537 : 69) กล่าวว่าการพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับนักเรียนจะต้องจัดกิจกรรมที่เป็นแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะสอดคล้องกับ อาวุธ พรหมมานอก (2534 : 144) ที่กล่าวว่าการที่นักเรียนเรียนด้วยตนเองและได้ประเมินผลการเรียนของตนเองเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างความรับผิดชอบให้แก่นักเรียน และสอดคล้องกับคำพิเยร ปราณีราช (2543 : 105) ที่กล่าวว่าการที่นักเรียนได้ตรวจคำตอบด้วยตนเองจะช่วยฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

✓ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2539 : 2 - 3) ได้กล่าวถึงหลักในการพัฒนานักเรียนในด้านคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วยความรับผิดชอบว่ามีหลักในการพัฒนาดังนี้

1. โรงเรียนจะต้องมีนโยบายที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมอย่างชัดเจนและนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง
2. การพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมได้ก็ตามต้องดำเนินการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติไปพร้อมๆกัน
3. สอดแทรกคุณธรรมไปกับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการดำเนินชีวิตประจำวัน
4. บรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแบบอย่างที่ดีเอื้อต่อการปลูกฝังสร้างเสริมให้มีคุณธรรม
5. บุคลากรทุกฝ่ายทั้งในบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ร่วมมือกันพัฒนานักเรียน
6. หลักวิชา ทฤษฎี และเทคนิคอย่างหลากหลาย เป็นปัจจัยในการพัฒนานักเรียน
7. การปลูกฝังสร้างเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียนต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และนำผลมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ ซึ่งผู้ปกครอง ครูอาจารย์ เป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝัง และพัฒนาความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและส่วนรวมให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยมีวิธีการปลูกฝังดังนี้

1. เริ่มปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กตั้งแต่อายุยังน้อย
2. ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ โดยการได้ปฏิบัติจริง
3. หัดไม่ให้อับความรับผิดชอบให้แก่ผู้อื่น
4. ฝึกให้ทำงานให้เสร็จเป็นขั้นเป็นอัน โดยไม่ละทิ้งงานที่ได้ทำไว้แล้ว
5. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการทำงาน
6. ปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ

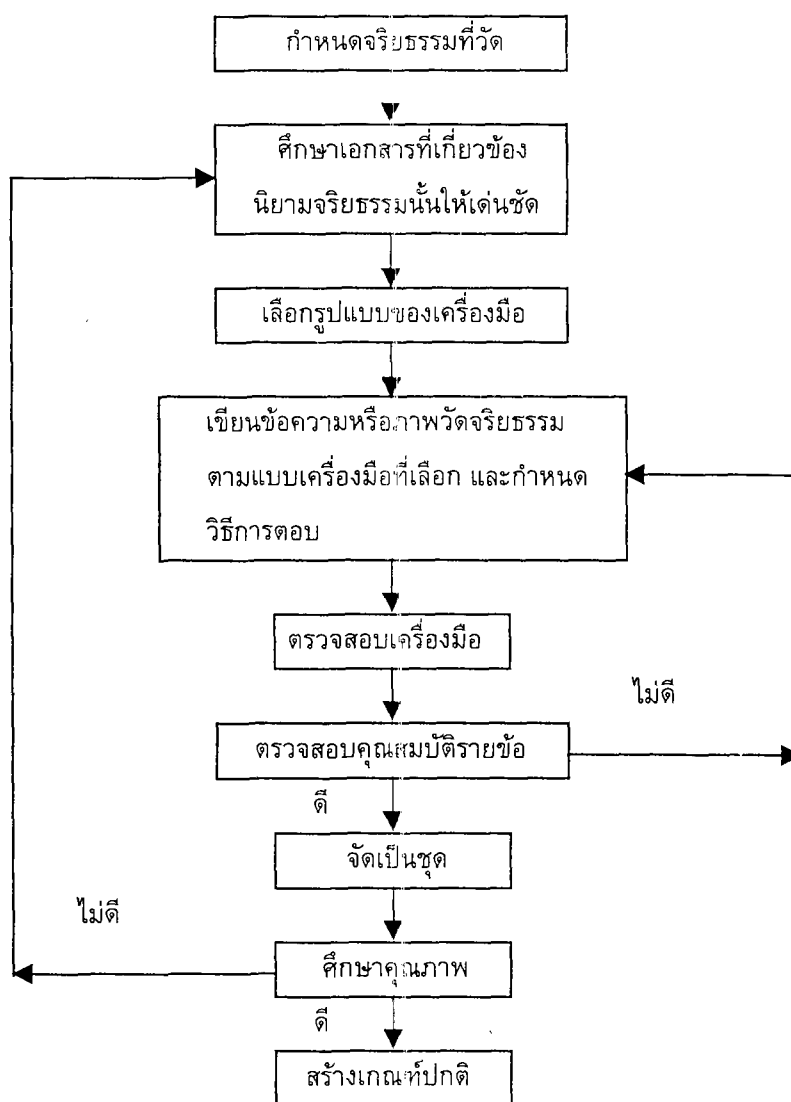
5. การวัดความรับผิดชอบ

ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นจริยธรรมอย่างหนึ่งที่ต้องได้รับการปลูกฝัง พัฒนาให้มีขึ้น ซึ่งการที่จะรู้ได้ว่าความรับผิดชอบเกิดขึ้นหรือไม่นั้น จะสามารถวัดได้โดยใช้วิธีการได้หลายรูปแบบ เพราะการที่จะวัดจริยธรรมให้ครอบคลุมชัดเจนแน่นอน ควรจะต้องจัดออกแบบเครื่องมือการวัดให้ได้ทั้ง 3 ส่วนคือ

1. ความรู้ในเนื้อหาทางจริยธรรม
2. ความรู้สึกเกี่ยวกับจริยธรรม
3. พฤติกรรมทางจริยธรรม

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ . 2542 : 184)

เนื่องจากความรับผิดชอบเป็นจริยธรรมแบบหนึ่ง ดังนั้นการวัดความรับผิดชอบจึงใช้เครื่องมือวัดแบบเดียวกับเครื่องมือวัดจริยธรรม

ภาพประกอบ 1 ลำดับขั้นการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ .2542 : 185 -186)

1. กำหนดจริยธรรมที่จะวัด ในขั้นนี้เป็นเหมือนจุดประสงค์ว่าต้องการวัดจริยธรรมอะไร เป็นแบบรวมๆ หรือแบบเดี่ยวเฉพาะอย่าง
  2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจจริยธรรมนั้นให้ดีขึ้นเพื่อนิยามให้ชัดเจน
  3. เลือกรูปแบบของเครื่องมือในการสร้างเครื่องมือการวัดจริยธรรมมีหลายรูปแบบ โดยจะต้องเลือกตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย โดยมีรูปแบบดังนี้
    - แบบสัมภาษณ์
    - แบบสังเกต
    - แบบเขียนตอบ
    - แบบสร้างจินตนาการ

ในแบบเขียนตอบที่นิยมใช้มีแบบเติมเสรี กับแบบมีตัวเลือก
  4. เขียนข้อความ ภาพ หรือสถานการณ์ และข้อคำถามให้สามารถวัดจริยธรรมที่ต้องการวัด โดยจะต้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบของเครื่องมือ
  5. ตรวจสอบเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางจริยธรรมด้านนั้น และผู้ชำนาญทางด้านการวัดผลตรวจสอบ
  6. ตรวจสอบคุณสมบัติรายข้อ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่เป็นเป้าหมายเพื่อดูว่าแต่ละข้อวัดจริยธรรมได้จริงหรือไม่ และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีคุณภาพดี
  7. จัดข้อสอบเป็นชุด โดยจะต้องมีข้อสอบที่มีคุณภาพตรงตามจุดมุ่งหมาย ในการวัดจริยธรรมมีการสร้างคำชี้แจงการสอบ จัดวางแบบของข้อสอบพร้อมกำหนดเวลาในการดำเนินการสอบ
  8. ศึกษาคุณภาพของเครื่องมือ โดยดูความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ว่าถึงเกณฑ์ที่ดีของข้อสอบตามทฤษฎีทางการวัดผลที่กำหนดไว้หรือไม่
  9. สร้างเกณฑ์ปกติ ของเครื่องมือวัดจริยธรรมฉบับนั้น
- เครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบ**
1. เครื่องมือที่ใช้วัดเนื้อหาของความรับผิดชอบ
- ส่วนใหญ่นิยมใช้แบบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งข้อสอบอาจจะเป็นการอธิบายเติมคำ จับคู่ และเลือกตอบ แล้วแต่จุดประสงค์ของการทดสอบ

1.1 แบบทดสอบแบบเลือกตอบ

ตัวอย่าง

แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ	
1. ข้อความใดที่แสดงถึงความรับผิดชอบ	
ก. วานเพื่อนให้ทำการบ้าน	
ข. นำของที่เก็บได้ไปมอบให้ครู	
ค. ทำงานส่งครูตามกำหนด	
ง. ชวนเพื่อนไปเล่นที่บ้าน	
2. คนที่มีความรับผิดชอบ จะได้รับผลตอบแทนอย่างไร	
ก. ทุกคนให้ความเชื่อถือ	
ข. ทุกคนให้ความเคารพ	
ค. ทุกคนให้ความเห็นใจ	
ง. ทุกคนให้ความเกรงใจ	

1.2 แบบทดสอบแบบอธิบาย

ตัวอย่าง

แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ	
1. ถ้าเพื่อนสนิทของนักเรียน ขาดความรับผิดชอบนักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร	
ตอบ	
2. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าความรับผิดชอบเป็นลักษณะนิสัยที่สำคัญที่ทำให้ทำงานสำเร็จ	
ตอบ	
.....	

2. เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึกเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

เครื่องมือที่ใช้บางที่เรียกว่าเจตคติต่อความรับผิดชอบ โดยลักษณะของแบบวัดเจตคตินี้อาจใช้วิธีของเทอร์สโตน ของลิเกิร์ต หรือของออสกูด ตามความเหมาะสม

2.1 แบบมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวอย่าง

แบบสอบถามวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของ จินตนา ธนวิบูลย์ชัย

(2540 : 117 - 118)

แบบสอบถามวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ					
ข้อความ	5	4	3	2	1
1. ไม่อยากทำการบ้านก็ไม่ต้องทำออกจากเพื่อนดีกว่า					
2. การยอมรับข้อบกพร่องของงานที่ทำไปแล้วเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก					
3. การรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้ดี ย่อมไม่เป็นที่รังเกียจของผู้อื่น					
4. เมื่อทำงานกลุ่มต้องไม่ทำให้คนในกลุ่มต้องเดือดร้อน					
5. การทำงานกลุ่มสมาชิกในกลุ่มต้องรับผิดชอบเท่าๆกันทุกคน					
6. การยอมรับข้อบกพร่องของงานทำให้รู้จุดที่ควรแก้ไข					
7. ถ้าผิดพลาดในเรื่องเล็กน้อยไม่จำเป็นต้องสนใจว่าใครจะรับผิดชอบ					
8. การเกี่ยงกันทำงาน ย่อมเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้งานไม่สำเร็จ					
9. ความรับผิดชอบต่องานเป็นนิสัยของคนดี					
10. การมุงมุ่นอยู่กับการทำงานทำให้หมดเวลาที่จะเล่นสนุก					

2.2 แบบเติมคำ

ตัวอย่าง

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนด้านความรับผิดชอบของ จินตนา ธนวิบูลย์ชัย

(2540 : 111 - 112)

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนด้านความรับผิดชอบ

1. บุคคลที่มีความรับผิดชอบ เป็นบุคคลที่มีลักษณะอย่างไร (ให้ออกมา 3 ข้อความ)

ข้อความที่ 1 .....

ข้อความที่ 2 .....

ข้อความที่ 3 .....

2. ให้นักเรียนเขียนข้อความที่แสดงถึงความประทับใจในความรับผิดชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือของนักเรียนเอง ซึ่งนักเรียนได้เคยมีประสบการณ์ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ตามโดยให้เขียนข้อความที่บุคคลนั้นหรือตนเองได้ประพฤติหรือแสดงกิริยาอาการจนทำให้รู้สึกประทับใจเป็นอย่างยิ่ง ในความรับผิดชอบด้านต่างๆต่อไปนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง (ให้เขียนตอบ 3 ข้อความ)

ข้อความที่ 1 .....

ข้อความที่ 2 .....

ข้อความที่ 3 .....

2.2 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (ให้เขียนตอบ 3 ข้อความ)

ข้อความที่ 1 .....

ข้อความที่ 2 .....

ข้อความที่ 3 .....

2.3 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน (ให้เขียนตอบ 3 ข้อความ)

ข้อความที่ 1 .....

ข้อความที่ 2 .....

ข้อความที่ 3 .....

2.3 แบบสถานการณ์บังคับให้เลือกตอบ

ตัวอย่าง

แบบวัดความรู้สึกด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ
ภัสรา อรุณมีศรี (2533 : 132 - 133)

แบบวัดความรู้สึกด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อ 1.

สุระและเพื่อน ๆ มาชวนรักเกียรติไปเล่นฟุตบอลในวันหนึ่ง แต่รักเกียรติมีการบ้าน
ที่จะต้องทำอีกหลายวิชา

สุระ : " นี่รักเกียรติไปเล่นฟุตบอลกันเถอะ เพื่อน ๆ มากันครบทีมแล้ว "

รักเกียรติ : "....."

นักเรียนคิดว่ารักเกียรติจะตอบสุระว่าอย่างไร

- ก. ขอทำการบ้านก่อนเถอะ
- ข. จะไปดีหรือ วันนี้มีการบ้านเยอะนะ
- ค. เราน่าจะทำการบ้านก่อนนะจะได้ไม่กังวล
- ง. ให้เราทำการบ้านเสร็จก่อน แล้วจะตามไปที่หลัง

ข้อ 2 .

ในขณะที่ครูกำลังสอนวิชาคณิตศาสตร์อยู่นั้น อาการซึ่งนั่งอยู่หลังสุดของห้องเรียน
กลับชวนวิพากษ์เรื่องเพื่อน ๆ ทะเลาะกันเมื่อเช้านี้

จากเหตุการณ์ดังกล่าว นักเรียนมีความคิดตรงกับข้อใด

- ก. วิภาและอาการไม่ควรทำเช่นนั้น
- ข. ถ้าฉันเป็นวิภาฉันจะไม่คุยกับอาการ
- ค. วิภาและอาการต้องเรียนไม่รู้เรื่องแน่เลย
- ง. วิภาน่าจะเตือนให้อาการสนใจฟังครูสอนนะ

3. เครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมการแสดงออกทางด้านความรับผิดชอบ

การวัดและประเมินทางด้านพฤติกรรมถ้าจะวัดให้ปรากฏแน่ชัดว่า ใครมี - ไม่มี หรือมีมาก
น้อยเพียงไรจะต้องสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกและต้องใช้เวลาในเชิงในทางปฏิบัติหรือในสถานการณ์
จริงๆ ก่อนข้างเป็นไปได้ยาก ดังนั้นนักวิจัยจึงพยายามที่จะวัดด้วยแบบสอบถาม หรือแบบทดสอบ ซึ่งถือ
ว่าเป็นการวัดทางอ้อม แม้ว่าจะไม่ได้วัดพฤติกรรมที่แสดงออกจริงๆ แต่ผลที่ได้ก็สามารถชี้ถึงพฤติกรรม

ดังกล่าวได้พอควร (วิเชียร เกตุสิงห์ . 2528 : 19) สำหรับวิธีการวัดที่ใช้กันอยู่ทั่วไปนั้นมีหลายวิธี แต่วิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายได้แก่ วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์ และวิธีการใช้แบบสอบถาม หรือแบบทดสอบ (โสภา ชูพิกุลชัย . 2521 : 138 - 139)

ทวี ท่อแก้ว และอบรม สันติบาล (2517 : 12) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดพฤติกรรมว่ามีอยู่ 5 วิธี ได้แก่

1. วิธีการสังเกต เป็นวิธีการที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรม และลักษณะทั่วไป ที่บุคคลแสดงออก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบด้วยกัน คือ

1.1 การสังเกตแบบควบคุม เป็นการสังเกตการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่จัดไว้โดยเฉพาะ

1.2 การสังเกตโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันที่บุคคลแสดงออก

วิธีการสังเกตทั้งสองแบบที่กล่าวไว้ข้างต้นต้องบันทึกผลตามที่เห็นจริง โดยไม่นำความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องที่สำคัญผู้สังเกตควรจะได้รับการศึกษาฝึกฝนมาเป็นที่เรียบร้อยก่อนจึงจะได้ผลดี

2. วิธีการรายงานตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 การวิเคราะห์ตนเอง เป็นวิธีการให้บุคคลประเมินค่าตนเองแบบวิเคราะห์ตนเอง

2.2 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการสนทนาระหว่างบุคคล 2 คนอย่างมีจุดหมาย โดยผู้ที่สัมภาษณ์เตรียมคำถามมาและจดบันทึกประมาณค่า

3. วิธีการศึกษาความเห็นจากคนอื่น เป็นวิธีการที่ผู้วัดจะต้องสร้างแบบทดสอบเพื่อใช้ถามบุคคลอื่นว่ามีความรู้สึกเกี่ยวกับบุคคลนั้นๆอย่างไร

4. วิธีการใช้แบบทดสอบ เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากโดยสร้างแบบทดสอบขึ้นประกอบด้วยคำถามหรือข้อความหลายข้อ โดยข้อคำถามหรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมักจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้ถูกทดสอบเอง หรือสอดคล้องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำเมื่อตกอยู่ในสภาพการณ์นั้นๆ

5. วิธีการฉายภาพ เป็นวิธีการที่ผู้วัดจัดสิ่งเร้าขึ้นมาให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตอบสนอง เช่น เล่าเรื่องจากรูปที่นำมาให้ดู

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ มีดังนี้

3.1 แบบสังเกต

ตัวอย่าง

แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบในการปฏิบัติตนในการเรียนของจันทร์หา

พวงยอด (2543 : 84)

แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบในการปฏิบัติตนในการเรียน

ของ (ด.ช. , ด.ญ.) .....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องด้านขวามือเมื่อนักเรียนแสดงหรือปฏิบัติพฤติกรรมตามที่กำหนด

ให้ทำเครื่องหมาย x ลงในช่องด้านขวามือเมื่อนักเรียนไม่แสดงหรือไม่ปฏิบัติพฤติกรรมตามที่กำหนด

สัปดาห์ที่.....

พฤติกรรมที่สังเกต	วันจันทร์ (ครั้งที่1)		วันอังคาร (ครั้งที่2)		วันพุธ (ครั้งที่3)	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. เข้าเรียนตรงเวลา						
2. ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย						
3. ทำการบ้านและแบบฝึกหัดตามที่ได้รับมอบหมาย						
4. ส่งการบ้านและแบบฝึกหัดตามที่ได้รับมอบหมาย						
5. นำอุปกรณ์การเรียนมาเรียน						
6. จดงานหรือบันทึกงานขณะทำกิจกรรมการเรียน						
7. ตั้งใจเรียนและร่วมกิจกรรมการเรียน						
8. ระวังรักษาอุปกรณ์การเรียน						

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของจินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2540 : 123)

แบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบ

คำชี้แจง โปรดประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนของท่าน โดยระลึกถึง
พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนที่ท่านสังเกตเห็นในระหว่างปีการศึกษานี้

ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
	ทำเสมอ	ทำบางครั้ง	ทำนานๆ ครั้ง	ไม่เคยทำ
1. นักเรียนจัดอุปกรณ์การเรียนมาครบ ถ้วน				
2. นักเรียนลอกการบ้านเพื่อนมาส่ง				
3. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของห้อง เรียน				
4. นักเรียนแต่งตัวตามระเบียบของ โรงเรียน				
5. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัด ขึ้น				
6. นักเรียนหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาท				
7. นักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน				
8. นักเรียนไม่หนีออกนอกโรงเรียน				
9. นักเรียนยอมรับความผิดเมื่อทำผิด				
10. นักเรียนไม่ทิ้งเศษกระดาษลงบน สนามหญ้า				

3.2 แบบทดสอบ โดยใช้สถานการณ์ย่อยๆแล้วให้เลือกตอบ

ตัวอย่าง

แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ ของ จันทรา พวงยอด (2543 : 86)

แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบด้านการยอมรับผลการกระทำของตนเอง

1. กนกได้รับมอบหมายจากหัวหน้าเวรให้ดูแลความสะอาดเรียบร้อยของกระดานดำ เมื่อครูประจำชั้นมาตรวจเวรประจำวันพบว่าพิเศษผงชอล์กจำนวนมากในรางชอล์ก แล้วถามหาคนที่รับผิดชอบ ถ้านักเรียนเป็นกนกนักเรียนจะอย่างไร
  - ก. บอกครูว่าทำอย่างดีที่สุดแล้วสะอาดได้แค่นี้แหละ
  - ข. ยอมรับผิดกับครูและขออนุญาตทำความสะอาดทันที
  - ค. บอกครูว่าตนได้รับหน้าที่หนักกว่าทุกคน ทำให้ทำไม่ไหวเลยไม่ทำ
2. เมื่อถึงเวรทำความสะอาดห้องเรียน สุดาก็ลืมนั่งอยู่เสมอ เมื่อหัวหน้าเวรรายงานให้ครูประจำชั้นทราบครูจึงเรียกสุดาไปพบ ถ้านักเรียนเป็นสุดานักเรียนจะอย่างไร
  - ก. บอกครูว่าถึงแม้ตนไม่ทำแต่ก็มีคนอื่นทำไปแล้ว
  - ข. อ้างว่าไม่สบายแล้วแกล้งนอนป่วยอยู่ที่ห้องพยาบาล
  - ค. ยอมรับผิดและขอทำเวรชดเชยในตอนเย็นหลังเลิกเรียน
3. เมื่อครูประจำชั้นรายงานผลการตรวจเวรประจำสัปดาห์ให้ทราบ ปรากฏว่าเวรของวิชัยมีผลงานอยู่ในอันดับสุดท้าย ถ้านักเรียนเป็นวิชัยนักเรียนจะอย่างไร
  - ก. บอกครูว่าทำไมเรียบร้อยเพราะมีงานอื่นต้องทำมาก
  - ข. ไม่ยอมรับผลการตัดสินบอกครูว่าเวรของตนน่าจะอยู่ในอันดับที่ดีกว่านี้
  - ค. คิดว่าผลการตรวจถูกต้องแล้ว และตั้งใจว่าสัปดาห์ต่อไปต้องทำให้ดีกว่าเดิม
4. ทุกวันจันทร์วิมลต้องแต่งชุดเนตรนารีมาเรียนวิชากิจกรรม แต่วันนี้วิมลแต่งชุดมาไม่เรียบร้อยโดยลืมเอาหมวกมาด้วย เมื่อครูตรวจเครื่องแต่งกายจึงถูกเรียกออกมาทำโทษหน้าแถว ถ้านักเรียนเป็นวิมลนักเรียนจะอย่างไร
  - ก. ไม่ยอมออกไป และโกหกครูว่าเพื่อนขโมยหมวกของตน
  - ข. ยอมออกไปแต่ขอรับโทษเพียงครึ่งเดียวเพราะยังงี้ก็ยังไม่แต่งชุดมา
  - ค. ออกไปยอมรับโทษตามครูกำหนดและรับปากว่าจะไม่แต่งกายผิดระเบียบ

3.3 แบบสอบถาม โดยใช้ข้อความแสดงและให้เลือกตอบ

ตัวอย่าง

แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนิภา วิจิตรศิริ (2525 : 109)

แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง					
ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง ปานกลาง	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด
1. เมื่อเรียนวิชาใดไม่เข้าใจข้าพเจ้าจะ ถามครูจนเข้าใจ					
2. เมื่อครูให้ทำงานหรือการบ้าน ข้าพเจ้าจะส่งทันตามกำหนด					
3. เมื่อมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็น ข้าพเจ้าจะเป็นผู้ฟังมากกว่าออก ความคิดเห็น					
4. เมื่อครูมอบงานให้ทำ ข้าพเจ้าจะรีบทำ ทันที					
5. ข้าพเจ้าเข้าเรียนตรงเวลา					

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการวัดความรับผิดชอบจะใช้เครื่องมือวัดได้หลายประเภทโดยจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย วิธีการวิจัย ลักษณะของผู้ถูกประเมิน โดยเครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบ ได้แก่แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือการวัดประเภทแบบสอบถามชนิดที่เป็นข้อความให้เลือกตอบ มาเป็นเครื่องมือวัดความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

6. ปัจจัยที่ศึกษา

มีนักวิจัยทางการศึกษา และนักจิตวิทยาหลายท่านได้ทำการศึกษาวิจัยในองค์ประกอบของความรับผิดชอบ หรือลักษณะที่เป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบ ซึ่งเพ็ชรินทร์ ปรุฆมาณิกะ (2535 : 45 - 46) ได้ทำการรวบรวมและสรุปได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. วิธีการจัดการศึกษาอบรมที่มีผลต่อความรับผิดชอบสูง ได้แก่ การให้ความเอาใจใส่

การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมให้มีวินัยโดยการให้เหตุผล ในทางตรงกันข้ามการฝึกอบรมด้วยการให้รางวัล และใช้อำนาจมากเกินไปจะส่งผลให้ความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กต่ำ

2. ผลที่ได้จากการศึกษาอบรมเป็นอีกลักษณะหนึ่งขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของนักเรียนลักษณะดังกล่าวประกอบด้วยลักษณะนิสัยการเรียน การได้รับทุนการศึกษา เจตคติต่ออาชีพและความมีน้ำใจของครู

3. ลักษณะทางสังคม-เศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว สมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

4. ลักษณะทางสังคม-จิตวิทยา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก ลักษณะต่างๆที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้ คือ ลำดับการเกิด ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ การปรับตัว ความคิดสร้างสรรค์ และความวิตกกังวล เป็นต้น

จึงเห็นได้ว่าความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมจะเริ่มพัฒนามาตั้งแต่วัยเด็ก และจะพัฒนาไปเรื่อยๆจนถึงวัยผู้ใหญ่จากธรรมชาติและประสบการณ์ต่างๆที่เด็กได้รับ ซึ่งจะเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนต่อความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ดังนี้

6.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง

6.1.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

ได้มีนักจิตวิทยา นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองไว้ ดังนี้

สมิท (Smith . 1961: 185) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่าหมายถึงการพึงพอใจในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองหรือการยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองจะมีในบุคคลมากน้อยเพียงใดนั้นสามารถพิจารณาได้จากความขัดแย้ง หากเกิดขึ้นมากจะเป็นเหตุทำให้คนรู้สึกไม่มีคุณค่า ไม่เหมาะสม และไม่พึงพอใจในตนเองอันหมายถึงขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความวิตกกังวล ขาดความอบอุ่น และชอบฟังผู้อื่น

เบลล์ (Blair . 1968 : 138) ได้กล่าวว่าคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองคือคนที่ยอมรับสภาพการณ์ใหม่ๆที่ตนประสบโดยปราศจากความกลัวความล้มเหลว ซึ่งการที่บุคคลจะเผชิญต่อสภาพการณ์ใดๆ โดยความไม่กลัว แสดงว่าเขาเชื่อมั่นในสถานการณืนั้นๆจะไม่ทำให้เขาได้รับความเดือดร้อน ไม่สบายใจ ซึ่งบุคคลได้ก็ทำตามถ้ากระทำตามความต้องการหรือคุณธรรมที่สังคมวางไว้ย่อมสบายใจ มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าที่ตนกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดีงาม

อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์ (2531 : 4) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่าหมายถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกด้วยการกระทำและคำพูดที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆทั้งในและนอกห้องเรียน

รติพันธ์ วิชิตชลชัย (2535 : 6) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่าหมายถึงความสามารถของนักเรียนในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จ ในด้านการกล้าแสดงออก การพึ่งตนเอง การเป็นตัวของตัวเอง และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

มานะ พ่วงความสุข (2536 : 6) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่าหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึง การกล้าคิด กล้าพูด กล้ากระทำ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีเหตุผล ไม่คล้อยตามผู้อื่นโดนปราศจากการไตร่ตรอง

วุฒิชัย ฉายวงศ์ศรีสุข (2536 : 23) ได้สรุปความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงความกล้าของตนเองได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

สุนันทา ถนอมสิงห์ (2540 : 5) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกด้วยการกระทำ และคำพูดที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งใน และนอกห้องเรียน

สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540 : 9) ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่าหมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการตัดสินใจ ความแน่ใจ ความกล้าหาญของนักเรียนในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีตามที่ตั้งใจไว้ ถึงแม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งใดๆ มาเป็นอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ ยังคงตั้งใจที่จะกระทำในสิ่งนั้นต่อไป โดยมีความมั่นใจว่าตนสามารถกระทำให้ลุล่วง และสำเร็จไปได้ด้วยความถูกต้องเหมาะสม

ราตรี แสนเย็น (2540 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง บุคคลที่มีความมั่นใจหรือกล้าที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จตามที่ตนตั้งใจไว้ แม้จะมีอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ ยังคงตั้งใจกระทำสิ่งนั้นๆต่อไป โดยมีความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถทำได้ด้วยความสำเร็จลุล่วง และถูกต้อง

กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม (2541 : 9) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถดูแลความต้องการของตนได้โดยไม่ต้องมีการช่วยเหลือจากภายนอก ไม่กลัวการตัดสินใจหรือการบอกปฏิเสธจากผู้อื่น

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 5) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในลักษณะของการตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูก กล้าแสดงออกในการคิด การพูด การกระทำ การออกความเห็นในการทำงานนั้นใดๆด้วยความมั่นใจ ไม่มีการลังเลหรือหวั่นวิตกในความสามารถของตน

ซูซีพ อ่อนโคกสูง (2516 : 7) สมพร พลอยงาม (2525 : 5) สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (2526 : 7) วินัย ธรรมศิลป์ (2527 : 4) พชรมนต์ เพียรคงชล (2533 : 9) และนริสา พัฒนรัฐ (2540 : 4) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองตรงกันว่าความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึงความแน่ใจหรือความกล้าหาญของบุคคลที่กระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงได้ตามที่บุคคลนั้นตั้งใจไว้ แม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งอื่นใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่บังเกิดความท้อถอยแต่อย่างไรรยังคงตั้งใจกระทำสิ่งนั้นๆต่อไป โดยมั่นใจว่าตนสามารถกระทำสิ่งที่กระทำอยู่นั้นให้สำเร็จลุล่วงด้วยความถูกต้องเหมาะสม และไม่ยึดมั่นในความคิดของตนโดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเลย

สมพงศ์ ตีรพัฒน์ (2517 : 6) กาญจนา มีพลัง (2531 : 4) และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541 : 7) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองตรงกันว่าหมายถึงความมั่นใจที่จะทำการใดๆ

อย่างองอาจซึ่งถ้าลงตั้งใจจะกระทำการสิ่งใดแล้วจะไม่มีการลังเลหรือหวั่นวิตกในความสามารถของตนและไม่มีอาการหวั่นไหวกลัวว่าจะถูกคนอื่นติเตียน หรือหาว่านอกกลุ่มนอกทาง แม้จะมีอุปสรรคมาขัดขวางก็ไม่ยอมล้มเลิก หรือเปลี่ยนใจแต่อย่างใดทั้งสิ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึงการแสดงออกของบุคคลในลักษณะที่มีความมั่นใจที่จะตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูกต้อง กล่าวแสดงความคิดเห็น กล่าวพูด กล่าวกระทำการใดๆด้วยความมั่นใจโดยไม่มีอาการลังเล หวั่นวิตกหรือกลัวถูกตำหนิ

6.1.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ไทม์นิกจิตวิทยา นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

ไซมอนด์ (Symonds . 1964 : 86 - 87) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะมีลักษณะ ดังนี้

1. ถ้าต้องการทราบสิ่งใดจะพยายามทราบให้ได้
2. คิดในสิ่งที่เห็นว่าจะสำเร็จ
3. ตัดสินใจได้ดี
4. ลงมือกระทำจริง อยู่กับสิ่งที่ได้ตัดสินใจแล้ว

แบลร์ (Blair . 1968 : 138) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1. ยอมรับสภาพการณ์ใหม่ๆ 2. ไม่มีความกลัวต่อสิ่งต่างๆที่ตนเองประสบ 3. ไม่กลัวความล้มเหลว

สุชา จันทรเอม (2510 : 147) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีลักษณะดังนี้

1. มีบุคลิกภาพดี
2. มองโลกในแง่ดี
3. กล่าวแสดงออกในทางที่ถูกต้องที่ควร
4. มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
5. ขยันขันแข็ง และตั้งใจในการทำงาน

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2516 : 27) กล่าวว่าคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นผู้นำ
2. ชอบแสดงตัว
3. รักความยุติธรรม
4. รอบคอบ มีแผนงาน
5. ชอบช่วยเหลือหมู่คณะ
6. ชอบอิสระ ไม่โอ้อวด
7. ไม่หวั่นวิตกจนเกินไป
8. มีความเกรงใจ และเห็นใจผู้อื่น

9. กล้าเสี่ยง
10. ใจค่อมั่นคง ไม่เชื่อคนง่าย มีเหตุผล
11. มีความกล้าคิด กล้าพูด และกล้ากระทำ
12. ชอบตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูง และคิดว่าทำได้สำเร็จ
13. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สมพร พลอยงาม (2525 : 116 - 117) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองดังนี้ 1. มีกำลังใจเข้มแข็ง 2. ไม่กลัวความลำบากตลอดจนอุปสรรคต่างๆ 3. กล้าทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกต้อง 4. มีเหตุผล 5. เสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม 6. ไม่ดูถูกผู้อื่น

มาลี วงษ์แก้ว (2526 : 6) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะมีลักษณะดังนี้ 1. มีความกล้าในการคิด พูด กระทำ 2. ใจคอหนักแน่น 3. ไม่เชื่อคนง่าย 4. มีเหตุผล 5. มีความรอบคอบ 6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 7. เป็นผู้นำ 8. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

มานิดา ทองทวี (2526 : 11) ได้กล่าวว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะมีลักษณะดังนี้ 1. มีจิตใจมั่นคง 2. กล้าเผชิญต่อเหตุการณ์ ต่อความจริง 3. มีความตั้งใจในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ

วินัย ธรรมศิลป์ (2527 : 4 - 5) และนริสา พัฒนรัฐ (2540 : 5) ได้กล่าวตรงกันว่าลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1. มีจิตใจมั่นคง 2. กล้าแสดงออก 3. เป็นผู้นำ 4. กล้าตัดสินใจ 5. กล้าเผชิญความจริง 6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ทัศนิตมา ระเบียบดี (2529 : 5) กล่าวว่าผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีลักษณะที่กล้าแสดงออก ไม่คล้อยตามผู้อื่นโดยไร้เหตุผล มีความคิดแปลกๆ ใหม่ๆ มีความเพียรพยายามสู้เป้าหมาย และมีความสามารถในการแก้ปัญหา

สุนีย์รัตน์ ฤทธิ์ธงชัยเลิศ (2530 : 13) ได้กล่าวว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีลักษณะที่ภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง มีความพึงพอใจและยอมรับในทุกสิ่งที่เป็นส่วนประกอบของตนเองมองเห็นว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถ และมีความสำคัญ

นภาพร สัมพันธ์ (2540 : 9) ได้สรุปเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออก เป็นผู้นำของกลุ่ม และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นใจ

อารยา สุวะมาตย์ (2540 : 36) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้ 1. มีความมั่นคงทางจิตใจ 2. กล้าแสดงออก 3. มีความเป็นตัวของตัวเอง 4. พึ่งตนเอง 5. ปรับตัวง่าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีลักษณะดังนี้

1. มีความกล้าในการทำสิ่งต่างๆ เช่น กล้าพูด กล้าตัดสินใจ กล้าคิด
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. มีความพอใจในตัวของตัวเอง

4. ตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูง และคิดว่าทำได้สำเร็จ
5. ใจค่อมั่นคง ไม่เชื่อคนง่าย
6. มีความเกรงใจและเห็นใจผู้อื่น
7. พึ่งตนเอง

6.1.3 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออก ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความสำนึกในหน้าที่พลเมือง หรือความสำนึกในทางการเมือง เพราะบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะกล้าแสดงออก ไม่เฉยเมยต่อสภาวะการณ์ต่างๆในสังคม ไม่ยอมอดทนต่อภาวะกดดันทางการเมือง กล้าเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่ที่ถูกต้อง และกล้าแสดงความคิดเห็นต่อทุกสิ่งเกี่ยวกับชีวิตและความอยู่รอดของสังคม (สวานา พรพัทธกุล . 2520 : 17) นอกจากนี้ยังมีบุคลิกภาพที่ดี มองโลกในแง่ดี และมีความรู้สึกปลอดภัย กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง มีความรับผิดชอบสูงในหน้าที่การงานของตน และสามารถประสบความสำเร็จในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ตนประสบนั้นอย่างมีกำลังใจที่เข้มแข็ง (สุชา จันท์เอม . 2510 : 147) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเดโซ สวานานนท์ (2510 : 127) ที่ว่าบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำการสิ่งใดสำเร็จได้ยาก เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการไฝหหาความสำเร็จในชีวิต คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจึงมองโลกในแง่ดี มีความรู้สึกกล้าแสดงออก และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และไซมอนด์ (Symond . 1964 : 85 - 86) ได้กล่าวว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง คือบุคคลที่ไม่ยอมจำนนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยสิ้นเชิงที่เดียวต่างกับคนที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คือจะมีความขลาดกลัว และไม่แน่ใจในตนเอง ซึ่งจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในทางนี้กวาดภาพเอาเองในสิ่งที่ตนต้องการ หรือปรารถนา ไม่ทำตามลำดับขั้นตอนของความเป็นจริง เนื่องจากเกิดความหวาดกลัว หวั่นวิตกจนกลายเป็นคนทำอะไรไม่เป็นเลย นอกจากนี้สมาคมการศึกษาแห่งอเมริกา (Child Study Association of America . 1952 : 132 - 135) ได้แสดงความคิดเห็นว่า เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะรู้สึกว่าตนเองไม่ถูกข่มขู่จากบุคคลอื่น ทำให้ความยุ่งยากใจลดลงไป หรือหมดไป อันเป็นผลทำให้มีความสามารถที่จะกระทำการสิ่งต่างๆให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำนิยมของผู้อื่นได้ด้วยลักษณะของคนที่มีความวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง ซึ่งความคิดเห็นนี้คล้ายกับที่ เบรกเคนริดจ์ (Breckenridge . 1966 : 80) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของสตรอทเธอร์ แจ็ค และเพค ที่ว่าลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และคล้ายกับคำอธิบายของกรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม (2541 : 92 - 93) ที่ว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีเป้าหมายที่แน่นอน ซึ่งจะส่งผลต่อรูปแบบความสำเร็จของเด็กๆ และช่วยให้เด็กพัฒนาความรับผิดชอบส่วนบุคคล และความรับผิดชอบต่อการทำงานเป็นกลุ่มได้ ซึ่งก็คือมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาศัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย ที่มีข้อค้นพบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบต่อความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (อารีย์ เศรษฐชัย . 2520 : 47 - 48) และอารยา

สุวะมาตย์ (2540 : 26) ได้ทำการสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

1. ทำให้มองโลกในแง่ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์
2. สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้
3. กล้าคิดและแสดงออก ไม่เฉยเมยต่อสภาวะการณ์ต่างๆในสังคม
4. สามารถเข้าสังคม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. มีความสามารถในการควบคุมตนเอง
6. มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง และสังคม

จากที่ได้มีผู้กล่าวมาข้างต้นดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมีความเชื่อมั่นในตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำ เป็นพื้นฐานที่จะกล้าแสดงความคิด กล้ากระทำ กล้าเผชิญความจริง และที่สำคัญก็คือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำให้บุคคลมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และต่อส่วนรวมด้วย

6.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

6.2.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ได้มีนักจิตวิทยา และ นักการศึกษา หลายท่านได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

แมคเคลแลนด์ (McClelland .1953 : 110 - 111) ให้นิยามของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม พยายามทำให้ดีกว่าบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือพยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ

เมอร์เรย์ (Murray . 1964 : 19) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า เป็นความต้องการผลสัมฤทธิ์ จากการกระทำที่ยาก ต้องการควบคุม จัดกระทำหรือจัดระเบียบวัตถุ บุคคล หรือความคิด โดยกระทำสิ่งเหล่านี้อย่างรวดเร็ว และมีความเป็นอิสระมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ต้องการเอาชนะกับอุปสรรคและบรรลุมาตรฐานที่ดีที่สุด ต้องการเป็นคนเก่ง มีความสามารถในการแข่งขัน และต้องการเอาชนะคนอื่น

แอทกินสัน (Atkinson . 1966 : 240 - 241) กล่าวว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึงแรงผลักดันชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้ตัวว่าการกระทำของตนจะต้องได้รับการประเมินจากตัวเอง หรือบุคคลอื่น โดยเทียบกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม

ลินด์เกรน (Lindgren . 1967 : 31 - 34) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในรูปแบบของความต้องการความสำเร็จว่าเป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเองทั้งในด้านความสามารถ ความถนัด รวมถึงศักยภาพอื่นๆ มีความปรารถนาที่จะใช้ความสามารถและศักยภาพอย่างเต็มที่

มธุส วีระกำแหง (2515 : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึงแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการความสำเร็จทำให้มีการแสดงออกในด้านความต้องการทำสิ่งที่ยากให้สำเร็จ พยายามแข่งขัน เปรียบเทียบมาตรฐานสูงในการกระทำของตน พยายามเอาชนะอุปสรรค มุ่งทำกิจการให้สำเร็จมากกว่าทำเพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลว เลือกทำสิ่งที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับกำลังความสามารถ

ของตนเองไม่เชื่อในสิ่งมหัศจรรย์ และกระทำเพื่อให้ตนบรรลุมาตรฐาน ไม่ได้ทำเพื่อหวังรางวัล

จิตรนาถ กิรติเสวี (2516 : 11) และสมจิตร หอไตรรงค์ (2539 : 6) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตรงกันว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึงแรงจูงใจชนิดหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันสูงเด่นที่ตั้งไว้ มีความเพียรพยายามที่จะกระทำโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ

เมธี โพรพิพัฒน์ (2523 : 10) และดารณี วงษ์อยู่น้อย (2525 : 6) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตรงกันว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึงความปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญในงานที่ยากซับซ้อน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ต้องการอิสระในการแสดงออก มีความรู้สึกต้องการชัยชนะในการแข่งขันหรือดีเด่นกว่าคนอื่น ๆ เพื่อให้เท่าเทียมกับมาตรฐานที่ตั้งไว้อย่างสูง

ประสาธ บัณฑิตวงษ์ (2526 : 3) ได้ให้ความหมายว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้กิจกรรมต่างๆดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นกิจกรรม ด้านการทำงาน หรือการศึกษาโดยมุ่งแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม

สุพจน์ สิ้นสุวงศ์วัฒน์ (2527 : 6) ดนัย งามมณะ (2518 : 5) และสุภาภรณ์ อาษาสร้อย (2540 : 5) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตรงกันว่า หมายถึงความปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จในงานที่ย่างยากซับซ้อน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง พยายามหาวิธีการต่างๆในการแก้ปัญหา เพื่อนำตนไปสู่ความสำเร็จ ต้องการอิสระในการทำงานและการแสดงออก ต้องการชัยชนะในการแข่งขัน มุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดเลิศเพื่อให้บรรลุมาตรฐานที่ตั้งไว้อย่างสูง มีความสบายใจเมื่อพบความสำเร็จ และวิตกกังวลเมื่อพบความล้มเหลว

ราตรี แสนเย็น (2540 : 6) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึงความสามารถที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี พยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อไม่ประสบผลสำเร็จหรือเมื่อล้มเหลว

เพราพรรณ เปลี้นกู่ (2542 : 325) ได้ให้ความหมายว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึงความต้องการของมนุษย์ที่จะทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างดีเยี่ยม ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะตั้งมาตรฐานต่างๆสำหรับตนเองที่ดีที่สุด มีความมุ่งมั่น และต่อสู้เพื่อจะทำงานให้ได้ตามเป้าประสงค์ด้วยตนเองและมีความสนใจที่จะให้ตนเองมีความเป็นเลิศ โดยไม่มุ่งหวังที่จะได้รับรางวัลหรือเกียรติยศหรือแม้แต่ได้รับการยอมรับเป็นสิ่งตอบแทน

จากที่ได้มีผู้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึงความรู้สึกภายในของบุคคลที่ทำให้เกิดความต้องการผลสำเร็จในการทำกิจการใดๆ แม้เผชิญกับอุปสรรคก็ไม่ห่อถอยแต่จะมีความวิริยะอุตสาหะต่อสู้กับอุปสรรคเพื่อให้ได้รับความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ มีความรู้สึกที่ต้องการชัยชนะในการแข่งขันหรือดีเด่นกว่าบุคคลอื่น

6.2.2 ลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษา หลายคนได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

กิลฟอร์ด (Guilford . 1967 : 437 - 439) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไว้ดังนี้

1. มีความทะเยอทะยาน ความปรารถนาที่จะทำการให้สำเร็จ
2. มีความเพียรพยายามที่จะทำงานให้เป็นผลสำเร็จ
3. มีความอดทน เพื่อมุ่งทำการให้สำเร็จ

เฮอร์แมน (อัจฉรา สุขารมณี และคนอื่นๆ . 2528 : 37 ; อ้างอิงจาก Herman . 1970 : 354 - 355) ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไว้ดังนี้

1. มีความทะเยอทะยาน
2. มีความคาดหวังอย่างมากว่าตนจะประสบความสำเร็จ
3. มีความพยายามไต่เต้าไปสู่สถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น
4. มีความอดทนในการทำงานที่ยากๆ ได้เป็นเวลานาน
5. เมื่องานที่กำลังทำอยู่ถูกขัดจังหวะหรือถูกรบกวนก็พยายามทำต่อไปจนสำเร็จ
6. มีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งไม่หยุดนิ่งและสิ่งต่างๆผ่านไปรวดเร็วจึงรีบทำสิ่งต่างๆ

ให้หันเวลา

7. คำนึงถึงเหตุการณ์ ในอนาคตมาก
8. เลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก
9. ต้องการให้ตนเองเป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่น
10. พยายามปฏิบัติงานให้ดีอยู่เสมอ

ซูซีฟ อ่อนโคสูง (2522 : 47 - 48) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

ดังนี้

1. มีความมานะพยายาม สนุกสนาน
2. มีความทะเยอทะยาน
3. ชอบการแข่งขัน ต้องการชัยชนะ
4. ต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเสมอ
5. มีจุดประสงค์ในการทำกิจกรรมที่เด่นชัดและแน่นอน
6. พฤติกรรมที่แสดงออกจะมีเอกลักษณ์ของตัวเอง

พรรณี ซูทัยเจนจิต (2523 : 29) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ไว้ดังนี้

1. ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ได้แก่

1.1 เป็นผู้ที่มีความมานะบากบั่น พยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวต่างๆ พยายามที่จะให้ถึงจุดหมายปลายทาง

1.2 เป็นผู้ทำงานมีแผน

1.3 เป็นผู้ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

2. ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ได้แก่
  - 2.1 เป็นผู้ที่ทำงานแบบไม่มีเป้าหมาย
  - 2.2 ตั้งเป้าหมายไปในวิถีทางที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว
  - 2.3 ตั้งระดับความคาดหวังไว้ต่ำ

ประกายทิพย์ พิชัย (2536 : 8 - 9) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนี้

1. มีความทะเยอทะยาน
2. มีความกระตือรือร้น
3. มีความกล้าเสี่ยง
4. รู้จักวางแผนงาน
5. มีเอกลักษณ์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 199) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีลักษณะดังนี้

1. มีความกล้าคิดกล้าทำกล้าตัดสินใจกล้าเผชิญกับความสำเร็จหรือความล้มเหลว
2. มีความมุ่งมั่นพยายาม ขะขบทำงานที่ท้าทายความคิด และความสามารถ
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้หน้าที่และภาระกิจของตน
4. มีความรอบรู้ในการตัดสินใจ และติดตามผลในการตัดสินใจของตนเอง
5. มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ
6. มีความสามารถที่จะเลือกทำงานที่จะประสบความสำเร็จได้มาก และด้วยความ

สามารถที่มีอยู่

นวลละอ อ สุภาพล (2536 : 31 - 32) กล่าวว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะที่เป็นคนมุ่งมั่น เห็นว่ารางวัลที่ได้จากการทำงานนั้นคือความชื่นใจในความสำเร็จ รับรู้เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะรับรู้เหตุการณ์ในด้านอื่นๆ ยอมรับปัญหาและแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้น มีความเพียรพยายามในการสร้างสภาพแวดล้อมให้สามารถทำงานเป็นผลสำเร็จ ดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาอย่างมีระบบระเบียบ มีขั้นตอน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา และพร้อมที่จะปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

สมจิตร หอไตรรงค์ (2539 : 19) ได้สรุปเกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ดังนี้

1. มีสติ มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง สามารถควบคุมอารมณ์เมื่อกระทบสิ่งเร้าต่างๆ
2. รู้จักปรับปรุงตนเอง ตรวจสอบความบกพร่องของตน และเสริมสร้างตนให้มีความสามารถมากยิ่งขึ้น
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีแผนงานและวิธีดำเนินงานของตนอย่างเป็นระบบ
5. มีจุดมุ่งหมายในการกระทำที่เด่นชัด
6. มีความกระตือรือร้น

7. เป็นผู้มีความรู้ ช่างสังเกต รู้จักจดจำ
8. กล้าต่อสู้ กล้าเผชิญกับปัญหา และอุปสรรคแห่งชีวิตนานาประการ
9. มีความขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวงานหนัก

เอมอร์ ดีมาก (2540 : 49) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนี้

1. มีการสำรวจตนเอง
2. มีการดำเนินงานอย่างมีแผนงาน
3. รู้จักฟังตนเอง
4. มีความกระตือรือร้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะ ดังนี้

1. มีความทะเยอทะยานสูง
2. มีความกระตือรือร้น
3. มีความกล้าเสี่ยงที่จะทำงานที่ยาก
4. มีความอดทนต่อสิ่งที่ยากลำบาก
5. มีการวางแผนทำงาน
6. มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง
7. มีความเพียรพยายามในการทำงาน
8. มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง ตั้งใจจริง
9. รู้จักปรับปรุงตนเอง และพัฒนาความสามารถให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
10. มีความสามารถและกล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญกับปัญหา และอุปสรรค

6.2.3 ความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ถือว่าเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานด้วย กล่าวคือถ้าเรามีความปรารถนาที่จะทำอะไรให้สำเร็จนั้นคือมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เราจะมีความพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มากขึ้น จะรู้สึกมีความวิตกกังวลทำงานไม่ได้ผล และจะมีความสุขเมื่อประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และมีพลังที่จะทำงานใฝ่สำเร็จได้ โดยไม่ว่า (McClelland . 1961 : 207 - 256) ซึ่งคล้ายกับเพราพรรณ เปลิเยนกุ (2542 : 326) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เพราะเป็นสิ่งที่คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพลัง คือ มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง มีความพยายาม ตั้งใจเรียน และมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะทำกิจกรรมให้ได้รับความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของดิงค์เมเยอร์ (Dinkmeyer . 1963 : 166 - 169) ที่กล่าวว่าความต้องการผลสัมฤทธิ์ซึ่งคือมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของพฤติกรรมมนุษย์ เพราะมนุษย์จะพยายามทำสิ่งที่ไม่ดีให้ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ยังเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม เพราะบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็ย่อมจะต้องการประสบผลสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงานซึ่งความต้องการนี้จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นต้องทำงานให้สำเร็จตามมาตรฐานที่ตั้งไว้หรือตามที่ได้มีผู้มอบหมายให้ทำ ซึ่งก็คือลักษณะของ

ผู้ที่มีความรับผิดชอบ ดังที่แมคเคลแลนด์ (1953 : 110) และฟลาเฮอร์ตี้ และรูสเซล (Flaherty and Reutzel . 1965 : 411) ที่ได้ผลการวิจัยสอดคล้องกันว่าบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความรับผิดชอบ สูงด้วย และดเนีย งามมณะ (2518 : 43 - 44) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้สึกรับผิดชอบ ความอยากรู้ อยากเห็น และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับแบบเอาใจ ใส่เกินไป ได้พบว่าความรู้สึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความอยากรู้ อยากเห็น

จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นลักษณะของผู้ที่มุ่งมั่นทำในสิ่งต่างๆ ที่ สนใจจนสิ่งนั้นประสบความสำเร็จ และมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม

6.3 ความมีวินัยในตนเอง

6.3.1 ความหมายของความมีวินัยในตนเอง

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความมีวินัยในตนเองไว้ ดังนี้

อิงลิช และ อิงลิช (English and English . 1958 : 487) ได้ให้ความหมายของวินัยใน ตนเองว่า หมายถึง การควบคุมหรือบังคับตนเอง โดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่สร้างขึ้นสำหรับ ตนเองหรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

กูต (Good . 1959 : 176) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึงการ บังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ใช่บังคับด้วยอำนาจภายนอก หากหมายถึงบังคับโดยอำนาจภายใน อันเกิดจากการเรียนรู้ หรือการยอมรับในคุณค่าอันหนึ่งอันใด ซึ่งทำให้บุคคลสามารถควบคุม และบังคับ พฤติกรรมของตนเองได้

วินเซนต์ (Vincent . 1961 : 42 - 43) กล่าวว่าวินัยในตนเองหมายถึงการที่บุคคลไม่กระทำ การใดๆอันเป็นให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคต หรือการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและสิทธิของ ผู้อื่นรวมทั้งหมายถึง การที่บุคคลนั้นกระทำสิ่งที่ตนไม่อยากทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและ สิทธิของบุคคลอื่นๆได้รับการตอบสนอง หรือการกระทำอันเป็นผลให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จในอนาคต

สมควร อภัยพันธุ์ (2507 : 292 - 312) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการควบคุมพฤติกรรม โดยตนเองเป็นผู้แนะนำตนเองให้ประพฤติตามแนวทางที่เลือกกว่าดี

บัณฑิตา ศักดิ์อุดม (2523 : 11) ได้กล่าวถึงความมีวินัยในตนเองว่า หมายถึงความ สามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองทั้งอารมณ์ และพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ แม้จะมีสิ่ง รั้งภายนอก หรือสิ่งรั้งภายในมาขัดขวางก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปตามที่ตนเองตั้งใจไว้ รวมไปถึงการรู้จักกาล- เทศะ ไม่กระทำการใดๆอันก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองและผู้อื่น สนใจเอาใจใส่ต่อสังคม ปฏิบัติตาม กฎของสังคม

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 248) ได้กล่าวถึงความมีวินัยในตนเองว่า หมายถึงการรู้จัก ปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบข้อบังคับต่างๆ ด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2 - 3) ได้ให้ความหมายของวินัยแห่งตนว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเองเมื่อตนทำดี และลงโทษตนเองเมื่อตนทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนเอง หรือความสามารถที่จะยับยั้งชั่งใจเป็นตัวของตัวเอง

ยุพดี เตชะอังสุ (2525 : 11) ได้สรุปความหมายของวินัยแห่งตนว่า หมายถึงการที่บุคคลสามารถควบคุมตนเองได้ ทั้งทางอารมณ์ และพฤติกรรมโดยเป็นผลมาจากแรงบังคับภายในตน อันจะทำให้มีผลต่อตนเองและสังคม

ศิริพร กล่อมจันทร์ (2526 : 7) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ เช่น ปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม ควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามแนวทางที่สังคมยอมรับ เต็มใจที่จะกระทำในสิ่งที่ควรกระทำ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 : 5) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อประพฤติปฏิบัติตนขึ้นโดยสมัครใจ ไม่มีใครบังคับหรือถูกควบคุมจากอำนาจใดๆ และข้อประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540 : 7) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองโดยไม่ขัดต่อกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้การดำรงชีพอยู่ในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541 : 7) ได้กล่าวว่าความมีวินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนและผู้อื่น ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาคำพูด มีเหตุผล และมีความซื่อสัตย์

วิวาห์วัน มูลสถาน (2523 : 9) พรหมิล เพ็งศรีทอง (2515 : 13) กรุณา กิจขยัน (2517 : 6) ชวลี นาคทัต (2524 : 6) สุภาพร จันทร์ศิริโยธิน (2526 : 6) เตือนใจ ยอดนิล (2530 : 5) กาญจนา มีพลัง (2532 : 9) และ พรรณทิพย์ ฟ้าทอง (2534 : 7) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองตรงกันว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถในการบังคับควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลด้วยอำนาจภายในของบุคคลนั้นๆ เพื่อให้พฤติกรรมของตนเป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง และตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอกหรือสิ่งเร้าภายในตนเองก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรืออารมณ์ของตนจากที่มุ่งหวังอันจะก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและต่อสังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าความมีวินัยในตนเอง หมายถึงการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในด้านการรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม

6.3.2 ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความมีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

บาร์ช (Baruch . 1949 : 4 - 5) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความมีวินัยในตนเอง ไว้ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง

2. ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม
3. มีความรับผิดชอบ

ออซูเบล (Ausubel .1965 : 459 - 460) ได้กล่าวว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมีคุณลักษณะดังนี้

1. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. พึ่งตนเองได้
4. ควบคุมอารมณ์ได้
5. อุดทน

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2526 : 59, 69) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองว่ามีลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถควบคุมอารมณ์
2. มีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความรับผิดชอบต่อสูง
5. มีความสามารถในการระลอคความต้องการ
6. สามารถคาดหวังผลกรรมที่จะเกิดขึ้นภายหลัง
7. มีการตั้งเป้าหมายเพื่ออนาคต

สุภาพร จันทร์ศิริโยธิน (2526 : 6 - 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต
2. มีความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้กระทำแล้ว
3. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
4. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
5. มีลักษณะมุ่งอนาคต
6. มีความเป็นผู้นำ
7. มีความตรงต่อเวลา รู้จักกาลเทศะ
8. มีความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่ออำนาจภายในตนเอง
9. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร
10. รู้จักเสียสละ และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
11. ยอมรับการกระทำของตนเอง

เดือนใจ ยอดนิล (2530 : 5) กล่าวว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่มีลักษณะที่เชื่ออำนาจภายในตนเอง เสียสละ อุดทน ตรงต่อเวลา ตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จ เป็นผู้นำ และมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น

กาญจนามีพลัง (2532 : 9) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความตั้งใจ
3. มีความอดทน
4. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
5. มีความซื่อสัตย์

พรรณทิพย์ ฟั่นทอง (2534 : 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

1. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
2. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
3. มีความตรงต่อเวลา
4. ยอมรับการกระทำของตนเอง

ชิตกมล สังข์ทอง (2535 : 45) ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง ไว้ดังนี้

1. มีความสามารถควบคุมอารมณ์
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความตั้งใจ
4. ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคม
5. สามารถชะลอการได้รับความพึงพอใจ

กัลยา สุวรรณรอด (2537 : 3) ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง ไว้ดังนี้

1. มีความอดทน
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความไม่กังวลใจ
4. มีเหตุผล
5. มีความซื่อสัตย์
6. มีความตั้งใจจริง
7. มีความตรงต่อเวลา
8. มีความเป็นผู้นำ

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540 : 32) ได้กล่าวว่าบุคคลที่มีวินัยในตนเองจะมีลักษณะดังนี้

1. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. ยอมรับผิด
4. ตั้งใจจริง
5. เป็นผู้นำ
6. อดทน

จากคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า บุคคลที่มีวินัยในตนเองจะมีลักษณะดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้
3. มีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ
4. มีความอดทน ต่อสู้กับอุปสรรค
5. มีความเห็นใจอื่น มีน้ำใจ
6. มีลักษณะของความเป็นผู้นำ
7. มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น
8. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
9. เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม

6.3.3 ความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง

นักจิตวิทยาพัฒนาการได้มีความเห็นว่า ความมีวินัยแห่งตน หรือความสามารถควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง เป็นหลักชัยของพัฒนาการทางจิตของบุคคล นั่นคือความมีวินัยแห่งตนเป็นลักษณะที่สำคัญของผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิต และชาลเลียง วุฒิจันทร์ (2524 : 84 - 85) ได้สรุปคุณค่าของวินัยไว้ดังนี้

1. วินัย ทำให้ผู้รักษาเป็นคนดีขึ้น เป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมเสีย
2. วินัยเป็นเครื่องวัดความดีของคน ใครจะเป็นคนดีหรือเลวดีมากดีน้อย ไม่มีอะไรเป็นเครื่องวัดได้แม่นยำเท่ากับการสังเกตวินัยของผู้นั้นผู้ใดเคร่งครัดในวินัยในตนเองผู้นั้นเป็นคนดี
3. วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล

คนไทยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการปลูกฝังในเรื่องของความมีวินัย ทำให้คนส่วนใหญ่ชอบทำอะไรตามใจตนเอง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างมาก เพราะการที่ขาดระเบียบวินัยในตนเองทำให้ดำเนินชีวิตตามอารมณ์ความรู้สึกมากกว่าจะมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำอะไรเรื่อย ๆ ไม่เสร็จก็ไม่ตระหนักถึงความรับผิดชอบ หากได้รับการตำหนิก็จะกล่าวโทษผู้อื่นและมีข้อแก้ตัวเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดเสมอ ถ้าโดนตำหนิมาก ๆ ก็จะแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวไม่พอใจมากกว่าจะยอมรับผิดชอบจริงจัง ซึ่งก็สร้างความเสียหายตามมามากมายทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และงานที่ทำ ซึ่งก็คือคนที่ไม่มีการระเบียบวินัยในตนเอง จะทำให้เป็นคนที่ไม่รับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ . 2539 : 87) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเพค (Peck . 1958 : 347 - 350) ที่พบว่าการศึกษาของเด็กมีความรับผิดชอบสูงขึ้นอยู่กับการฝึกวินัย และการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักนั้นจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นด้วย และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วิกกินส์ (Wiggins . 1971 : 289) ที่ได้อ้างผลการศึกษาของกอฟ (Gough) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง หรือที่เรียกว่าวินัยแห่งตนของผู้ที่มีปัญหาทางความประพฤติ สักกลุ่มว่า ผู้ที่มีระดับของวินัยแห่งตนสูงจะมีความรับผิดชอบสูงกว่า อีกทั้งยังไม่กังวล มีความอดทนมากกว่า มีเหตุผลที่ดีเป็นของตนเอง และมีความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม

และสอดคล้องกับทฤษฎีของ ฮาสิเตพันธ์ (2510 : 200) ที่กล่าวว่าความรู้สึกรับผิดชอบมีความเกี่ยวข้องกับ การควบคุมตนเอง หรือความมีวินัยในตนเองมาก

ประดิษฐ์ อูปรมย์ (2524 : 140 - 141) ได้อธิบายคุณค่าของวินัยว่าช่วยให้กลุ่มคนหรือ สังคมต่างๆอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และการที่กลุ่มสังคมใดที่มีสมาชิกที่มีวินัยในตนเองมากวินัยในสังคม นั้นก็อาจไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างมากนักเพราะถ้าทุกคนในสังคมมีวินัยในตนเองจะมีความรับผิดชอบสูงทำให้ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน และมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างดี

สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม (2521 : 97) ได้กล่าวถึงคุณค่า และประโยชน์ ของการมีวินัยในตนเอง ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมเป็นระเบียบเรียบร้อย
2. ช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง
3. ช่วยสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ
4. ช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าให้ตนเอง
5. ช่วยให้ครู และนักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จใน

การเรียนการสอน

6. ช่วยส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

จากที่ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยในตนเอง จะเห็นได้ว่าวินัยในตนเองเป็นเครื่อง กำหนดทิศทางให้กับสมาชิกในสังคมใช้ยึดถือ และประพฤติปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม เพราะความมีวินัยในตนเองจะทำให้บุคคลมีความอดทน สามารถควบคุมอารมณ์ ความ ประพฤติของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมด้วย ซึ่งถ้าทุกคนในสังคมมีวินัยในตนเอง แล้ว ก็จะช่วยทำให้สังคมมีการพัฒนาขึ้น

6.4 ความซื่อสัตย์

6.4.1 ความหมายของความซื่อสัตย์

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษา หลายท่านได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ไว้ดังนี้
โวลเคอร์ (Volker . 1928 : 170) ให้นิยามของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึงความเต็มใจที่จะ ยอมรับผิดชอบต่อธุรกิจที่ทำกันเป็นกลุ่ม และต้องทำให้ดีที่สุดในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ศรีนาถ สุริยะ (2512 : 46) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ หรือความสัตย์ ซื่อตรง เทียงธรรม ยุติธรรมก็คือความจริง ความตรง ความแท้ ความแน่นอน ไม่เป็นความเทียมความเท็จ และ ความซื่อตรงนี้หมายถึงเอาความจริงในตัวบุคคล

ทวี บุญยเกตุ (2514 : 49 , 55 - 59) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่าหมายถึงความ หนักแน่น ความซื่อตรง การประพฤติตรง โดยได้แบ่งความซื่อสัตย์ออกเป็น 3 อย่างคือ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่องานที่ตนทำ และความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง

กรมการศาสนา (2522 : 146) และข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524 : 51) ให้ความหมายของ ความซื่อสัตย์ตรงกันว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึงประสงค์ที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบ

กลั่นแกล้งหรือคดโกงผู้อื่น หรือส่วนรวม ยึดหลักเหตุผล ระเบียบแบบแผน กฎหมายของสังคมเป็นเกณฑ์ ในการประพฤติทางกาย วาจา และใจ

สบโชค พูลนวม (2523 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่าหมายถึงลักษณะ การกระทำหรือความรู้สึกของบุคคลในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับความซื่อตรงต่อหน้าที่ การมาทำงานตรงต่อเวลา มีความตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น มีความมั่นคงในความคิดที่ถูกต้อง การไม่ใช้อำนาจ หน้าที่หาผลประโยชน์ใส่ตน และการไม่ทำผิดกฎหมายในลักษณะการลักทรัพย์ ยกยอก ฉ้อฉลหรือเบียดบัง ผู้อื่น

เมธี โพธิพันธ์ (2523 : 11) ได้กล่าวว่าความซื่อสัตย์ หมายถึงลักษณะพฤติกรรมหรือ ความรู้สึกของบุคคลในส่วนของเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ไม่ทุจริต และประพฤติมิชอบ ไม่หลอกลวงเอาเปรียบ บิดพลิ้วหรือหลีกเลี่ยง พูดแต่ความจริงไม่หาประโยชน์ ในทางมิชอบ ตรงต่อเวลา ยุติธรรม ละอายและเกรงกลัวต่อบาป

ทิพย์สุดา นิลสินธพ (2523 : 7) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึงการพูดแต่ ความจริง ยอมรับผิดเมื่อทำผิด ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน รักษาสัญญา รักษาคำพูด

โชติ เพชรชื่น (2524 : 26) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึงคุณลักษณะ ด้านความรู้สึกนึกคิดหรือระดับจิตใจของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่น ต่อวัตถุสิ่งของ เมื่อบุคคลนั้นพบปะหรือ สัมผัสระดับจิตใจที่มีความมั่นคงมิได้ผันแปรไปตามความต้องการของตนเองหรือของผู้อื่น และบุคคลนั้นจะ ไม่ยึดเอาวัตถุสิ่งของที่ไม่ใช่ของตนเองมาเป็นของตน ทำตามสัญญา และระเบียบ ถือกฎเกณฑ์ของกลุ่ม จะพูดตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น จะต่อต้านหรือขัดขวางผู้อื่นที่ปฏิบัตินอกเหนือกฎเกณฑ์

ประเสริฐศรี เอื่อนครินทร์ (2524 : 22) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่าหมายถึง ความซื่อตรงไม่คดโกง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเอง และหน้าที่การงาน

สงบ ลักษณะ และคณะ (2524 : 34) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การมีค่านิยมที่ประพฤติปฏิบัติตรงต่อความเป็นจริง

อุบลรัตน์ โพธิโกสม (2524 : 9) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่าหมายถึงลักษณะ ที่บุคคลกระทำตามคุณลักษณะที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม มีการกระทำที่ตรงไปตรงมา มีความจริงใจต่อกัน ไม่มีการหลอกลวง มีจิตใจบริสุทธิ์ หนักแน่นอดทน

กรมการวัฒนธรรม (ประเสริฐศรี เอื่อนครินทร์ . 2524 : 12) ได้ให้ความหมายของความ ซื่อสัตย์ว่า หมายถึงความซื่อตรง การไม่คดโกง ถ้าเป็นการแสดงทางใจจะเป็นน้ำใสใจจริงไม่ซ่อนเงื่อนงำ ไว้ในใจ ทางกายเป็นการกระทำจริงไม่ใช่ทำดีเพื่อหลอกลวงให้ผู้อื่นติดกับ ทางวาจา คือพูดจริง คิดคงเส้นคงวา เชื่อถือไว้ใจได้

กรมวิชาการ (2524 : 74) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึงการกระทำที่ ยึดหลักแห่งความยุติธรรม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความเคารพมั่นใจในตนเอง เป็นที่ไว้วางใจของอื่น มีสัจจะ และความจริงใจ

กรมสามัญศึกษา (2525 : 129 - 131) กาญจนามีพลัง (2532 : 10) และวุฒิชัย นายวงศ์ศรีสุข (2536 : 18) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ตรงกันว่า หมายถึงการประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

สุดใจ ชันทองคำ (2533 : 11) ได้กล่าวว่าความซื่อสัตย์ หมายถึงการกระทำ หรือ พฤติกรรมตลอดจนการแสดงความรู้สึกของบุคคลในเรื่อง การพูดความจริง การตรงต่อเวลา การยอมรับผิด การไม่ขโมยของผู้อื่นหรือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง และการประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาหรือ สัญญาที่ให้ไว้กับตนเองหรือผู้อื่น

อดิศักดิ์ ภูมิรัตน์ (2535 : 40) ได้สรุปเกี่ยวกับความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง ความประพฤติที่ยึดหลักแห่งคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงใจ ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

วรวิทย์ ชีช่วง (2536 : 6) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึงพฤติกรรมของ บุคคลที่แสดงออกอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง มีความจริงใจ ไม่ทุจริต และไม่ประพฤติมิชอบ

ยอดชาย แพชนะ (2538 : 6) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึงลักษณะ จิตใจที่เป็นไปกำหนดการแสดงพฤติกรรมออกมาต่อวัตถุสิ่งของ บุคคลต่างๆ จิตใจมีความมั่นคงไม่ผันแปร ไปตามความต้องการของตนหรือของบุคคลอื่น ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม จะพูดและปฏิบัติตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

กฤตรินทร์ นิมทองคำ (2542 : 5) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึงการ ประพฤติอย่างถูกต้อง และตรงต่อความเป็นจริงของนักเรียนทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของความซื่อสัตย์ สามารถสรุปได้ว่าความ ซื่อสัตย์ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติของบุคคลอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง ในลักษณะของการไม่ หลอกลวงผู้อื่น การพูดแต่สิ่งที่เป็นความจริงไม่กลับกลอก ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมคดโกง และไม่หาผลประโยชน์ เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นในทางมิชอบ

6.4.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ ไว้ดังนี้

ประเทิน มหาจันทร์ (2510 : 72) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ ดังนี้

1. ไม่หาผลประโยชน์ใส่ตนเองโดยการโกง การหลอกลวงผู้อื่นแม้ว่าการกระทำนั้น จะไม่มีใครเห็นก็ตาม
2. ผู้ที่มีความสุจริตจะต้องเป็นบุคคลที่กล้ารับผิดชอบไม่ว่าการกระทำนั้นจะทำด้วยความจงใจ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็จะยอมรับในการกระทำของตน ไม่ขัดทอดไปถึงผู้อื่น
3. เมื่อให้สัญญาอย่างไรจะต้องทำตามสัญญานั้นโดยไม่บิดพลิ้ว

ทวี บุญเขต (2514 : 55) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะมีลักษณะ
ดังนี้

1. เป็นผู้ที่กำลังใจเข้มแข็ง
2. มีใจบริสุทธิ์
3. เป็นคนหนักแน่น อดทน
4. เป็นคนรักเกียรติยศชื่อเสียง
5. ไม่เห็นแก่ตัว

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2525 : 129 - 131) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มี
ความซื่อสัตย์สุจริต จะมีลักษณะดังนี้

1. ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง จะมีลักษณะดังนี้
  - 1.1 ไม่สับปลับกลับกลอก
  - 1.2 ไม่คล้อยตามพวกที่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย
  - 1.3 มั่นคงต่อการกระทำดีของตน
  - 1.4 มีความตั้งใจจริง
  - 1.5 ประพฤติตรงตามที่พูดและที่คิด
2. ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน จะมีลักษณะดังนี้
  - 2.1 ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว
  - 2.2 ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว
3. ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อบุคคล จะมีลักษณะดังนี้
  - 3.1 ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดคดต่อผู้อื่น
  - 3.2 ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางที่เสื่อมเสีย
  - 3.3 ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว
  - 3.4 ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยา หรือกลั่นแกล้ง
4. ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อคณะ สังคม และประเทศชาติ จะมีลักษณะดังนี้
  - 4.1 ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
  - 4.2 ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตน หรือเอาดีเข้าตน
  - 4.3 ไม่ร่วมมือกันทำงานใดๆที่ผิดกฎหมาย หรือผิดระเบียบข้อบังคับของ

สังคมหรือหมู่คณะ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ สามารถสรุปได้ว่าบุคคล
ที่มีความซื่อสัตย์จะมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นผู้มีจิตใจบริสุทธิ์
2. เป็นผู้ที่รักเกียรติยศ ชื่อเสียง
3. เป็นผู้ที่มีความจริงใจ ไม่คิดคดทรยศต่อตนเองและผู้อื่น

4. เป็นผู้ที่นับถือตนเอง
5. เป็นผู้ที่มีความตรงต่อความจริง ไม่สับปลับกลั้มกลอก
6. เป็นผู้ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน แต่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม
7. เป็นผู้ที่มีความหนักแน่น อดทน

6.4.3 ความสำคัญของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นจริยธรรมอย่างหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งบุคคลพึงจะมีไว้เป็นคุณสมบัติของตนโดยมีความเชื่อว่าผู้ที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ เป็นข้าราชการที่ดี หรือเป็นเจ้าพนักงานในหน่วยงานต่างๆที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติด้านความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติในตน (ทวี บุญยกฤต . 2514 : 37 - 59) ซึ่งสอดคล้องกับ จรูญ สุภาพ (2521 : 184) ที่ได้กล่าวถึงธรรมะเพื่อความมั่นคงของชาติทางการเมืองข้อหนึ่ง คือความซื่อสัตย์ของคนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความซื่อสัตย์ของผู้บริหารประเทศและข้าราชการ โดยชี้ให้เห็นว่าถ้าผู้บริหารประเทศและข้าราชการขาดความซื่อสัตย์ก็จะทำการทุจริต ทำการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือยอมรับสินบน นอกจากนี้กัญญา กงคานนท์ (2534 : 6) ยังได้กล่าวว่ปัจจุบันนี้ใครๆก็พูดถึงความซื่อสัตย์ คำขวัญวันเด็กก็ได้กล่าวถึงความต้องการที่จะให้เด็กไทยเป็นเด็กที่มีความซื่อสัตย์ หน่วยงานของราชการก็ต้องการให้ข้าราชการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ถึงกับตั้งหน่วยงานขึ้นมาป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชั่นในวงราชการ แสดงว่าความซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมที่สำคัญในสังคม เพราะทำให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข งานเจริญก้าวหน้า ถ้าเด็กในวันนี้เป็นเด็กที่มีความซื่อสัตย์ก็ทนายได้ว่าเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่ซื่อสัตย์ ซึ่งถ้าสังคมมีคนซื่อสัตย์อยู่มากๆสังคมก็จะสงบสุข นอกจากนี้บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536 : 54) ได้ทำการสรุปงานวิจัย และพบว่าความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กับการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์ วินัยในตนเอง มโนเมติ และความรู้สึกรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสเปซโซค พูลนวม (2523 : 47 - 48) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ ผลปรากฏว่า ความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ นั่นคือถ้าบุคคลมีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์มากก็จะมีความรู้สึกรับผิดชอบมากด้วย และสอดคล้องกับการศึกษาของอรพินท์ นาคประดิษฐ์ (2518 : 40) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ และความรู้จักกาลเทศะ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความสำคัญของความซื่อสัตย์ สามารถสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญด้านหนึ่งในการพัฒนาเยาวชน ของประเทศให้มีความซื่อตรงทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นปัจจัยส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้สึกรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวมด้วย

6.5 การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบปล่อยปละละเลย

6.5.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษา หลายคนได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไว้ดังนี้

สแตนส์ และมิทเชลล์ (อัจฉรา สุขารมณ และคนอื่นๆ . 2528 :10 ; อ้างอิงจาก Stanes

and Mitchell . 1975) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามสบายหรือแบบปล่อยปละละเลยว่าเป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้อิสระ ไม่กวดขัน ไม่บังคับ ไม่อบรมเด็ก ปล่อยให้เด็กตัดสินใจเลือกสิ่งที่เขาคิดว่าดีที่สุดสำหรับเขาเอง พ่อแม่เพียงแต่ให้คำแนะนำบางครั้งบางคราว

เฟา และ เบลคิน (Faw and Belkin . 1989 : 384 - 387) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบปฏิเสธและปล่อยตามใจซึ่งคล้ายกับแบบปล่อยปละละเลย ว่า พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นน้อย และไม่สนใจที่จะควบคุม หรืออบรมแนะนำเด็ก ลักษณะของเด็กจากครอบครัวแบบนี้จะควบคุมตัวเองได้น้อย มีความก้าวร้าว

ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต (2510 : 3) ได้กล่าวว่ววิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะแสดงถึงการที่พ่อแม่ขาดความสนใจในเด็ก ขาดการเอาใจใส่ดูแล ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองขาดความรักจากพ่อแม่

दनัย งามมณะ (2518 : 6) และ ชูศรี หลักเพชร (2517 : 6) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยตรงกันว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองถูกทอดทิ้ง ไม่ได้ได้รับความรักจากพ่อแม่เท่าที่ควร ถูกปล่อยให้ทำอะไรได้ตามใจชอบ พ่อแม่ไม่ค่อยเอาใจใส่ช่วยเหลือหรือแนะนำ เด็กมีเวลาอยู่ร่วมกับพ่อแม่ น้อย และเด็กมีอิสระมากเกินไป

อรุดา สุธมมี (2533 : 6) ได้กล่าวถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งปฏิเสธ ซึ่งจะคล้ายกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งปฏิเสธ หมายถึงวิธีการเลี้ยงบุตรหรือเด็กในปกครองที่พ่อแม่ ผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมต่อเด็กในลักษณะทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ในด้านความเป็นอยู่ สุขภาพ การแต่งกาย การศึกษา และอื่นๆ ไม่ให้คำแนะนำอธิบายหรือตอบข้อซักถามของเด็กในเรื่องต่างๆ ลงโทษเด็กตามอารมณ์ และไม่วางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติ ไม่สนใจความประพฤติของเด็ก

ผกา สัตยธรรม (2535 : 18) ได้กล่าวถึงบรรยากาศของการทอดทิ้ง หรือแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งเป็นบรรยากาศของการอบรมเลี้ยงดูว่า ลูกจะขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ แม้ว่าจะอยู่บ้านเดียวกันเพราะพ่อแม่ไม่เอาใจใส่ลูกเท่าที่ควร เลี้ยงไปสามบุญตามกรรมหรือตามมีตามเกิด ไม่เห็นว่าลูกมีคุณค่าต่อครอบครัว ไม่มุ่งหวังอะไรกับลูกทำให้เด็กรู้สึกขาดความรักความอบอุ่นขาดความผูกพันรักใคร่กับครอบครัว

ประกายทิพย์ พิชัย (2536 : 8) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ว่า หมายถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทอดทิ้งบุตร ไม่ดูแลเอาใจใส่ มักปล่อยให้บุตรทำตามใจชอบ ไม่ให้ความรัก ความอบอุ่น ไม่ค่อยช่วยเหลือหรือแนะนำ มักตำหนิหรือลงโทษรุนแรงเมื่อบุตรกระทำผิด

อัญชลี หนักแน่น (2537 : 10 - 11) ได้กล่าวถึงความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ว่า หมายถึงวิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่สนับสนุน หรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์ ตำหนิ ลงโทษรุนแรง และปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนนิพนเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

เพราะพรรณ เปลี้นงู (2542 : 67) ได้กล่าวถึงความหมายของการอบรมแบบปล่อยปละ-
ละเลยว่าหมายถึงการที่ผู้สอนให้เสรีภาพแบบไม่มีขอบเขต ให้ดำเนินการเอง ไม่ให้ความคิดเห็น และไม่ใ้
ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ไม่มีการเตรียมการหรือไม่มีแผนงานในการตัดสินใจ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2543 : 263) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย-
ปละละเลยหรือทอดทิ้งว่า พ่อแม่ประเภทนี้ไม่สนใจที่จะอบรมสั่งสอนเด็ก ปล่อยให้เด็กมีอิสระมากเกินไป
ยอมให้เด็กทำตามใจ ไม่เคยชี้แนวทางที่ถูกต้องให้ ทำให้เป็นเด็กที่ขาดเหตุผล ไม่เชื่อฟังใคร และมักมี
อารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย ก้าวร้าว

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับ ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองปฏิบัติ
กับลูกให้มีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุนหรือไม่ได้รับคำแนะนำจากพ่อแม่ สามารถ
ทำอะไรได้ตามใจชอบ ปฏิบัติสิ่งใดโดยไม่ต้องมีกฎ ไม่มีระเบียบ

6.5.2 ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ลักษณะหรือบุคลิกภาพของบุคคลนั้นเกิดจากประสบการณ์การรับรู้ และความสัมพันธ์ของ
เด็กกับครอบครัว ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก ความ
รับผิดชอบก็เป็นบุคลิกภาพประการหนึ่งที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดู (Gale . 1969 : 401) ดังที่นาฏเจลิย
สูมาวงศ์ (2513 : 90) ได้กล่าวว่าบรรยากาศของครอบครัวมีผลทำให้เด็กเป็นผู้มีความรับผิดชอบแตกต่าง
กันถ้าสภาพการเลี้ยงดูมีความแตกต่างกัน ซึ่งในการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่มี
ผลกับความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวมของเด็ก โดยชำเลือง วุฒิจันทร์ (2524 : 76) ได้กล่าว
ว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยคือแบบที่ให้เด็กทำอะไรก็ได้ พ่อแม่ไม่สนใจ ไม่ให้คำแนะนำจะทำให้เด็ก
ไม่เชื่อฟัง ไม่มีความรับผิดชอบ และขาดสมาธิ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฮาร์นีย์ (ประมวญ ดิดคินสัน
. 2511 : 44 - 51 ; อ้างอิงจาก Harney. n.d.) ที่พบว่าเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่ปล่อยปละละเลย ไม่
เอาใจใส่ก็จะปลูกฝังทัศนคติแบบเดียวกันให้กับเด็กทำให้เด็กกลายเป็นคนขาดความเคารพนับถือตนเอง ไม่มี
ความทะเยอทะยาน ไม่สามารถรับผิดชอบ และเป็นตัวของตัวเองได้ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ
เลวิน ลิปปิท และไวท์ (ก่อ สวัสดิพานิช นาฏเจลิย สูมาวงศ์ และเชื้อ สาริมาณ. 2512 : 178 - 181 ; อ้างอิง
จาก Lewin , Lippitt and White. n.d.) ที่พบว่าการปกครองแบบปล่อยปละละเลยจะทำให้เด็กเป็นคนที่ไม่
รู้จักรับผิดชอบ ไร้ใจไม่ได้ ซึ่งก็ได้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของดเนีย งามมณะ (2518 : 43 - 44)
ที่ได้ศึกษาถึงความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และปีที่ 7 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ปล่อยปละละเลยกับแบบเอาใจใส่เกินไป พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความ
รับผิดชอบน้อย และยังสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2543 : 263) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะ
ของเด็กที่พบ จากการถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะมีอาการเซื่องซึม ไม่สามารถปรับตัวได้ กระวน-
กระวายอยู่เสมอ ไม่มีความรับผิดชอบ และคล้ายกับ เพราะพรรณ เปลี้นงู (2542 : 67) ที่ได้กล่าวว่
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยทำให้เด็กมีบุคลิกภาพแบบ ไม่มีความปลอดภัยทางใจ ทำงานไม่เป็น
ไม่รู้จักรับผิดชอบ เป็นผู้นำไม่ได้ และ ประณต นันทิยะกุล (2534 : 21) ได้กล่าวถึงลักษณะของความ

สัมพันธ์แบบปล่อยตามสบาย หรือแบบปล่อยปลละเลย จะทำให้ลูกควบคุมความประพฤติของตนไม่ได้ ขาดความรับผิดชอบ ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น

จากที่ได้กล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปลละเลยมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปลละเลยมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะมีผลต่อความรับผิดชอบของเด็กทั้งที่เป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อส่วนรวม

6.6 การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบประชาธิปไตย

6.6.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษา หลายท่านได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

เฟา และ เบลคิน (Faw and Belkir . 1989 : 384 - 387) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความอบอุ่น และให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับเด็ก

ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต (2510 : 3) ได้กล่าวไว้ว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ร่วมกันรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก ลูกมีโอกาสเสนอความคิดเห็น และรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆของครอบครัว มีโอกาสใช้ความคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเอง และพึ่งตนเองได้

กรมการฝึกหัดครู (มัญชรี บุณนาค 2514 : 22) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2544 : 264) ได้แสดงความคิดเห็นที่ตรงกันเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือบิดามารดารับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูบุตรและภาระอื่นของครอบครัว การตัดสินใจใดๆในครอบครัวเกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบของสมาชิกทุกคน บุตรมีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และรับผิดชอบในกิจการต่างๆของครอบครัว มีโอกาสหัดคิดริเริ่ม และตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่

สมพงษ์ ตรีพัฒน์ (2517 : 6) ได้ให้ความหมายของวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า หมายถึงพฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงออกต่อลูกโดยมีลักษณะดังต่อไปนี้คือแสดงความรักใคร่ห่วงใย ให้ความสนิทสนม ส่งเสริมให้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ยินดีรับฟังความคิดเห็นของลูก ให้ลูกรับผิดชอบในเรื่องส่วนตัว ถ้าลูกไม่ทำตามคำแนะนำก็จะอธิบายเหตุผลว่าทำไมถึงต้องทำเช่นนั้น ถ้าจะมีการลงโทษก็อธิบายให้ลูกทราบเสียก่อน

ชูศรี หลักเพชร (2517 : 6) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า หมายถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่นักเรียนรู้สึกวาตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล รู้จักยอมรับนับถือความสามารถ และความคิดเห็นของเด็ก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจัญปัจจนึก (2520 : 5) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งคือแบบประชาธิปไตยไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล คือการอบรมเลี้ยงดูที่

พ่อแม่แจกแจงเหตุผลต่างๆแก่เด็กในการสนับสนุนให้เด็กกระทำ หรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำสิ่งใด

อรรดา สุธมมี (2533 : 6) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า หมายถึงวิธีการเลี้ยงดูบุตร หรือเด็กในปกครองที่พ่อแม่ ผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมต่อเด็กในลักษณะที่แสดงความรักใคร่ห่วงใย ให้ความสนทนสนม ความรู้สึกอบอุ่นแก่เด็ก ส่งเสริมความสามารถของเด็ก ยินดีรับฟังเหตุผล และให้คำแนะนำอธิบายในเรื่องการเรียนและเรื่องอื่นๆ สอนให้เด็กรักษากฎเกณฑ์ และใช้เหตุผล ให้เด็กรับผิดชอบในเรื่องส่วนตัว และมีอิสระตามความเหมาะสม

ประณต นันทียะกุล (2534 : 21) ได้ให้ความหมายของความสัมพันธภาพแบบประชาธิปไตยว่า พ่อแม่มักจะใช้วิธีการสอนลูกให้มีเหตุผล ถ้าทำอะไรผิดก็จะชี้แจงให้ฟังว่าผิดเพราะอะไรที่ต้องลงโทษเมื่อกระทำผิดเพราะอะไร มีการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสม เมื่อตกลงทำกิจการใดร่วมกันแล้ว สมาชิกในครอบครัวก็ต้องปฏิบัติตามกติกาที่ตกลงไว้

อัญชลี หนักแน่น (2537 : 10) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า หมายถึงวิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยการไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถ และความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมบางอย่าง ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสที่เหมาะสม

ทัศนาศ ทองภักดี (2539 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลหรือแบบประชาธิปไตยว่า หมายถึงการที่บิดามารดาได้อธิบายเหตุผลให้แก่บุตรในขณะที่มีการส่งเสริม หรือ ชักจูงการกระทำของบุตร หรือลงโทษบุตร นอกจากนั้นบิดามารดาที่ใช้วิธีการนี้ยังให้รางวัล และลงโทษบุตรอย่างเหมาะสมกับการกระทำของบุตรมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อบุตรตามอารมณ์ของตนเอง

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้สรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึงการที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกที่ตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ได้รับการยอมรับความสามารถและความคิดเห็น และได้รับความร่วมมือในการทำสิ่งต่างๆในโอกาสที่เหมาะสม

6.6.2 ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบที่ให้บุตรได้ร่วมตัดสินใจใดๆในครอบครัวร่วมกับพ่อแม่ มีโอกาสได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และได้รับผิดชอบให้ดูแลตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และกิจการต่างๆของครอบครัว ซึ่งเป็นการฝึกตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่ และเป็นการฝึกนิสัยให้รู้จักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักพึ่งตนเอง (มัญชรี บุณนาค . 2513 : 20) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของทฤตริณทร์ นิมทองคำ (2542 : 65) ที่กล่าวว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศประกอบไปด้วยความรัก ความอบอุ่น บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้คำแนะนำอย่างมีเหตุผล จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีที่เหมาะสม เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ในสภาพสังคมใหม่ คือนักเรียนสามารถปรับตัวดำเนินชีวิตในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข นักเรียนก็จะมีผลดีชอบ ชื่อสัตย์ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม อีกทั้งยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ ประณต นันทียะกุล (2534 : 21) ที่กล่าวถึงความ

สัมพันธภาพแบบประชาธิปไตยในครอบครัวซึ่งทำให้ลูกมีความรับผิดชอบสูง มีเหตุมีผล เคารพยกย่องความคิดของผู้อื่น สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี รู้จักประนีประนอม ยอมรับในมติเสียงข้างมาก และกล้าทำในสิ่งที่จำเป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของ เฮอร์ล็อก (Hurlock . 1964 : 661) ที่ว่าพ่อแม่ที่ยอมรับเด็กคือให้ความรัก ความสนใจ สร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้าน และเห็นความสำคัญของเด็ก ผลที่ตามมาคือทำให้เด็กเป็นคนที่ให้ความร่วมมือ เป็นมิตร ซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง ไร้เรง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มองตัวเองได้อย่างตรงกับความเป็นจริง เคารพชีวิตด้วยความมั่นใจ มีความตรงไปตรงมา ไว้วางใจได้ และระมัดระวังทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมเท่าๆ กับของตนเองซึ่งคือมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของสตรอทเธอร์ แจ็ค และเพจ (Breckenridge . 1955 : 80 ; citing Strother , Jack and Page . 1955) ที่พบว่า การได้รับการยอมรับจากครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดพัฒนาความคิดในเรื่อง การนับถือตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย และได้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ เลวิน ลิปปิต และไวท์ (ก่อ สวัสดิพานิช นาฏเจสสิยว สุมาวงศ์ และเชื้อ สาริมาณ . 2512 : 178 - 181 ; อ้างอิงจาก Lewin , Lippitt and White.n.d.) ที่พบว่า การปกครองแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ รู้จักให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ

นอกจากนี้การได้รับการอบรมจากครูที่เป็นแบบประชาธิปไตย จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดี เป็นผู้ที่ดี รับผิดชอบต่อหน้าที่ และผู้ตาม ให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพสิทธิหน้าที่ของกันและกัน และมีความรับผิดชอบ

จากที่ได้กล่าวถึงผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่าการอบรมแบบประชาธิปไตย คือให้ความรักความอบอุ่น ให้ลูกได้รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง พ่อแม่เพียงแต่คอยดูแลอยู่ห่างๆ เมื่อลูกมีปัญหาพ่อแม่จะคอยให้คำแนะนำ อีกทั้งยังฝึกให้เด็กรู้จักใช้เหตุผลในการทำสิ่งต่างๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยในการให้ลูกได้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อส่วนรวมด้วย

6.7 การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแบบเข้มงวดกวดขัน

6.7.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

ได้นักจิตวิทยา และนักการศึกษา หลายคนได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ไว้ดังนี้

ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต (2510 : 3) ได้กล่าวไว้ว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียน คือการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีอำนาจสิทธิขาดในกิจการทุกอย่างของครอบครัว ลูกเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม ซึ่งทำให้เด็กขาดความคิดริเริ่ม ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น

กรมการฝึกหัดครู (มัญชรี บุณนาค . 2514 : 22) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนว่าเป็นการที่บิดามารดามีอำนาจสิทธิขาดในการทำกิจทุกประการในครอบครัว เป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมาย และกฎเกณฑ์ทุกอย่าง บุตรเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับบุตรในครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบนี้จะห่างเหิน บุตรจะรู้จักขาดความอบอุ่น และมั่นคงปลอดภัย การปฏิบัติ

ตามคำสั่งบิดามารดาเป็นประจำทำให้ขาดความคิดริเริ่ม ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

สมพงษ์ ตีรพัฒน์ (2517 : 5) ได้กล่าวถึงความหมายของวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดว่า หมายถึงพฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงออกต่อลูก โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ ขอบตักกฎเกณฑ์ขึ้นมาให้ลูกปฏิบัติตาม โดยที่บางทีลูกไม่รู้เหตุผลว่าทำไมต้องทำอย่างนั้น ขอบบังคับลูกให้ทำตามกฎเกณฑ์ของตัวโดยเคร่งครัด ไม่ยอมให้ลูกแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง ไม่ยอมรับฟังเหตุผลใดๆของลูก ขอบลงโทษลูกตามอารมณ์ ไม่ส่งเสริมให้ลูกแสดงความสามารถ ขอบก้าวร้าวเรื่องส่วนตัวของลูก ลงโทษลูกไปทั้งๆที่ลูกยังไม่รู้ถึงเหตุผลที่ต้องถูกลงโทษ

ชูศรี หลักเพชร (2517 : 6) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดขันว่า หมายถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่นักเรียนรู้สึกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวัดขันนี้ หมายความว่าผู้ปกครองกำหนดไว้เท่านั้น เช่นในด้านร่างกาย การเรียน มารยาทต่างๆและอื่นๆ หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ตนต้องการ ผู้ปกครองยึดเอาความพอใจของตนเป็นสำคัญ

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบัจฉนิก (2520 : 5) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ซึ่งคล้ายกับแบบเข้มงวดกวัดขันไว้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึงการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยบังคับควบคุม และลงโทษเมื่อลูกกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

ลัดดาวลัย เกษมเนตร และ วิลาสลักษณ์ ชิววลี (2524 : 6) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมว่า หมายถึงการรายงานของนักเรียนว่ามารดาของตนได้ออกคำสั่งและควบคุมการกระทำของตนในเรื่องต่างๆอยู่เสมอ โดยไม่ยอมปล่อยให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง

บุญสวย เชิดเกียรติกุล (2525 : 10 - 12) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบบังคับเข้มงวดว่าหมายถึงพ่อแม่บังคับให้ลูกทำตามที่กำหนดไว้ทุกอย่างจะวางกฎเกณฑ์ไว้ให้เด็กทำโดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติของเด็ก เมื่อเด็กทำผิดจากที่กำหนดก็จะลงโทษ และบางครั้งก็จะลงโทษด้วยวิธีแปลกๆ

ประณต นันทิยะกุล (2534 : 20) ได้ให้ความหมายของ ความสัมพันธ์แบบเผด็จการซึ่งคล้ายกับแบบเข้มงวดกวัดขันว่า เป็นแบบที่พ่อแม่มักจะใช้วิธีการสั่งสอนลูกให้อยู่ในโอวาท มีระเบียบวินัย ถ้าสั่งสอนด้วยวาจาไม่เป็นผลก็จะใช้อำนาจเข้าบังคับ มาตรการส่วนใหญ่เป็นการลงโทษ บางครั้งอาจจะให้รางวัลบ้างก็เป็นส่วนน้อย

ทัศน ทองภักดี (2539 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมว่า หมายถึง การออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิดว่าเด็กทำตามที่ตนต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543 : 263) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบอึดอัดชิบิบไทย เป็นวิธีการอบรมแบบพ่อแม่เป็นใหญ่ เข้มงวดกวัดขันมาก พ่อแม่ควบคุมใกล้ชิด เด็กไม่มีโอกาสได้เป็นอิสระ หรือเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีโอกาสตัดสินใจด้วยตนเอง พ่อแม่จะออกคำสั่งให้ปฏิบัติตามจนกระทั่งเด็กเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มีอิสระต้องตกอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับและระเบียบวินัยต่างๆ เด็กจะเกิดภาวะอึดอัดใจ เพราะไม่มีอิสระที่จะกระทำสิ่งที่เขาต้องการ พ่อแม่มักจะใช้การลงโทษในการปรับพฤติกรรม

ที่ไม่พึงประสงค์

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จึงสามารถสรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูก ให้มีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระในการทำสิ่งที่ตนเองต้องการ ไม่ได้รับความยุติธรรม ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้ ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้เท่านั้น

6.7.2 ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

จากการที่ได้มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเอาไว้ว่าพฤติกรรมของเด็กจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และความรู้สึกรับผิดชอบจะขึ้นอยู่กับ การอบรมโดยตรง คือถ้าการฝึกอบรมเป็นแบบใช้อำนาจมากเกินไป ความรู้สึกผิดชอบของเด็กก็จะตึงเกินไปด้วย ความเครียดที่เกิดจากการกระทำผิดและความวิตกกังวลจะขัดขวางการปรับตัวที่ดีของเด็ก นั่นคือถ้าพ่อแม่อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบเข้มงวดกวดขันจะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบมากแต่ในขณะเดียวกันเด็กจะเกิดความเครียด วิตกกังวลมากเมื่อทำผิด และในที่สุดเด็กจะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น หรือสภาพแวดล้อมอื่นไม่ได้ (ทองคุณ หงษ์พันธุ์ . 2535 : 129 ; อ้างอิงจาก Justin . 1950 : 722 and Jersild .1960) ซึ่งตรงข้ามกับคำกล่าวของเดโช สวานานนท์ (2510 : 67 - 68) ที่กล่าวเอาไว้ว่าการที่พ่อแม่ปกป้องคุ้มครองด้วยการบังคับ ออกคำสั่งอยู่ตลอดเวลาจะทำให้บุตรขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งผู้อื่นและยอมให้ผู้อื่นอยู่เสมอ และบุตรจะมีลักษณะลงโทษตนเอง มักมีพฤติกรรมรุนแรงในทางนี้เสีย คือไม่ยอมรับผิดในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป ซึ่งแสดงถึงลักษณะของความไม่รับผิดชอบในการกระทำของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของเพราพรณ เปลียนงู (2542 : 67) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนที่ได้รับการอบรมแบบอัตตาธิปไตยว่าจะมีบุคลิกภาพแบบยินยอมหรือก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความคิดริเริ่ม และขาดการเป็นผู้นำ และคล้ายกับคำกล่าวของป. มหาจันทร์ (2536 : 45 , 87) ที่กล่าวว่าพ่อแม่ที่เตือนลูกอยู่ตลอดเวลา ออกคำสั่งกับเด็กอยู่เสมอ ใช้กฎหรือระเบียบ หรือความต้องการของตนเข้าควบคุมพฤติกรรมของเด็ก ใช้วิธีการลงโทษในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะคอยควบคุมให้เด็กมีพฤติกรรมรับผิดชอบเมื่อได้อยู่ใกล้พ่อแม่ แต่เมื่อพ่อแม่เลิกใช้วิธีการดังกล่าวหรือไม่ได้อยู่กับพ่อแม่แล้วก็จะทำให้เด็กไม่มีความรับผิดชอบ ซึ่งในที่สุดเด็กก็ยังคงขาดนิสัยที่รู้จักรับผิดชอบ ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้ทำการศึกษเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังเช่น บัมรินด์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา. 2543 : 263 ; อ้างอิงจาก Baumrind. n.d. : 63 , 66) ที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยจะทำให้เด็กหญิงมีความเป็นอิสระมีพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมายและเด็กชายจะมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูง จะเป็นอิสระเมื่อพ่อแม่ไม่อยู่ และได้สอดคล้องกับการศึกษาของฮอฟฟ์แมนและซาลท์สไตน์ (Hoffman and Saltzstein. 1967 : 87) ที่พบว่าเด็กที่มีพัฒนาการทางความรู้สึกรับผิดชอบชั่วน้อยนั้นมักเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ใช้อำนาจกับเด็กเป็นประจำ และสมพงษ์ ดิรพัฒน์ (2517 : 46) ที่ได้ทำการศึกษารื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ ได้ข้อค้นพบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกผิดชอบ แต่มีแนวโน้มที่จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกผิดชอบสูงขึ้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจึงสามารถสรุปได้ว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบที่คอยบังคับควบคุมเด็กอยู่ตลอดเวลา ให้เด็กปฏิบัติแต่สิ่งที่พ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองวางกฎเกณฑ์ไว้เท่านั้น ใช้วิธีการลงโทษในการควบคุมพฤติกรรมที่พ่อแม่ต้องการ ซึ่งวิธีการเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่เชื่อง อ่อนน้อม แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะมีอาการเก็บกด ก้าวร้าว ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก และเอาแต่ใจตนเอง

7. การศึกษาความสัมพันธ์เชิงคาโนนิคอล

การวิจัยทางสังคมศาสตร์มีตัวแปรอิสระที่อาจมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากมาย ตัวแปรอิสระเหล่านี้มักจะควบคุมในทางปฏิบัติได้ยากมาก การวิจัยประเภทนี้จึงมีโอกาที่จะขาดความเที่ยงตรงภายนอก โดยเฉพาะความตรงในแง่ของการสรุปอ้างอิงไปยังประชากร ซึ่งในปัจจุบันวิทยาการทางคอมพิวเตอร์ ได้เจริญก้าวหน้าขึ้นจึงทำให้ผู้วิจัยสามารถที่จะศึกษาตัวแปรทำนายได้หลายๆชุด ชุดละหลายๆตัว ขณะเดียวกันก็ช่วยให้ศึกษาตัวเกณฑ์ได้มากกว่าหนึ่งตัว วิธีการเช่นนี้ช่วยให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายและตัวเกณฑ์ได้ชัดเจนและแม่นยำยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเอื้อให้การวิจัยมีความตรงทั้งภายในและภายนอกยิ่งขึ้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักสองประเภท คือตัวแปรทำนายและตัวเกณฑ์นั้นนักสถิติได้พยายามพัฒนารูปแบบทางสถิติสำหรับวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณโดยมีความคิดพื้นฐานว่าถ้าจะทำการวิจัยให้เจาะลึกยิ่งขึ้นในเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์แล้ว ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาตัวแปรหลายๆด้าน จึงจะรับกับสภาพที่แท้จริงของมนุษย์ ดังนั้นนักสถิติจึงค้นพบวิธีแก้ปัญหาคือใช้การวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณ ซึ่งในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ชุดจึงสามารถใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation Analysis) ได้ (สำราญ มีแจ้ง . 2544 : 174)

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล เป็นเทคนิคทางสถิติหนึ่งที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป และอีกกลุ่มหนึ่งประกอบด้วยตัวแปรตามตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ซึ่งในบางครั้งกรณีที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปร 2 กลุ่มใดๆ ซึ่งผู้วิจัยไม่จัดว่าเป็นกลุ่มตัวแปรอิสระหรือกลุ่มตัวแปรตาม แต่จะใช้เป็นตัวแปรทางซ้ายโดยใช้สัญลักษณ์ X แทน และตัวแปรทางขวา โดยใช้สัญลักษณ์ Y แทน (Pedhazur . 1997 : 925)

การวิเคราะห์คาโนนิคอลอาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับการลดมิติของกลุ่มตัวแปรเดิมให้เหลือเพียงฟังก์ชันเส้นตรง (linear Functions) ของตัวแปรที่มีจำนวนน้อยกว่าเดิม ในหลักการแนวความคิดสำคัญของสหสัมพันธ์คาโนนิคอล ก็คือ ตัวแปรทั้ง 2 กลุ่มจะถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน จะทำให้เกิดสมการเส้นตรง ซึ่งเป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกัน (linear Composites) ตามหลักกำลังสองต่ำสุด ความสัมพันธ์ระหว่าง Composites ส่วนประกอบเส้นตรงเหล่านี้ก็คือ สหสัมพันธ์คาโนนิคอล ซึ่งใช้สัญลักษณ์ว่า R_c ผลจากการรวมเชิงเส้นตรงของกลุ่มตัวแปรเดิมทั้ง 2 กลุ่มนี้ก็คือ ตัวแปรคาโนนิคอล หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า คาโนนิคอล-แวลูเอต (Canonical Variate) (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ . 2529 : 39) โดยใช้สัญลักษณ์ U และ V แทนความสัมพันธ์เชิงเส้นของกลุ่มตัวแปร X และกลุ่มตัวแปร Y ตามลำดับดังนี้

$$U = a_1x_1 + a_2x_2 + \dots + a_px_p$$

$$V = b_1Y_1 + b_2Y_2 + \dots + b_qY_q$$

เมื่อ $a_1, \dots, a_p$ และ $b_1, \dots, b_q$ เป็นสัมประสิทธิ์คาโนนิกอลที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง U และ V มีค่าสูงที่สุด และความสัมพันธ์ระหว่าง U และ V นี้เองที่เรียกว่า สหสัมพันธ์คาโนนิกอล (ดูขุฎี โยเหลา . 2541 : 73)

7.1 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล

วัตถุประสงค์ในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลคือการหาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองชุดที่ทำให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด โดยที่แต่ละชุดอาจมีตัวแปรหลายตัว และจำนวนของตัวแปรแต่ละชุดจะเท่ากันหรือไม่ก็ได้ และจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุด สามารถกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละชุดในแต่ละชุดได้ โดยดูจากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรแต่ละตัวที่ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุดนั้นมีค่าสูงสุด

7.2 ประโยชน์ของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลต่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลมีประโยชน์ต่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่สำคัญ มี 3 ประการ คือ (สาราญ มีแจ้ง . 2544 : 176)

1. บอกอัตรา และแบบแผนความสัมพันธ์สูงสุดระหว่างตัวแปรสองกลุ่มจากข้อมูลชุดเดียวกันได้
2. ลดข้อมูลหรือตัวแปรลง โดยสามารถสร้างตัวแปรประกอบ หรือตัวแปรคาโนนิกอลขึ้น จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองกลุ่มนั้นได้
3. สามารถนำค่าของตัวแปรคาโนนิกอลมาใช้จัดอันดับหน่วยวิเคราะห์ตามค่าสูงต่ำ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการกำหนดตำแหน่งของตัวแปรต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวแปรคาโนนิกอล

7.3 ลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่จะนำมาใช้กับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลต้องเป็นข้อมูลที่มีระดับการวัดแบบช่วง (Interval Scale) หรือตัวแปรทวิ (Bivariates) มีค่าเป็น 0 หรือ 1 เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ อย่างไรก็ตามข้อมูลที่แท้จริงก็คือ เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละกลุ่ม

7.4 รูปแบบพื้นฐานของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล

หลังจากที่รวบรวมข้อมูลที่เป็นค่าของตัวแปรต่างๆ ทั้งตัวแปรอิสระ ซึ่งมี p ตัว และตัวแปรตาม ซึ่งมี q ตัว ค่าเหล่านี้เป็นค่าที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด N คน เรียกว่าข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งนำข้อมูลเบื้องต้นมาจัดอยู่ในรูปเมตริกซ์ ดังนี้

สมาชิกกลุ่มตัวอย่าง	ตัวแปรอิสระ (X)	ตัวแปรตาม (Y)
1	X11 X12 ..... X1p	Y11 Y12 ..... Y1q
2	X21 X22 ..... X2p	Y21 Y22 ..... Y2q
.	.	.
.	.	.
.	.	.
N	Xn1 Xn2 ..... Xnp	Yn1 Yn2 ..... Ynq

ตัวเลขสองตัวที่ห้อย X และ Y นั้น ตัวแรกแทนสมาชิกคนที่ ตัวหลังแทนจำนวนตัวแปรตัวที่ของแต่ละกลุ่ม ดังนั้น X12 แทนคะแนนของคนที่หนึ่งในตัวแปรอิสระตัวที่สอง จากเมตริกซ์ข้อมูลเบื้องต้นจากนั้นคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายโดยจับคู่ระหว่างตัวแปรทุกตัวเป็นคู่ๆไป แล้วนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมดมาจัดเป็นรูปของซูเปอร์เมตริกซ์ โดยแบ่งส่วนเป็น 4 ส่วนดังนี้

	ตัวแปรอิสระ X1 , X2 ..... Xp	ตัวแปรตาม Y1 , Y2 ..... Yq
X1	R_{xx}	R_{xy}
X2		
.		
.		
Xp		
Y1	R_{yx}	R_{yy}
Y2		
.		
.		
Yq		

เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ R สามารถที่จะกำหนดส่วนออกได้เป็น 4 เมตริกซ์ย่อย คือ R_{xx} R_{xy} , R_{yx} และ R_{yy} ในเมตริกซ์ย่อย R_{xx} ประกอบด้วยสหสัมพันธ์ของตัวแปรในชุด X ในเมตริกซ์ R_{yy} ประกอบด้วยสหสัมพันธ์ของตัวแปรในชุด Y และในเมตริกซ์ R_{yx} กับ R_{xy} จะเป็นสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ข้ามกันของตัวแปรในชุด X กับชุด Y จากคุณสมบัติเชิงสมมาตรของ

เมตริกซ์สหสัมพันธ์ ดังนั้น R_{xy} จึงมีค่าเท่ากับ R_{yx} ที่สามารถสลับเปลี่ยนแทนกันได้เมื่อจัดเมตริกซ์ตามภาพแล้วก็จะสามารถวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลต่อไป

7.5 การคำนวณค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอล

ในการคำนวณหาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอล (R_c) สามารถหาในรูปของเมตริกซ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตร (Pedhazur . 1997 : 928 - 929)

$$\left| R_{yy}^{-1}R_{yx}R_{xx}^{-1}R_{xy} - \lambda I \right| = 0$$

- R_{yy}^{-1} แทน ค่าอินเวอร์สเมตริกซ์ของค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร Y
- R_{xy} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ X_p กับชุดตัวแปรตาม Y_q
- R_{xx}^{-1} แทน ค่าอินเวอร์สเมตริกซ์ของค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X
- R_{yx} แทน ทรานสโพสของ R_{xy}
- I แทน identity matrix

ค่า λ ที่ได้จากการแก้สมการนี้จะมีหลายค่า โดยการถอดรากที่สองของ λ จะเป็นค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอล หรือ R_c

ค่า R_c มีได้มากกว่า 1 ค่า โดยที่ค่าแรก จะเป็นค่าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง U และ V ที่มีค่าสูงที่สุด นอกไปจากนั้นยังมีค่า R_c อื่นๆที่แสดงถึงความสัมพันธ์กับ U และ V ชุดต่อมาโดยมีข้อจำกัดว่า U และ V ในชุดหลังต้องไม่มีความสัมพันธ์กับ U และ V ในชุดแรกๆ จำนวน R_c จะเท่ากับค่า p หรือ q ค่าใดค่าหนึ่งที่มีค่าน้อยกว่า

เมื่อหาค่า R_c แล้วขั้นตอนต่อมาคือการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของ R_c ซึ่งผู้วิจัยควรทดสอบนัยสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นการทดสอบรวม ซึ่งทดสอบเพื่อตัดสินใจว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญระหว่างตัวแปรสองชุดหรือไม่ ถ้าพบว่ามีนัยสำคัญก็จะทดสอบในประการที่สอง คือทดสอบเพื่อตัดสินใจว่ามีความสัมพันธ์คาโนนิกอลค่าใดบ้างที่มีนัยสำคัญ นั่นคือมีกลุ่มตัวแปรอิสระ และกลุ่มตัวแปรตามกี่คู่ที่มีนัยสำคัญ ซึ่งการทดสอบทั้งสองประการจะใช้การแจกแจงแบบไคสแควร์ ตามวิธีของ Bartett : V (Pedhazur . 2997 : 939 - 940) มีสูตรดังนี้

$$\chi^2 = - \left[N - 1 - \frac{1}{2}(p + q + 1) \right] \log_e \Lambda \quad ; \quad df = pq$$

เมื่อ	χ^2	แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบไคสแควร์ เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
	N	แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	P	แทน จำนวนตัวแปรอิสระ X (ตัวแปรพยากรณ์)
	q	แทน จำนวนตัวแปรตาม Y (ตัวแปรเกณฑ์)
	$\log_e$	แทน ลอการิทึมธรรมชาติ
	Λ	แทน Wilks' lambda โดยคำนวณจากสูตร

$$\Lambda = (1-R_{c1}^2) (1-R_{c2}^2) \dots (1-R_{cq}^2)$$

เมื่อทดสอบแล้วพบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H_0 สรุปได้ว่าอย่างน้อย $R_{c1} \neq 0$ อันดับต่อมาคำนวณ Λ' ใช้สูตรเดิมโดยตัดเทอม $(1-R_{c1}^2)$ ออกไปจะได้ว่า

$$\Lambda' = (1-R_{c2}^2) \quad \text{โดยค่า } df = (p-1)(q-1)$$

หากมี R_c มากกว่า 2 ค่า คำนวณ Λ' ที่ $df = (p-2)(q-2)$ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติต่อไป จนกระทั่งพบ R_c ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงสิ้นสุดการทดสอบสมมติฐาน

7.6 การคำนวณค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอล

การคำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร Y

$$\beta_j = \frac{1}{\sqrt{V_j' R_{yy} V_j}} V_j$$

เมื่อ β_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอลของชุดที่ j (Function j)

V_j แทน เวกเตอร์ที่ j

V_j' แทน เวกเตอร์ที่ V_j

หาค่า V_j โดยแก้สมการต่อไปนี้

$$(R_{yy}^{-1} R_{yx} R_{xx}^{-1} R_{xy} - \lambda I) V_j = 0$$

การคำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร X

คำนวณได้จากสมการดิเทอร์มิแนนท์

$$A = R_{xx} R_{xy} B D^{-1/2}$$

เมื่อ	A	แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของตัวแปร X ในแต่ละชุด
	B	แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของตัวแปร Y
	$D^{-1/2}$	แทน diagonal matrix ที่มีสมาชิกเป็นส่วนกลับของรากที่สองของ λ
	R_{xy}	แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X กับตัวแปรตาม Y
	R_{xx}	แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X

7.7 การแปลผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล

ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลจะแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เป็นไปได้สูงสุดระหว่างชุดตัวแปรตามร่วมกัน และของตัวแปรอิสระร่วมกัน ส่วนสัมประสิทธิ์คาโนนิคอลเป็นน้ำหนักที่แสดงถึงความสำคัญของตัวแปรนั้นมีส่วนช่วยให้ได้ความสัมพันธ์สูงสุด ดังนั้นการพิจารณาว่าตัวแปรในชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตามตัวใดบ้างสัมพันธ์กันก็พิจารณาจากขนาดและเครื่องหมายอย่างเดียวกันตัวแปรเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกัน แต่ถ้ามีเครื่องหมายต่างกันจะมีความสัมพันธ์ทางลบซึ่งกันและกัน (สาราญ มีแจ้ง . 2544 : 183)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้ทำการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของตนเองและส่วนรวม ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

8.1 งานวิจัยต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศได้มีผู้ทำการวิจัยหลายท่าน ดังนี้

✓ บารุช (Baruch . 1949 : 4 - 5) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการฝึกวินัยให้กับเด็ก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนโบรดอกส์ (Broadoaks School of Education) และที่วิทยาลัย วิทเทียร์ (Whittier College) กับพ่อแม่และครูของเด็ก จำนวน 1,000 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

บอลด์วิน (Baldwin . 1949 : 285 - 290) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก 3 แบบ คือ ประชาธิปไตย การให้การยอมรับ และการตามใจ โดยการสัมภาษณ์พ่อแม่ จำนวน 220 ครอบครัว ตามแบบการสัมภาษณ์ของเฟลล์ (Fels Parental Behavior Rating Scale) ผลการวิจัยพบว่าลูกที่พ่อแม่ยอมรับจะมีพัฒนาการด้านความรู้สึกลดลงสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมาร์ท (อภิสิทธิ์ วงษา . 2517 : 8 ; อ้างอิงจาก Smart . n.d.) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กและสัมพันธภาพที่มีต่อครอบครัว ผลการวิจัยพบว่าความรับผิดชอบนั้นแม้จะเริ่มต้นในวัยเด็ก แต่จะพัฒนาจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น จากวัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่ ความรับผิดชอบของเด็กที่เรียนในระดับ 10 พบว่ามีความสัมพันธ์กับการได้ใกล้ชิดพ่อแม่ พ่อแม่ยอมรับ ตรงกันข้ามเด็กที่พ่อแม่ห้ามปรามหรือเฉยเมยจะมีความรับผิดชอบน้อย และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กนั้นมีมากเท่าใด ก็จะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้นเท่านั้น และยังพบว่าเด็กหญิง

มีความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กชาย

✓ แมคเคลนแลนด์ (McClelland . 1953 : 110) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจ-
ใฝ่สัมฤทธิ์สูง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่น จำนวน 86 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย
ผลการวิจัยพบว่าผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงนั้นต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกรับผิดชอบสูง

สตอร์ทเธอร์ แจ็ค และเพจ (Breckenridge . 1966 : 77 - 78 ; citing Strother , Jack and
Page . 1955) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของบุคลิกภาพของเด็ก โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น
เด็กชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าบุคคลจะมีความคิดในเรื่องการนับถือตนเอง และมีความเชื่อมั่นก็ต่อ
เมื่อมีความคิดในเรื่องของการนับถือตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
จะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรู้สึกรับผิดชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็น
ประโยชน์ต่อสังคม

เซียร์ และเลวิน (Sears and Levin . 1957 : 415) ได้ศึกษาลักษณะของเด็กจากการได้รับการ
การฝึกอบรม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือพ่อแม่ของเด็กอนุบาล จำนวน 379 คน ซึ่งได้จาก
การสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า การให้ความรักและการยอมรับลูกในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว
และการฝึกวินัยโดยใช้เหตุผลจะมีส่วนช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรู้สึกผิดชอบสูง

เพค (Peck . 1958 : 347 - 350) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนการปฏิบัติของพ่อแม่ที่มีความ
สัมพันธ์กับลักษณะบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่น ทั้งหญิงและ
ชายที่มีอายุระหว่าง 15 - 17 ปี จำนวน 74 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าความรับผิดชอบ
ในหน้าที่การงานขึ้นอยู่กับ การฝึกวินัย และการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้าน
ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานสูงขึ้นด้วย

เบอร์ก (Strang . 1958 : 14 - 15 ; citing Burks . 1965) ได้ทำการทดลองนิสัยในกลุ่มที่
ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี และกลุ่มที่ประสบความล้มเหลวในการปรับตัว จำนวน 90 คน ซึ่งได้จากการสุ่ม
อย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ปรับตัวได้ดีจะมีอารมณ์ขัน มีความรู้สึกอบอุ่น เข้าใจ และเห็นใจผู้อื่น
ฉลาด และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ไขสถานการณ์ เป็นคนเปิดเผย ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ
ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโดเฮอร์ตี (Dougherty . 1966 : 110) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะ
ของการจัดการในการปฏิบัติงานของนักวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงจะมี
ความซื่อสัตย์มาก ซึ่งจะพบในเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการเรียน

เฮอร์ล็อก (Hurlock . 1964 : 66) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดย
วิธีประชาธิปไตย และแบบอัตตาธิปไตย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่น จำนวน 253 คน ซึ่งได้จากการ
สุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือให้ความรัก ความสนใจ และเห็น
ความสำคัญของเด็กจะทำให้เด็กมีความคล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเอง และ
ทำให้เด็กรู้สึกรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยจะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่

ขาดความรู้สึกรับผิดชอบ ขาดความรู้สึกลดภัย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความรับผิดชอบเพราะไม่เคยตัดสินใจด้วยตนเอง

ฟลาเฮอร์ตี้ และรูสเซล (Flaherty and Reutzel .1965 : 411) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาลักษณะบุคลิกภาพของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ในวิทยาลัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัยเมิร์ท เมอซี (Mount Mercy College) จำนวน 74 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูง และยังพบว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

เพค และเฮวิงเฮิร์ส (Peck and Havinghurst . 1960 : 12) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และลักษณะบุคลิกภาพของเด็ก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กที่อยู่ในเมืองปารีส (Prairie City) จำนวน 34 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่เป็นประชาธิปไตย จะมีความเป็นอิสระในตนเอง และรับผิดชอบสูง ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบอัตตาธิปไตย จะมีความรับผิดชอบต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรดเก (Radke . 1964 : 396) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงออกของพ่อแม่ กับพฤติกรรมของเด็ก ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือพ่อแม่ยอมรับความรู้สึกของเด็ก เด็กจะมีลักษณะเชื่อมั่น และมีความรับผิดชอบสูง ซึ่งในปีเดียวกัน เบคเคอร์ (Becker . 1964 : 191 - 192) ได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะของบุคคล โดยใช้หลักของเหตุผลและความรู้สึก ผลการวิเคราะห์พบว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมมากจะมีลักษณะที่น่าพอใจ คือเชื่อฟัง สุภาพ เอื้อเฟื้อ แต่มีลักษณะขี้อาย เก็บตัว ใจน้อย และชอบพึ่งพาผู้ใหญ่ ส่วนเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยจะไม่เชื่อฟัง ไม่มีความรับผิดชอบ และขาดสมาธิ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมูสเซน และคนอื่นๆ (Mussen and others . 1962 : 627) ที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง และไม่รับผิดชอบ

เลวิน ลิปปิท และไวท์ (ก่อ สวัสดิพานิช นาฏเฉลิม สุมาวงศ์ และเชื้อ สาริมาน . 2512 : 178 - 181 ; อ้างอิงจาก Lewin , Lippitt and White n.d.) ที่พบว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ รู้จักให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ ส่วนการปกครองแบบอัตตาธิปไตยจะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าวเนื่องมาจากรู้สึกว่าคุณถูกบังคับกดขี่ ขาดความรับผิดชอบ และการปกครองแบบปล่อยปละละเลยจะทำให้เด็กเป็นคนที่ไม่รู้จักรับผิดชอบ ไร้ใจไม่ได้

แอทคินสัน (Atkinson . 1966 : 13) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการสัมฤทธิ์ผลกับตัวแปรต่างๆทางด้านสังคมประภค อันได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ความเชื่อฟัง ความรับผิดชอบ การยอมรับตนเอง การอบรมเลี้ยงดู โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มลงโทษลับหลัง กลุ่มลงโทษต่อหน้า และกลุ่มที่มีความขัดแย้งในใจ ผลการวิจัยพบว่าความต้องการสัมฤทธิ์ผลมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิกกินส์ (Wiggins . 1971 : 289) ได้กล่าวถึงการศึกษาของ กอฟ (Gough) เกี่ยวกับการควบคุมตนเองของผู้ที่มีปัญหาทางความประพฤติว่าผู้ที่มีระดับวินัยแห่งตนสูงจะมีความรับผิดชอบสูง จะไม่

มีความวิตกกังวล มีความอดทนสูง มีเหตุผลที่ดีเป็นของตนเอง และมีความยืดหยุ่นในความคิดและการแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับเลวิส (Levis . 1972 : 498) ที่ได้สรุปผลการวิจัยว่าความรู้สึกกับผิดชอบต่อสังคม ความรู้สึกกับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงานเกิดจากการมีวินัยในตนเอง การรู้สึกมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และรู้จักหน้าที่ของตนเอง

จากงานวิจัยต่างประเทศจะเห็นว่าความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมจะเกี่ยวข้องกับลักษณะภายในตนเอง เช่นความมีวินัยในตนเอง การปรับตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความซื่อสัตย์ ซึ่งความรู้สึกกับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมนี้เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นสำคัญ

8.2 งานวิจัยในประเทศ

สำหรับงานวิจัยในประเทศ ได้มีผู้ทำการวิจัยหลายท่าน ดังนี้

เกื้อกุล ทาสี (2513 : 125) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กวัยรุ่นชายไทยอายุระหว่าง 16-18 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 จำนวน 75 คน และบิดามารดาของเด็ก ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าความมั่นใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับการอยู่ในระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมจิตใจ การบังคับตนเอง และการแสดงออกทางอารมณ์

มัชชี บุนนาค (2513 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตของบิดามารดา และบุคลิกภาพของเด็กในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชายที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 มีอายุ 16-19 ปี อยู่ในพระนคร จำนวน 30 คน และอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ที่เป็นครอบครัวชั้นกลาง และชั้นต่ำ ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าบุตรจะมีความรับผิดชอบถ้าได้รับสังคมประกิตแบบฝึกความสัมฤทธิ์ผลหรือฝึกความเป็นระเบียบวินัย นั่นคือการฝึกความสัมฤทธิ์ ก็กับการฝึกความมีระเบียบวินัยของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบของเด็ก

กฤตยา กฤษฏาภูมิ (2513 : 137 - 139) ได้ศึกษาสังคมประกิต และบุคลิกภาพของบุตรที่มีบิดามารดามีระดับการศึกษาในระดับต่างๆ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5 ในโรงเรียนต่างๆ 9 แห่ง ในจังหวัดพระนคร จำนวน 80 คน และบิดามารดาของเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จำนวน 160 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และสำหรับกลุ่มวัยรุ่นชายนั้นความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูแบบฝึกความสัมฤทธิ์ผล และการเลี้ยงดูแบบคาดหวังของบิดามารดา

ปราณีต สุขอุดม (2513 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิต และบุคลิกภาพระหว่างคนไทย และคนจีน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่นชาย จำนวน 60 คน ซึ่งเป็นเด็กเชื้อชาติไทย จำนวน 30 คน และเด็กเชื้อชาติจีน จำนวน 30 คน และบิดามารดาของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม

ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความรับผิดชอบ จะมีความมั่นคงทางอารมณ์ บังคับตนเองได้ มีการแสดงออกทางอารมณ์แบบเก็บความรู้สึกและเชื่อฟังผู้ใหญ่ และยังพบต่อไปว่าวัยรุ่นไทยถูกพ่อแม่อบรมให้ยับยั้งความก้าวร้าวหรือฝึกความมีระเบียบวินัยจะมีความรับผิดชอบสูง ส่วนวัยรุ่นเงินที่ถูพ่อแม่ฝึกแบบให้รางวัลบ่อยๆจะมีความรับผิดชอบต่ำ และมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำด้วย

จิตรนาถ กิรติเสวี (2516 : 74) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีน้ำใจของครู ความรู้สึก- รับผิดชอบ พฤติกรรมความเป็นผู้นำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการฝึกสอนของ นักเรียนระดับชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยครูสงขลา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยครูสงขลา ปีการศึกษา 2515 จำนวน 230 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าความมีน้ำใจของครู ความรู้สึกรับผิดชอบ พฤติกรรมความเป็นผู้นำ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก

กาญจนา ควรสุมภา (2516 : 96) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว-เก็บตัว ความรู้สึกรับผิดชอบ และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี (ด้านความซื่อสัตย์ การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ประเทศชาติและขนบธรรมเนียมประเพณี ครอบครัว ผู้อื่น ศาสนา การเรียน) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของปีการศึกษา 2515 ในเขตการศึกษา 6 ซึ่งมี 5 จังหวัด คือ พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สระบุรี สิงห์บุรี และลพบุรี จำนวน 300 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่าคนที่มีคุณธรรมแห่งพลเมืองดีสูงจะมีความรับผิดชอบสูงด้วย ขณะเดียวกันคนที่มีคุณธรรมแห่งพลเมืองดีต่ำจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำด้วย

ภัทธา นิคมานนท์ (2517 : 52) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีลห้า ความรู้สึกรับผิดชอบ วินัยในตนเอง ความเกรงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาครูระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2516 วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ จำนวน 336 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าความรู้สึกรับผิดชอบ วินัยในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน

กรรณา กิจขยัน (2517 : 85) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่อ- อำนาจภายในตน-ภายนอกตน และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2516 ในจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม และกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่าความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นลักษณะหนึ่งของผู้มีวินัยในตนเอง และนอกจากนั้น ผู้มีวินัยในตนเองจะมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงาน มีความอดทน มีเหตุผล และมีความยืดหยุ่นในพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าผู้ขาดวินัยในตนเอง

ชูศรี หลักเพชร (2517 : 98) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเอง และคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2515 จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 350 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบ

ประชาธิปไตย จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ รู้จักใช้เหตุผลในการกระทำต่าง ๆ มีการไตร่ตรอง และปฏิบัติตนไปในทางที่สังคมยอมรับ มีอารมณ์มั่นคง และมีลักษณะเป็นมิตรกับคนทั่วไป

ประนต เล็กสวาสดี (2517 : 97) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การพึงผู้ขึ้นพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2516 ในเขต 3 อำเภอของจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 339 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง มีเกณฑ์ในการเลือก คือ ต้องเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ ต้องสอนจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเป็นโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากมีความรู้สึกรับผิดชอบมากกว่า วัยรุ่นที่รายงานตนว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการเลี้ยงดูแบบควบคุมมากและน้อยไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะความรับผิดชอบของวัยรุ่น นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมาก-ควบคุมน้อย มีลักษณะความรับผิดชอบสูงสุด และวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย-ควบคุมมากมีความรับผิดชอบต่ำสุด และจะใกล้เคียงกับผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย-ควบคุมน้อยด้วย

สมพงษ์ ติรพัฒน์ (2517 : 47 - 51) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2517 ของจังหวัดนครปฐม จำนวน 185 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยได้สอบถามถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ตนได้รับจากบิดามารดา และได้วัดลักษณะความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กแล้วแบ่งเด็กตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับ 4 แบบ คือ 1. แบบประชาธิปไตยมาก-เข้มงวดมาก 2. แบบประชาธิปไตยมาก-เข้มงวดน้อย 3. แบบประชาธิปไตยน้อย-เข้มงวดมาก 4. แบบประชาธิปไตยน้อย-เข้มงวดน้อย ผลการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทั้งแบบประชาธิปไตยมาก และแบบประชาธิปไตยน้อยกับความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ เพียงแต่การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากมีแนวโน้มจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบไปในทางบวก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อยมีแนวโน้มจะมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำและมีความรับผิดชอบสูง และยังพบอีกว่าความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นในตนเองอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

दनัย งามมณะ (2518 : 43 - 44) ได้ศึกษาถึงความรู้สึกรับผิดชอบ ความอยากรู้อยากเห็น และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ปีการศึกษา 2517 ในโรงเรียนเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มคัดเลือกนักเรียนเพื่อหาเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเอาใจใส่เกินไปมาทำการศึกษาเท่านั้น ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความรู้สึกรับผิดชอบที่สัมพันธ์ทางบวกกับความอยากรู้อยากเห็นและสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความอยากรู้อยากเห็นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่เกินไป พบว่าความรู้สึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความอยากรู้อยากเห็น และสัมพันธ์ทางบวกกับ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความอยากรู้อยากเห็น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

อรพินท์ นาคประดิษฐ์ (2518 : 40) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่กำลังจะเรียนสำเร็จในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 7 ปีการศึกษา 2517 ในจังหวัดยะลา จำนวน 295 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ และความรู้จักกาลเทศะ

อารีย์ เศรษฐชัย (2520 : 47 - 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหา เฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 , 2 และ 3 ของวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2519 จำนวน 226 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และพบว่าความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวก และยังพบอีกว่า นักเรียนพยาบาลปีที่ 3 มีความรู้สึกรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2523 : 55) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ในชั้น กับความรู้สึกรับผิดชอบ และมโนภาพแห่งตน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 263 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่าความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิสัมพันธ์หรือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และความรู้สึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางลบกับการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

สบโชค พูลนวม (2523 : 47 - 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึก- รับผิดชอบ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนในโรงเรียนรัฐบาล ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 886 คน ซึ่งได้มาจากการใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความรู้สึก- รับผิดชอบและมีความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ ยังพบว่าความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุรเกียรติ ลิ้มเจริญ (2523 : 52) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวลกับระเบียบวินัยในชั้นเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2523 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเขตพระนคร จำนวน 357 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกระเบียบวินัยแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อมั่นในตนเอง และยังช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบสูงขึ้น

พรชัย รอดสมจิตร (2527 : 68 - 71) ได้ทำการศึกษาความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง และ สังคมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และที่อยู่ในครอบครัวปกติ ในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กนักเรียนอายุ 6-12 ปี ที่ศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ของรัฐบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร และที่อยู่ในโรงเรียนของสถานสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2527 จำนวน 540 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่าความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองกับความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมสูง ส่วนเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมต่ำ

วิสัย วิมลรัตน์ (2534 : 17) ได้ทำการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการทำนาย ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 306 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้ผลการค้นพบว่า

1. องค์ประกอบความมีวินัยทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มโนภาพแห่งตน บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. องค์ประกอบความมีวินัยทางสังคม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สามารถอธิบายการผันแปรของความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้มากที่สุด กล่าวคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถอธิบายความผันแปรของความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ร้อยละ 79 เมื่อนำองค์ประกอบความมีวินัยทางสังคมมารวมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถอธิบายความผันแปรของความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ร้อยละ 82 และเมื่อนำองค์ประกอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมารวมกับความมีวินัยทางสังคม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถอธิบายความผันแปรของความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ร้อยละ 83 ซึ่งเขียนเป็นรูปสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน} &= -.1897 + .7290 (\text{แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์}) \\ &+ .2760 (\text{ความมีวินัยทางสังคม}) \\ &+ .0597 (\text{ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน}) \end{aligned}$$

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540 : 94) ได้ทำการศึกษา องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทหาร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าทุกชั้นปี จำนวน 508 คน และนิสิตนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 522 คนรวมทั้งสิ้น 1,030 คนซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบด้านความรับผิดชอบ ความตั้งใจจริง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน และการทำตามระเบียบของสังคมมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง

สุมาลี จันทรชลอ (2541 : 59) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ในโรงเรียนรัฐบาล เอกชน และโรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยของปีการศึกษา 2539 ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 1,517 คนซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง หรือแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ และความสามารถในการคิดหาเหตุผล ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบ

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน จำนวน 389 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันส่งผลทางบวกต่อความมีวินัยในตนเอง

จากงานวิจัยในประเทศข้างต้นจะเห็นว่าความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่นความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการแก้ปัญหา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมนี้มีผลมาจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ผู้ปกครองในแบบต่างๆ ในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันส่งผลทางบวกต่อความมีวินัยในตนเอง

จากงานวิจัยในประเทศข้างต้นจะเห็นว่าความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่นความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการแก้ปัญหา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมนี้มีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ผู้ปกครองในแบบต่างๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7,408 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (strata) มีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจำนวน 441 คน ซึ่งมีความเชื่อมั่นที่ 95 % คลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 298 ; อ้างอิงจาก Yamane. 1967 : 887) มีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นที่ 1 จำแนกโรงเรียนที่มีอยู่ 32 โรงเรียนออกเป็น 4 ขนาด คือขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก (แบ่งขนาดโรงเรียนตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ) จากการสำรวจพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมี 6 โรงเรียน 65 ห้องเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่มี 5 โรงเรียน 34 ห้องเรียน โรงเรียนขนาดกลางมี 15 โรงเรียน 52 ห้องเรียน และโรงเรียนขนาดเล็กมี 6 โรงเรียน 13 ห้องเรียน

ขั้นที่ 2 สุ่มห้องเรียนในแต่ละขนาดมา 6 % ได้จำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนดังตารางนี้

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จำแนกตามขนาดโรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ		
กรรมศาสตร์ศึกษาลัย	2	90
บางปلام้าสูงสมุทรผดุงวิทย์	1	45
สามซุกรัตนโกการาม	1	43
โรงเรียนขนาดใหญ่		
ศรีประจันต์เมธีประมุข	1	42
กาญจนภิเษกวิทยาลัย	1	46
โรงเรียนขนาดกลาง		
ดลิ่งชันวิทยา	1	49
อุทองศึกษาลัย	1	48
สระยายโสมวิทยา	1	42
โรงเรียนขนาดเล็ก		
บรรหารแจ่มใสวิทยา 7	1	36
รวม	10	441

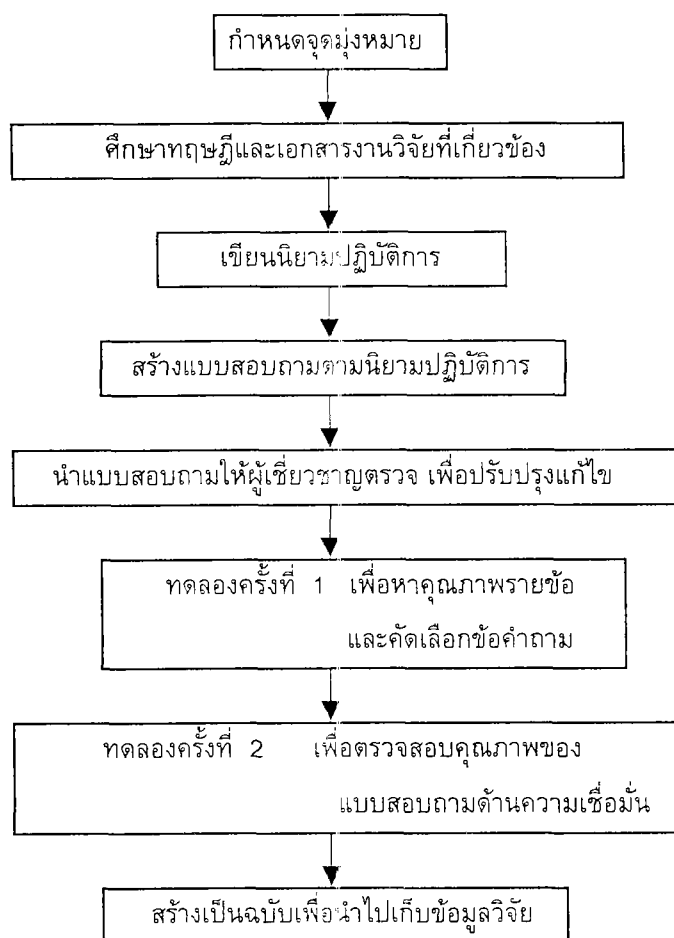
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ ดังนี้
 ฉบับที่ 1. แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งแต่ละด้านมีจำนวนด้านละ 15 ข้อ

ฉบับที่ 2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว มี 3 ด้าน คือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ซึ่งแต่ละด้านมีจำนวนด้านละ 15 ข้อ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามแต่ละฉบับมีวิธีดำเนินการสร้างดังภาพประกอบ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

จากภาพประกอบ 2 แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามเพื่อสร้างแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งวัดลักษณะต่างๆดังนี้
  - 1.1 แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
  - 1.2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว มี 3 ด้าน คือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
2. ศึกษาทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. จากการศึกษาในขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่จะวัด

4. เขียนข้อความในแบบสอบถามแต่ละด้านให้สอดคล้องตามที่นิยามไว้ โดยแยกเป็นแต่ละฉบับ ดังนี้

4.1 เขียนข้อความในแบบสอบถามวัดด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ด้านละ 45 ข้อ

4.2 เขียนข้อความในแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวในด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ด้านละ 45 ข้อ

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับมาให้ รศ. อังคณา สายยศ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิน ตรวจสอบข้อคำถาม จากนั้นจึงมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยนำข้อความไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งเป็นนักวัดผล 3 ท่านคือ ผศ.ดร.นิคม ตั้งคะพิภพ รศ.นิภา ศรีไพโรจน์ ผศ.ระวีวรรณ พันธุ์พานิช และนักจิตวิทยา 2 ท่านคือ ศ.ดร.มองพรรณ เกิดพิทักษ์ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ได้พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ได้นิยามไว้ในแต่ละด้าน แล้วให้คะแนน 1 คะแนนเมื่อแน่ใจว่าวัดได้ตรง ให้คะแนน -1 เมื่อไม่แน่ใจว่าไม่ตรง และให้ 0 คะแนนเมื่อไม่แน่ใจ และหาค่า IOC และคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 เพื่อนำไปทดลองสอบต่อไป ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่า IOC ได้ผลดังนี้

5.1 แบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง มีจำนวน 45 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 0.200 - 1.000 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง IOC 0.600 - 1.000

5.1.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีจำนวน 45 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 0.750 - 1.000 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง IOC 1.000

5.1.3 ความมีวินัยในตนเอง มีจำนวน 45 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 0.500 - 1.000 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง IOC 1.000

5.1.4 ความซื่อสัตย์ มีจำนวน 45 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 0.400 - 1.000 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง IOC 0.600 - 1.000

5.1.5 ความรับผิดชอบต่อตนเองมีจำนวน 45 ข้อมีค่าความสอดคล้อง IOC 0.750 - 1.000 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง IOC 0.750 - 1.000

5.1.6 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีจำนวน 45 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 0.500 - 1.000 คัดเลือกไว้ 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง IOC 0.750 - 1.000

5.2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

5.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีจำนวน 45 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 1.000 ทุกข้อ จึงคัดเลือกไว้ 40 ข้อ

5.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีจำนวน 45 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 1.000 ทุกข้อ จึงคัดเลือกไว้ 40 ข้อ

5.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีจำนวน 45 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC 1.000 ทุกข้อ จึงคัดเลือกไว้ 40 ข้อ

6. นำแบบสอบถามในขั้นที่ 5 ที่ผ่านการคัดเลือกข้อความแล้วไปทดลองสอบครั้งที่ 1 กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนธรรมโชติศึกษาลัย จำนวน 160 คน โรงเรียนบ่อกรูวิทยา จำนวน 100 คน และโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 จำนวน 160 คน รวมทั้งสิ้น 420 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 210 คนโดยกลุ่มแรกให้ตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 ซึ่งมีทั้งหมด 6 ด้านๆละ 40 ข้อ ส่วนกลุ่มที่สองให้ตอบแบบสอบถามฉบับที่ 2 ซึ่งมีทั้งหมด 3 ด้านๆละ 40 ข้อ จากนั้นนำผลที่ได้จากการทดลองครั้งที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ t-test แบบเทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำแล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญอย่างน้อยที่ระดับ .05 และให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัด ด้านละ 15 ข้อ ซึ่งได้ผลดังนี้

6.1 แบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีรายละเอียดดังนี้

6.1.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 0.122 ถึง 8.694 จึงคัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 4.321 ถึง 8.694

6.1.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 1.186 ถึง 10.806 จึงคัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 6.928 ถึง 10.806

6.1.3 ความมีวินัยในตนเอง มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ -5.258 ถึง 12.134 จึงคัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 8.109 ถึง 12.134

6.1.4 ความซื่อสัตย์ มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ -0.769 ถึง 14.520 จึงคัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 8.264 ถึง 14.520

6.1.5 ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 0.421 ถึง 10.631 จึงคัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 6.879 ถึง 10.631

6.1.6 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 0.242 ถึง 14.426 จึงคัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 7.571 ถึง 14.426

6.2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

6.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 2.598 ถึง 9.849 จึงคัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 5.121 ถึง 9.849

6.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 3.083 ถึง 12.247 จึงคัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 7.809 ถึง 10.618

6.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 3.313 ถึง 10.795 จึงคัดเลือกไว้ 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (t) ตั้งแต่ 5.863 ถึง 10.795

7. นำแบบสอบถามที่ได้ในขั้นที่ 6 ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 6 จำนวน 100 คน และโรงเรียนหนองหญ้าไซวิทยา จำนวน 100 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแต่ละฉบับ ดังนี้

7.1 แบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีรายละเอียดดังนี้

7.1.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.804

7.1.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.879

7.1.3 ความมีวินัยในตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.850

7.1.4 ความซื่อสัตย์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.812

7.1.5 ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.847

7.1.6 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.909

7.2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

7.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.799

7.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.804

7.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.810

8. จัดพิมพ์เป็นฉบับ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

ลักษณะของแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีลักษณะข้อความดังนี้

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่กำหนดให้และทำเครื่องหมาย / ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ

ลักษณะที่วัด	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
		เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
ด้านความ เชื่อมั่นใน ตนเอง	(0) ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นที่ต้องออกไป พูดหน้าชั้นเรียน (00) ข้าพเจ้าไม่ชอบโต้แย้งกับคนอื่น ๆ เพราะไม่มั่นใจในความคิดของตน ว่าจะถูกต้อง				

ลักษณะที่วัด	ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
		เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	(0) ข้าพเจ้าไม่ล้มเลิกการทำงาน แม้จะมีอุปสรรคมาก				
	(00) ข้าพเจ้าเชื่อว่าความอดทนนำไปสู่ความสำเร็จ				
ด้านความมีวินัยในตนเอง	(0) ข้าพเจ้าแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน				
	(00) ข้าพเจ้าเล่นกับเพื่อนในขณะที่เข้าแถว				
ด้านความซื่อสัตย์	(0) เมื่อเก็บของที่ตกได้ ข้าพเจ้าจะนำไปมอบให้ครูเพื่อหาเจ้าของ				
	(00) เมื่อเพื่อนถามถึงของที่ขโมยไป ข้าพเจ้าจะปฏิเสธว่าคืนไปแล้ว				
ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง	(0) ข้าพเจ้าตั้งใจฟังครูอธิบายเนื้อหาในบทเรียน				
	(00) ข้าพเจ้าจะแก่งปวยเมื่อไม่ยอมไปโรงเรียน				
ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	(0) ข้าพเจ้าช่วยดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียน				
	(00) เมื่อเพื่อนเดือดร้อน ข้าพเจ้ายินดีช่วยด้วยความเต็มใจ				

วิธีการตรวจให้คะแนน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. กรณีเป็นข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้

ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องเป็นทุกครั้ง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องเป็นส่วนใหญ่	ให้คะแนน 2 คะแนน
ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 1 คะแนน
ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องไม่เคยเป็น	ให้คะแนน 0 คะแนน

2. กรณีเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้
- ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องเป็นทุกครั้ง ให้คะแนน 0 คะแนน
- ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องเป็นส่วนใหญ่ ให้คะแนน 1 คะแนน
- ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องเป็นบางครั้ง ให้คะแนน 2 คะแนน
- ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องไม่เคยเป็น ให้คะแนน 3 คะแนน

การแปลความหมายคะแนน

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 2.50 แปลว่านักเรียนมีระดับพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่า 1.50 - 2.49 แปลว่านักเรียนมีระดับพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่า 0.50-1.49 แปลว่านักเรียนมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่ามากกว่า 0 ถึง 0.49 แปลว่านักเรียนมีระดับพฤติกรรมนั้นอยู่ในระดับน้อย

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าเท่ากับ 0 แปลว่านักเรียนไม่มีพฤติกรรมนั้นเลย

2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว มี 3 ด้าน คือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ซึ่งในแต่ละคำตอบจะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 4 ตัวเลือก ดังตัวอย่างดังนี้

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาสถานการณ์ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย / ลงในช่องท้ายของทุกตัวเลือกที่ตรงกับสิ่งที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากผู้ปกครองมากที่สุด

ข้อความ	ระดับการได้รับปฏิบัติ			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
(0) ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อนักเรียนไม่ทำตาม สั่ง				
ก. ให้นักเรียนอธิบายถึงเหตุผลที่ไม่ทำตามคำสั่ง (ปร)				
ข. ไม่สนใจว่านักเรียนจะทำตามคำสั่งหรือไม่ (ปล)				
ค. ดุว่าและลงโทษทันที (ข)				
(00) ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อนักเรียนมีความคิดเห็น ไม่ตรงกันกับผู้ปกครอง				
ก. บังคับให้ทำตามความคิดของผู้ปกครอง (ข)				
ข. ผู้ปกครองและนักเรียนอธิบายเหตุผลของความคิดของตนเอง (ปร)				
ค. ไม่สนใจความคิดของนักเรียน (ปล)				

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องเป็นทุกครั้ง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องเป็นส่วนใหญ่	ให้คะแนน 2 คะแนน
ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องเป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 1 คะแนน
ถ้ากาเครื่องหมายถูกในช่องไม่เคยเป็น	ให้คะแนน 0 คะแนน

การแปลความหมายคะแนน

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 2.50 แปลว่านักเรียนได้รับการปฏิบัติแบบนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่า 1.50 - 2.49 แปลว่านักเรียนได้รับการปฏิบัติแบบนั้นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่า 0.50 - 1.49 แปลว่านักเรียนได้รับการปฏิบัติแบบนั้นอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่ามากกว่า 0 ถึง 0.49 แปลว่านักเรียนได้รับการปฏิบัติแบบนั้นอยู่ในระดับน้อย

เมื่อคะแนนเฉลี่ยรายข้อมีค่าเท่ากับ 0 แปลว่านักเรียนไม่ได้รับการปฏิบัติแบบนั้นเลย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอความกรุณาในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียน นัดหมายวันเวลาที่จะนำแบบสอบถามไปทดสอบ
3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะสอบในแต่ละครั้ง
4. วางแผนดำเนินการสอบ โดยผู้วิจัยดำเนินการสอบด้วยตนเอง
5. ชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและทราบถึงวัตถุประสงค์ในการสอบ ขอความร่วมมือในการสอบเพื่อให้ได้ผลตรงตามความเป็นจริง
6. ทำการทดสอบเพื่อเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 14 มกราคม 2545 ถึง 4 กุมภาพันธ์ 2545
7. นำผลที่ได้จากการทดสอบมาหาค่าสถิติ และทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามแต่ละฉบับ ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
2. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม
3. หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คาโนนิคัล
4. หาค่านำหนักความสำคัญคาโนนิคัล ระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพีนิจของแบบสอบถาม โดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 248 - 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน ดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 1 ถึง -1
	$\sum R$	แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม โดยใช้ t-test แบบเทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 216)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Alpha Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_i^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัล มีขั้นตอนดังนี้ (Pedhazur. 1997 : 928 - 929)

2.2.1 กำหนดส่วนย่อยของเมตริกซ์ X กับ Y ให้อยู่ในรูปของซูปเปอร์เมตริกซ์

ดังนี้

$$R = \begin{bmatrix} R_{xx} & R_{xy} \\ R_{yx} & R_{yy} \end{bmatrix}$$

เมื่อ	R	แทน	ซูปเปอร์เมตริกซ์ระหว่างสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม
	R_{xx}	แทน	เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ X_p
	R_{yy}	แทน	เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรตาม Y_q

R_{xy} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ X_p และชุดตัวแปรตาม Y_q

R_{yx} แทน ทรานสโพสของ R_{xy}

2.2.2 หาค่าเมตริกซ์ของ R_{yy}^{-1} , R_{yx} , R_{xx}^{-1} , R_{xy} แล้วนำไปสร้างสมการดีเทอร์มิแนนต์ ดังนี้

$$\left| R_{yy}^{-1} R_{yx} R_{xx}^{-1} R_{xy} - \lambda I \right| = 0$$

เมื่อ R_{yy}^{-1} แทน ค่าอินเวอร์สเมตริกซ์ R_{yy}
 R_{xx}^{-1} แทน ค่าอินเวอร์สเมตริกซ์ R_{xx}
 λ แทน ค่าไอเกนแวลูส์ หรือความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิกอล
 I แทน ไอเดนติตี้เมตริกซ์

2.2.3 จากสมการดีเทอร์มิแนนต์จะได้สมการ quadratic คือ

$$a\lambda^2 - b\lambda + c = 0$$

2.2.4 คำนวณหาค่า λ จากสูตร

$$\lambda = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

2.2.5 หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอล (R_{ci}) โดยการถอดรากที่สองของ λ

จากสูตร

$$R_{ci} = \sqrt{\lambda_i}$$

2.3 ทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คาโนนิกอล ทำได้โดยใช้การแจกแจงแบบไคสแควร์ตามวิธีของ Bartlett (Pedhazur . 1997 : 939 - 940)

$$\chi^2 = - \left[N - 1 - \frac{1}{2}(p + q + 1) \right] \log_e \Lambda \quad ; \quad df = pq$$

เมื่อ	χ^2	แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบไคสแควร์ เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
	N	แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	P	แทน จำนวนตัวแปรอิสระ X (ตัวแปรพยากรณ์)
	q	แทน จำนวนตัวแปรตาม Y (ตัวแปรเกณฑ์)
	$\log_e$	แทน ลอการริธึมธรรมชาติ
	Λ	แทน Wilks' lambda โดยคำนวณจากสูตร $\Lambda = (1-R_{c1}^2) (1-R_{c2}^2) \dots (1-R_{cq}^2)$

2.4 หาค่านำหนักความสำคัญคานอนิคอล โดยใช้สูตร (Pedhazur ,1997 : 931 - 932)

2.4.1 การคำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร Y

$$\beta_j = \frac{1}{\sqrt{V_j' R_{yy} V_j}} V_j$$

เมื่อ	β_j	แทน ค่านำหนักความสำคัญคานอนิคอลของชุดที่ j (Function j)
	V_j	แทน เวกเตอร์ที่ j
	V_j'	แทน เวกเตอร์ที่ V_j

หาค่า V_j โดยแก้สมการต่อไปนี้

$$(R_{yy}^{-1} R_{yx} R_{xx}^{-1} R_{xy} - \lambda I) V_j = 0$$

2.4.2 การคำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร X

ได้จากสมการดีเทอร์มิแนนท์

$$A = R_{xx} R_{xy} B D^{-1/2}$$

เมื่อ	A	แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอลของตัวแปร X ในแต่ละชุด
	B	แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอลของตัวแปร Y
	$D^{-1/2}$	แทน diagonal matrix ที่มีสมาชิกเป็นส่วนกลับของรากที่สองของ λ
	R_{xx}	แทน เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X
	R_{xy}	แทน เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X กับตัวแปรตาม Y

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	หมายถึง	จำนวนข้อ
X	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S	หมายถึง	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	หมายถึง	ชุด (Function)
R_c	หมายถึง	ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัล (Canonical Correlation)
χ^2	หมายถึง	ค่าไคสแควร์ (Chi-square)
λ	หมายถึง	ค่าไอเกนแวลูส์ (Eigenvalue)
Y1	หมายถึง	ความรับผิดชอบต่อตนเอง
Y2	หมายถึง	ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
X1	หมายถึง	ความเชื่อมั่นในตนเอง
X2	หมายถึง	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
X3	หมายถึง	ความมีวินัยในตนเอง
X4	หมายถึง	ความซื่อสัตย์
X5	หมายถึง	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
X6	หมายถึง	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
X7	หมายถึง	การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายตามลำดับขั้นดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

3. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คาโนนิกอล

4. คำนำหนักความสำคัญคาโนนิกอระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 441 คน และได้คัดเลือกนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก ซึ่งจะเหลือจำนวนนักเรียนที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเท่ากับ 435 คน คิดเป็นร้อยละ 98.639 และดำเนินการวิเคราะห์ได้ผลดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนเฉลี่ยรายข้อ และคะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อของการวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของการวัดปัจจัยบางประการ กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

ตัวแปร	n	$\bar{x}$	S
ความเชื่อมั่นในตนเอง	15	1.775	0.390
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	15	1.948	0.443
ความมีวินัยในตนเอง	15	2.444	0.375
ความซื่อสัตย์	15	2.609	0.355
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	15	0.577	0.387
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	15	2.057	0.458
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	15	0.650	0.351
ความรับผิดชอบต่อตนเอง	15	1.853	0.413
ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	15	1.836	0.455

จากตาราง 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.577 - 2.609 โดยแบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์มีคะแนนเฉลี่ยรายข้อมากที่สุด ส่วนแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีคะแนนเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุดซึ่งหมายความว่านักเรียนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับพฤติกรรมมากที่สุด การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับการได้รับการปฏิบัติค่อนข้างมาก ส่วนความมีวินัยในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับพฤติกรรมค่อนข้างมากทุกด้าน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับการได้รับการปฏิบัติค่อนข้างน้อย

เมื่อพิจารณาการกระจายของคะแนนซึ่งพิจารณาจากค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามด้านต่างๆ พบว่าค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามรายข้อของแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.351 - 0.458 ซึ่งมีค่าการกระจายน้อย แสดงว่านักเรียนตอบแบบสอบถามในแต่ละด้านใกล้เคียงกัน

2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยบางประการ กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	Y1	Y2
X1	1.000	.093*	.215**	.143**	-.098*	.114**	-.197**	.198**	.187**
X2		1.000	.189**	.203**	-.220**	.408**	-.151**	.584**	.596**
X3			1.000	.773**	-.425**	.350**	-.299**	.422**	.382**
X4				1.000	-.452**	.388**	-.307**	.347**	.334**
X5					1.000	-.643**	.261**	-.303**	-.251**
X6						1.000	-.562**	.391**	.369**
X7							1.000	-.174**	-.160**
Y1								1.000	.750**
Y2									1.000

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ-ใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีค่าอยู่ระหว่าง -0.98 ถึง .773 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกและทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ทุกค่า

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีค่าอยู่ระหว่าง -.160 ถึง .596 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกและทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างความรับผิดชอบต่อตนเอง กับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีค่าเท่ากับ .750 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้าน ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และหาค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่านัยสำคัญและค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยบางประการ กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

F	R _c	λ	Wilk ' s Lamda	χ^2
1	0. 717	0. 514	0. 481	314. 161**
2	0. 101	0. 010	0. 990	4. 373

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ปรากฏผลว่า สหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลในแต่ละชุดมีค่าเท่ากับ .717 , .101 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในชุดที่หนึ่ง ส่วนในชุด

ที่สองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอลทั้งสองชุดพบว่ามีค่าเท่ากับ .514, .010 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมีลักษณะวัดร่วมกันเท่ากับ 51.4 % และ 1 % ตามลำดับ

4. หาคำนำหนักความสำคัญคาโนนิคอล ระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 คำนำหนักความสำคัญคาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยบางประการกับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ประเภท ของตัวแปร	ชื่อตัวแปร	คำนำหนักความ สำคัญคาโนนิคอล	
		F (1)	F (2)
ชุดตัวแปร อิสระ	ความเชื่อมั่นในตนเอง	-.132	.004
	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	-.735'	.416 ^x
	ความมีวินัยในตนเอง	-.424'	-.852'
	ความซื่อสัตย์	.016	.824 ^x
	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	-.027	.877 ^x
	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	-.189	.207
	การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	-.110	.111
ชุดตัวแปร ตาม	ความรับผิดชอบต่อตนเอง	-.562'	-1.402'
	ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	-.507'	1.423 ^x

' ค่าที่ส่งผลซึ่งกันและกันแบบที่หนึ่งในชุดนั้น

^x ค่าที่ส่งผลซึ่งกันและกันแบบที่สองในชุดนั้น (ถ้ามี)

จากตาราง 5 ปรากฏผลว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอระหว่างปัจจัยบางประการ กับ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในตัวแปรคาโนนิกอทั้งสองชุดนั้น พบว่าใน ส่วนของชุดแรกนั้นสำหรับกลุ่มตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง มีค่า น้ำหนักเท่ากับ -0.735 , -0.424 ตามลำดับส่วนตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าน้ำหนักน้อย และสำหรับกลุ่มตัวแปร- ตามคือความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีค่าน้ำหนักเท่ากับ -0.562 , -0.507 ตามลำดับ ในชุดที่หนึ่งนี้พบว่าชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมีวินัยในตนเอง ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตาม คือความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ใน ลักษณะเช่นนี้หมายความว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีวินัยในตนเองสูงมีแนวโน้มว่า นอกจากจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงแล้ว ยังจะมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมสูงอีกด้วย

ส่วนในชุดที่สอง พบว่าสำหรับกลุ่มตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละ- ละเลย ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.877 , -0.852 , 0.824 , 0.416 ตามลำดับส่วนตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าน้ำหนักน้อยและสำหรับกลุ่มตัวแปรตามคือความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม และความรับผิดชอบต่อตนเอง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1.423 , -1.402 ตามลำดับ ในชุดที่สองนี้มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองกลุ่มเป็นไปในสองแบบคือแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความมี วินัยในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามคือความรับผิดชอบต่อตนเอง และในแบบที่สองชุดตัวแปร อิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ความซื่อสัตย์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลซึ่งกัน กับชุดตัวแปรตามคือความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีวินัยในตนเองสูงมี แนวโน้มว่าจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองสูง ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย- ปละละเลยมาก มีความซื่อสัตย์สูง และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีแนวโน้มว่าจะมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สูงเช่นกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล ดังรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาคำนำหนักความสำคัญคาโนนิกอลระหว่าง ปัจจัยบางประการที่ส่งผลซึ่งกันและกันกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลซึ่งกันและกันกับ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7,408 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (strata) มีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้มีจำนวน 435 คน ซึ่งมีความเชื่อมั่นที่ 95 % คลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 298 ; อ้างอิงจาก Yamane. 1967 : 887)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับดังนี้

1. แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม จำนวนด้านละ 15 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 90 ข้อ

2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว มี 3 ด้าน คือการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ซึ่งแต่ละด้านมีจำนวนด้านละ 15 ข้อ

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอความกรุณาในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียน นัดหมายวันเวลาที่จะนำแบบสอบถามไปทดสอบ
3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะสอบในแต่ละครั้ง
4. วางแผนดำเนินการสอบ โดยผู้วิจัยดำเนินการสอบด้วยตนเอง
5. ชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและทราบถึงวัตถุประสงค์ในการสอบ ขอความร่วมมือในการสอบเพื่อให้ได้ผลตรงตามความเป็นจริง แล้วนำแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับมาให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม
6. ทำการทดสอบเพื่อเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 14 มกราคม 2545 ถึง 4 กุมภาพันธ์ 2545
7. นำผลที่ได้จากการทดสอบมาหาค่าสถิติ และทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามแต่ละฉบับ ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
2. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม

3. หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้าน ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อนตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คาโนนิคอล

4. หาค่านำหนักความสำคัญคาโนนิคอล ระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. คะแนนเฉลี่ยรายข้อของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.577 - 2.609 โดยแบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์มีคะแนนเฉลี่ยรายข้อมากที่สุด ส่วนแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีคะแนนเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ซึ่งหมายความว่านักเรียนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับพฤติกรรมมากที่สุด การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับการได้รับการปฏิบัติค่อนข้างมาก ส่วนความมีวินัยในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับพฤติกรรมค่อนข้างมากทุกด้าน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับการได้รับการปฏิบัติค่อนข้างน้อย

เมื่อพิจารณาการกระจายของคะแนน ซึ่งพิจารณาจากค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามด้านต่าง ๆ พบว่าค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามรายข้อของแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.351 - 0.458 ซึ่งมีค่าการกระจายน้อย แสดงว่านักเรียนตอบแบบสอบถามในแต่ละด้านใกล้เคียงกัน

2. สหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลในแต่ละชุดมีค่าเท่ากับ .717 , .101 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในชุดที่หนึ่ง ส่วนในชุดที่สองมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอลทั้งสองชุดพบว่ามีค่าเท่ากับ .514 , .010 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมีลักษณะวัดร่วมกันเท่ากับ 51.4 % และ 1 % ตามลำดับ

3. คำนำหนักความสำคัญคาโนนิกอลระหว่างปัจจัยบางประการ กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในตัวแปรคาโนนิกอลทั้งสองชุดนั้น พบว่าในชุดแรกมีน้ำหนักความสำคัญ ของชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมีวินัยในตนเอง ที่ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุด ตัวแปรตามคือความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่วนในชุดที่สองมีน้ำหนักความ สำคัญระหว่างตัวแปรสองกลุ่มเป็นไปในสองแบบ คือแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความมีวินัย- ในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามคือความรับผิดชอบต่อตนเอง และในแบบที่สองชุดตัวแปร- อิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ความซื่อสัตย์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลซึ่งกัน กับชุดตัวแปรตามคือความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกนั้นส่งผลซึ่งกันและกันกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาค้นคว้า สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สหสัมพันธ์คาโนนิกอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ- ใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตามด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอลในแต่ละชุดมีค่าเท่ากับ .717 , .101 ตาม ลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในชุดที่หนึ่ง ส่วนในชุดที่สองมีความ สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ที่ว่าปัจจัยบาง ประการมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฌ็องส์พร สตากร์น (2540 : 94) ที่ศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทหาร และพบว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความตั้งใจจริง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน และการทำตามระเบียบของสังคม กับความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กัน และยังสอดคล้องกับอรรถวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 54) ที่ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ กับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพบว่าความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการ ศึกษาของวิสัย วิมลรัตน์ (2534 : 17) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการทำนายความรับผิดชอบต่อตนเอง ใน การศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งพบว่าองค์ประกอบความมีวินัยทางสังคม แรงจูงใจ- ใฝ่สัมฤทธิ์ มโนภาพแห่งตน บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรับผิดชอบต่อตนเองในการศึกษาเล่าเรียน

3. คำนำหนักความสำคัญคาโนนิกอลระหว่างปัจจัยบางประการ กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในตัวแปรคาโนนิกอลทั้งสองชุดนั้นพบว่าในชุดแรกมีน้ำหนักความสำคัญ ของชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความมีวินัยในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัว

แปรตาม คือความรับผิดชอบต่อนตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่วนในชุดที่สองมีน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรสองกลุ่มเป็นไปในสองแบบ คือแบบที่หนึ่งชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเองส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามคือความรับผิดชอบต่อนตนเอง และในแบบที่สองชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ความซื่อสัตย์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามคือ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกนั้นส่งผลซึ่งกันและกันกับความรับผิดชอบต่อนตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่าปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลซึ่งกันและกันกับความรับผิดชอบต่อนตนเองและส่วนรวม ซึ่งจากการศึกษาของแมคเคลแลนด์ (McClelland. 1953 : 110) และฟลาฮอร์ตี และรูสเซล (Flaherty and Reutzel. 1965 : 411) ที่ได้ผลการวิจัยตรงกันว่าบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความรับผิดชอบสูงด้วย และยังมีผลสอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรนาถ กীরติเสวี (2516 : 74) ดนัย งามมณะ (2518 : 43 - 44) และวิสัย วิมลรัตน์ (2534 : 17) ที่ได้ผลการวิจัยที่ตรงกันว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรับผิดชอบ ทั้งนี้เป็นเพราะมนุษย์มีความต้องการที่จะพยายามทำสิ่งที่ไม่ดีให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งความต้องการนี้ก็คือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลต้องทำงานให้สำเร็จตามมาตรฐานที่ตั้งไว้หรือตามที่ได้มีผู้มอบหมายให้ ซึ่งก็คือลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกจากนี้ในการศึกษาของวิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) ที่ได้กล่าวถึงการศึกษานองกอฟ (Gough) และจากการศึกษาของเลวิส (Levis. 1972 : 498) ที่ต่างได้ผลตรงกันว่าผู้ที่มีระดับวินัยแห่งตนสูงจะมีความรู้สึกรับผิดชอบสูง และยังมีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทธา นิคมานนท์ (2517 : 52) กรุณา กิจขยัน (2517 : 85) ณีภุฎพร สดามภรณ์ (2540 : 94) และอวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542 : 54) ที่ได้ผลการวิจัยตรงกันว่าความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบ ทั้งนี้เป็นเพราะบุคคลที่มีวินัยแห่งตนสูงจะมีลักษณะที่สามารถควบคุมอารมณ์พฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการได้ มีความอดทนและยังเคารพในสิทธิของผู้อื่น ทำให้ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจึงมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและส่วนรวมสูงด้วย และจากผลการศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่า ชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามคือความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งผลดังกล่าวอาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งครู อาจารย์อาจจะให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นการฝึกให้เด็กได้เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจึงอาจเป็นไปได้ที่จะทำให้เด็กที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และจากการศึกษายังพบอีกว่าชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความซื่อสัตย์ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามคือความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของโดเอฮี (Dougherty. 1966 : 110) กาญจนา ควรสุภา (2516 : 96) อรหิณี นาคประดิษฐ์ (2518 : 40) และสบโชค พูลนวม (2523 : 47 - 48) ที่ได้ผลการวิจัยตรงกันว่าความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความซื่อสัตย์ นอกจากนี้บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536 : 54) ได้ทำการสรุปผลการวิจัยและพบว่าความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กับการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์ วินัยในตนเอง มโนเมติ และความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์จะมีความรักในเกียรติยศชื่อเสียงของตนเอง มีความนับถือในตนเองสูงมีความ

นับถือผู้อื่น ไม่หาผลประโยชน์ใส่ตนเองโดยการโกงผู้อื่น และที่สำคัญคือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งจากการที่ผู้มีความซื่อสัตย์มีลักษณะดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ที่มีความซื่อสัตย์มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยมาใช้

ครู อาจารย์ พ่อแม่ และผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง และความซื่อสัตย์ไปปลูกฝัง และส่งเสริมให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เกิดมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อตัวเด็กเอง ต่อสังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเรื่องนี้กับกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอุดมศึกษา หรือกับบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ทราบว่า เมื่ออายุ หรือระดับวุฒิภาวะสูงขึ้นแล้วปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

2.2 ควรศึกษาตัวแปรอิสระตัวอื่น เช่น กิจกรรมการสอนของครู ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม หรือเพิ่มตัวแปรอิสระตัวอื่นให้มากขึ้น เพื่อให้ทราบว่าตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ วิชาชาติวิทยากุล. (2531). การวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กรมการศาสนา. (2521). ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- ..... (2525). คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิชาการ , กรม ศึกษานิเทศน์. (2524). คู่มือครูเกี่ยวกับการสอนลักษณะนิสัย. กรุงเทพฯ : ศึกษานิเทศน์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กรมสามัญศึกษา ศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมของ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.
- ..... (2526). ชุดการปลูกฝังและสร้างค่านิยมพื้นฐานเรื่องความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน จำกัด จงเจริญการพิมพ์.
- ..... (2529). การปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ชุดการสอนการปลูกฝัง เสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน"การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย". กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรรมการฯ ดวงแจ่มกาญจน์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษารายบุคคล และเป็นกลุ่ม ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความรับผิดชอบต่อตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กรองแก้ว ฉายสภาวะธรรม. (2541). สารานุกรมพฤติกรรมเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นธรรม.
- กรุณา กิจขยัน. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กฤตยา กฤษฏาวุฒิ. (2513). การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประภคิต และบุคลิกภาพของบุตรที่บิดามารดามี ระดับการศึกษาต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กฤตรินทร์ นิมทองคำ. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน-ต้น โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิต-วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ก่อ สวัสดิพานิช. (2519). วัยรุ่นและการปรับปรุงบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิวัฒนาพานิช.

- ก่อ สวัสดิพานิช นาฏเฉลียว สุมาวงศ์ และเชื้อ สาริมาณ. (2512). *จิตวิทยาตำราชุด ครูมัธยมศึกษาของ
ครูสภาวิชาครูตอน 3*. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.
- กัญญา คงคานนท์. (2534 , กุมภาพันธ์). "การปลูกฝังคุณธรรมในเด็กเล็ก : ความซื่อสัตย์," *ศึกษากทม.*
14(5) : 6-9.
- กัญญา ประสงค์เจริญ. (2526). *ผลการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ.*
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา สุวรรณรอด. (2537). *การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย-
ลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา ควรสุภา. (2516). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพการแสดงตัว - เก็บตัว ความรู้สึก-
รับผิดชอบ และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี.* ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา มีพลัง. (2532). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบการเรียนเป็นทีมกับการสอนตาม
คู่มือครู.* ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา หาสิตะพันธ์. (2510). "การควบคุมตนเอง." *ชุมนุมทางวิชาการ . กรมสามัญศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ.*
- กิ่งแก้ว อัดถาวร. (2524). "ทำไมต้องมีวินัย," *มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 3(1) : 15-19 ภาคเรียนที่ 1.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). *ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ 2*. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดียจำกัด.
- เกียรติ ศรีพงษ์. (2505 , พฤศจิกายน). "การฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ," *ศูนย์ศึกษา*. 11 : 13-17.
- เกื้อกุล ทาสีทธิ. (2513). *การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิต และบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบครัวที่มี
ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน .* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มพัฒนากำลังคน.
(2526). *คู่มือปลูกฝังค่านิยม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.* กรุงเทพฯ : สำนัก
พิมพ์กราฟฟิคอาร์ต.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2533). *เอกสารประมวลสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับเด็ก และเยาวชน ในประเทศไทย พ.ศ. 2521 - 2530*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- คณะศึกษาศาสตร์ , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2536). *การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมความรับผิดชอบ.*
ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- คณิงรัตน์ ลาโพธิ์. (2535). ผลของการนำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- คำเพียร ปราณีราช. (2543). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ และความรับผิดชอบต่อ การเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา สุวรรณทัต , ดวงเดือน พันธุมนาวิณ และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2521). เอกสารการสอนหน่วย ที่ 3 "พัฒนาการวัยรุ่นและการอบรมเลี้ยงดู". นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จรรยา สุภาพ. (2521). แบบเรียนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- จันทร์หา พวงยอด. (2543). การพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยาโดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์ภา ลิ้มปีเจริญ. (2522). กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดอะบิสซิเนสเพรส.
- จิตรนาถ กิรติเสวี. (2516). ความสัมพันธ์ระหว่างความมีน้ำใจของครู ความรู้สึกรับผิดชอบต่อ พฤติกรรมความเป็นผู้นำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการฝึกสอน ของนักเรียนระดับชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยครูสงขลา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2540). คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตราวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไคต์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ไบกาชฎี. (2528). เพื่อเยาวชน "เอกสารรายการวิทยุสำหรับส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวของเยาวชนเนื่องในปีเยาวชนสากล พ.ศ. 2528". คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ.
- จุรีรัตน์ นันทย์ทวีกุล. (2538). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2531). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจา และท่าทางแตกต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- เฉลิม คำแก้ว. (2530). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยก่างราษฎร์สามัคคี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
ชม ภูมิภาค. (2518). จิตวิทยาการเรียนการสอน . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
..... . (2520 , มิถุนายน - ธันวาคม). "การปลูกฝังจริยธรรม," ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนคริน-
ทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2(1) : 14-18.
..... . (2525). บทความวิทยุกระจายเสียงของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทยชุดการศึกษาเพื่อ
คุณธรรม . กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ชวลี นาคทัต. (2524). อิทธิพลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศีลธรรม และ
ความมีวินัยแห่งตน . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนคริน-
ทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- X ชวาล แพรัตกุล. (2514). หลักสูตรการอบรมพิเศษวิชาการวัดผลระยะสั้น . กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบ
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2524). หลักการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน . กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา
กระทรวงศึกษาธิการ.
..... . (2524). คุณธรรมและจริยธรรม : หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมการ
ศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชิดกมล สังข์ทอง. (2535). การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น . วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชีพ อ่อนโลกสูง. (2516). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นใน-
ตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัย
วิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
..... . (2522). จิตวิทยาการศึกษา . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูศรี หลักเพชร. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเองและคุณธรรมแห่ง
พลเมืองดี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- โชติ เพชรชื่น. (2525). เอกสารประกอบการสอนวิชาวิจัย 715 สัมมนาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ
: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่าย
เอกสาร.
- ไชยรัตน์ ปรานี. (2531). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความรับผิดชอบ
ต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบซินดิ-
เคทกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ณัฏฐ์พร สดาภรณ์. (2540). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนทหารและพลเรือน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- दनัย งามมณะ. (2518). ความรู้สึกผิดชอบ ความอยากรู้อยากเห็น และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย กับแบบเอาใจใส่เกินไป. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมาวิน. (2524). จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ..... (2526). ควบกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน. จุลสารฉบับที่ 4 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม. (2520). รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 เรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดารณี วงศ์อยู่น้อย. (2525). การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยวิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดุขฎิ ททรัพย์ปรุจ. (2529). ผลการใช้บทบาทสมมุติ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดุขฎิ โยเหลา. (2541). เอกสารประกอบคำสอนวิชาสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรมศาสตร์ IV. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เดโช สวานานนท์. (2510). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เดือนใจ ยอดนิล. (2530). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองอ้อ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทวี ท่อแก้ว และอบรม สันติบาล. (2517). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โพธิ์สามต้นการพิมพ์.
- ทวี บุญยเกตุ. (2514). พ่อสอนลูก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร.
- ✱ ทองคุณ หงส์พันธ์. (2535). วิถีแห่งบัณฑิต การครองตน ครองคน และครองงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ทัศนมา ระเบียบดี. (2529). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบโดยใช้สไลด์การ์ดเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ทัศนาศ ทอภักดี. (2539). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจภายในตน และความคิดเกี่ยวกับตนของเด็กในเมืองและชนบท . กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทิพย์สุตา นิลสินธพ. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2529). รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย . นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลศาลายา.
- ธานีินทร์ ทรัพย์วิเชียร. (2509). " กฎหมายกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง," บันทึกรายงานสัมมนาเรื่องความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ . สภาคริสตจักรในประเทศไทย.
- นภาพร สัมพันธ์. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของพนักงานบริษัทแทคเซอร์วิส จำกัด กรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นริสา พัฒนรัฐ. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นวลละออ สุภาผล. (2536). ผลและผลสะท้อนแห่งโครงการนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติประชาชนในชนบท . กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นาฏเจลิยา สุมาวงศ์. (2513). พัฒนาการเด็ก . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- นิคม ชนะไพฑูรย์. (2535). การเปรียบเทียบผลของการเข้ากลุ่มฝึกอบรมและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของผู้หน้านักเรียนโรงเรียนบ้านดุงวิทยาจังหวัดอุดรธานี . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิคม ตั้งคะพิภพ. (2516). การเปรียบเทียบบุคลิกภาพความเกรงใจ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวไทยจีน . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิภา วิจิตรศิริ. (2525). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองแค "สรกิจพิทยา" จังหวัดสระบุรี . วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บัณฑิตา ศักดิ์อุดม. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเองตามการรับรู้ของนักเรียน . วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเดือน บันแสง. (2535). ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 . วิทยานิพนธ์ . พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

- บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์. (2536). ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ
ซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย
จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนคริน-
ทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญสวย เชิดเกียรติกุล. (2525). การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ผิด. กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์.
- บุษรา จิตลำจวน. (2538). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ และความ
รับผิดชอบในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้
การสอนมีนิตอร์สแบบอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ป. มหาจันทร์. (2536). สอนเด็กให้มีความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ประกายทิพย์ พิชัย. (2536). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาตอนต้น โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต นันทิยะกุล. (2534). การเสริมสร้างประชาธิปไตยในครอบครัว. กรุงเทพฯ : สำนักเลขานุการ
นายกรัฐมนตรี.
- ประณต เล็กสวาสดี. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างารอบรมเลี้ยงดูเด็ก การพึงผู้อื่น พฤติกรรมด้าน
ความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประด็นันท์ อูปรมัย. (2524). การพัฒนาความรับผิดชอบของเด็ก การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. กรุงเทพฯ :
วิเคเตอร์การพิมพ์.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2515). คู่มืออบรมนักเรียน. โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ วิทยาลัยวิชาการ บางแสน.
- ประมวญ ดิฉินสัน. (2512). ความรักตามความหมายทางจิตวิทยา. มหาสารคาม : วิทยาลัยครูมหาสาร-
คามและวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม.
- ประสาธ บัณฑิตวงศ์. (2516). ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และการคิดแบบอเนกนัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. (2524). การทดลองใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์.
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- ปราณีต สุขอุดม. (2513). การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพระหว่างคนไทยและคนจีน.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ปรียา ชัยนิยม. (2542). การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการสอนความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัยโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2534). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สหมิตรออฟเซท.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2529). การวิเคราะห์ข้อมูลระดับมัลติแวกเรียทในทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ : กรณีเทคนิค MMR และ CCA. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พกา สัตยธรรม. (2535). สุขภาพจิตเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พชรมนต์ เพียรคงชล. (2533). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเชื่อมั่นในตนเองในการเรียนวิชาภาษากับวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการสอนแบบนาฏการและการสอนตามคู่มือครูแนวการสอนของศึกษานิเทศก์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2523). แบบทดสอบพฤติกรรมเรื่องตัวเรา ป.1-2 เล่มปลาย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- พรชัย รอดสมจิตร. (2527). ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ และที่อยู่ในครอบครัวปกติ ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล เฟิงศรีทอง. (2515). การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูกับนักวิทยาศาสตร์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณทิพย์ ฟีนทอง. (2534). การเปรียบเทียบผลของการใช้แบบมีบทและแบบไม่มีบทที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบุญทริก จังหวัดอุบลราชธานี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรณี ชูทัยเจนจิต. (2523). "ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม," จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
- พรรัตน์ แก่นทอง. (2529). การใช้บทบาทสมมุติพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายน้ำผึ้งกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2537). จาริกบุญจาริกกรรม. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2533). พุทธศาสนากับปรัชญา. กรุงเทพฯ : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ปจำกัด.
- พระโสภณคณภรณ์. (2522, ธันวาคม). "ความรับผิดชอบ," วารสาร พ.ส.ล. 90 : 7-14.

พิจิตรา พงษ์จินดากร. (2525). การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

พุทธทาสภิกขุ. (2520). ศีลธรรมกับมนุษยโลก. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร.

เพ็ชรินทร์ ปฐมวนิชกะ. (2535). การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา : กรณีศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

เพ็ญศรี วายวานนท์. (2528). จริยธรรมในการปฏิบัติราชการ. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เพราะพรรณ เปลี้นภู่. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. ธนบุรี : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ภัทรา นิคมานนท์. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีลห้า ความรู้สึกรับผิดชอบ วินัยในตนเอง ความเกรงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ภัสรา อรุณมีศรี. (2533). การพัฒนามาตรวัดเจตคติด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ภาวนา เทียนขาว. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

มธุรส วีระกำแหง. (2515). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การคิดแบบไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การอบรมเลี้ยงดูในการฝึกให้พึ่งตนเอง และในการยับยั้งการพึ่งตนเองของเด็กไทย เชื้อชาติไทย และเด็กไทยเชื้อชาติจีนในระดับอนุบาล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

มธุรส ยอดแสง. (2542). ความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนที่อาศัยอยู่หอพัก กับนักเรียนที่อาศัยอยู่กับผู้ปกครอง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

มัญชรี บุญนาถ. (2513). การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิดของบิดามารดากับบุคลิกภาพของเด็กในพระนครและต่างจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

มานะ พ่วงความสุข. (2536). ผลของการฝึกความรู้สึกไว ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- มานิดา ทองทวี. (2526). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และรายบุคคลที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มาลี วงษ์แก้ว. (2526). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เมธี โพรพิพัฒน์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และความซื่อสัตย์ของเด็กไทย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2534). ความเป็นครู. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ยอดชาย แพชนะ. (2538). การเปรียบเทียบคุณภาพของแบบทดสอบวัดจริยธรรมความซื่อสัตย์ แบบสถานการณ์ที่มีรูปแบบตัวเลือกคำตอบต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพดี เตชะอังกูร. (2525). การทดลองเชิดหนังตะลุงเป็นสื่อกลางเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความมีวินัยแห่งตน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพา อานันท์สิทธิ์. (2515). ผลการสอนแบบสอบสวนสืบสวนในวิชาวิทยาศาสตร์ ที่มีต่อความคิดแบบสอบสวน ความถนัดทางการเรียนและความรู้สึกกับผิดชอบ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ราตรี แสนเย็น. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับคุณลักษณะทางจิตสังคมบางประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ..... (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ..... (2542). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ละม้ายมาศ ทรทัตต์ และจรรยา สุวรรณทัต. (2510). รายงานการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี". สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ละเมียด ลิมอักษร. (2517, มิถุนายน). "ประชาธิปไตยในโรงเรียน," ประชาศึกษา. 11 : 6-16.

- ละออง การุณยานิช. (2505). " ความรู้สึกรับผิดชอบควรถูกสอนตั้งแต่เด็ก, " *จุลสารสมาคมการศึกษาฉบับที่ 8*. สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ลักขณา โสภกา. (2537). *ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริง ที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางมด (ต้นเป่านีวิทยาการ) สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชีววัลลี. (2524). *ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วรเชษฐ โชคชัย. (2536). *การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาไทย และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนแบบนาฏการ กับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณิ์ รักธรรม. (2515). *การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการผลสัมฤทธิ์ และความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กไทยเชื้อชาติไทยและเด็กไทยเชื้อชาติจีน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วรรดี ชีซ่าง. (2536). *การเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมุติแบบมีบท และแบบไม่มีบท ที่มีต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านพรานวิบูลวิทยา อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร..
- วัชรีย์ ฐวธรรม. (2539). *จิตวิทยาพัฒนาบุคลิกภาพ (53 กลยุทธ์เสริมพลังตนเอง)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พลชัย.
- วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์. (2527). *การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดยะลา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วัลภา ดวงชาทม. (2539). *ผลการใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรม เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2528). *คู่มือการสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนการพิมพ์.
- ✳ วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก. (2525). *สังคมศึกษา (ส.402)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

- วินัย ธรรมศิลป์. (2527). การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิวัฒน์ รักษาเคน. (2531). ความสำนึกในความรับผิดชอบและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่น. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาภรณ์ เรือนทิพย์. (2530). ผลการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้สไลด์เทปเป็นเทคนิคแม่แบบที่มีต่อความ
รับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ อำเภอหนองใหญ่
จังหวัดชลบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิริยะ บุญยะนิवासัน. (2523). การเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการ
สอนแบบธรรมดาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิวิทย์วัน มูลสถาน. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู และความมีวินัยในตนเอง. ปริญญา
โท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่าย
เอกสาร.
- วิสัย วิมลรัตน์. (2534 , กุมภาพันธ์). " รูปแบบที่เหมาะสมในการทำนายความรับผิดชอบในการศึกษาเล่า
เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, " วิจัยสนเทศ . 11(125) : 14-19.
- วุฒิชัย ฉายวงศ์ศรีสุข. (2536). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่าย
เอกสาร.
- ศรีนาถ สุริยะ. (2512). แบบเรียนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ศิริพร กล่อมจันทร์. (2526). ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง และวินัยในตนเอง ของนักศึกษาครูประจำ
วิชาเอกการบริหาร โรงเรียนกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สงบ ลักษณะ. (2524 , มกราคม-ธันวาคม). " การศึกษาและพัฒนาจริยธรรมไทย, " การวัดผลการศึกษา.
2 : 29-57.
- สถาบันภาษาศาสตร์. ปทานุกรมฉบับหลวง . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประจำกรมการพิมพ์.
- สบโชค พูลนวม. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ. ปริญญาโท
กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมควร อภัยพันธ์. (2507). เอกสารประกอบการเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะวิชาการ
ศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.

- สมจิตร หอไตรรงค์. (2539). *วิธีฝึกของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดู และลักษณะทางชีวสังคม*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ ดิรพัฒน์. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึก-รับผิดชอบ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร โตนวล. (2537). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ PSI*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร พลอยงาม. (2525). *การทดลองสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ ชินพันธ์. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้น กับความรู้สึกรับผิดชอบ และมโนภาพแห่งตน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย. (2511). *ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 3 :2511*. โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- สวนา พรพัฒน์กุล. (2520). *รายงานการวิจัยเรื่อง ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย*. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2514). *การพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- สาโรช บัวศรี. (2522). "การรับผิดชอบในการตัดสินใจ," *จุลสารสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทยฉบับที่ 8*. ธนบุรี : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย. โรงพิมพ์บรรหาร.
- สำนักงาน ก.พ. (2542). *การศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม*. สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *รายงานวิจัยเรื่องสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดู (แรกเกิดถึง 6 ปี) : บนเส้นทางแรงงานอพยพจากอีสานสู่ กทม*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี. ถ่ายเอกสาร.
- ..... (2540). *โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน" ทฤษฎีการเรียนรู้" เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ ต้นแบบการเรียนรู้ทางหลักทฤษฎี และแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2538). *สรุปผลการสัมมนาระดับภูมิภาค เรื่องแนวคิด ทิศทาง และแผนการพัฒนาของประชาชนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8*. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 - 2544)*. กรุงเทพฯ . สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2526). *คู่มือปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

..... (2529). *วิทยากรกับการปลูกฝังและสร้างค่านิยม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา , กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). " *คุณธรรมพื้นฐาน*," *คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สำเนียง ศิลป์ประกอบ. (2540). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบในการเรียน และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยบทเรียนสำเร็จรูป กับที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

สำราญ มีแจ้ง. (2543). *สถิติขั้นสูงสำหรับกรวิจัย*. กรุงเทพฯ : นิชนแอตเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.

สุโขทัยธรรมมาธิราช , มหาวิทยาลัย. (2543). *เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็ก และการเลี้ยงดู*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุชา จันท์เอม. (2510). *จิตวิทยาเพื่อความสุข*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุชา จันท์เอม และสุรางค์ จันท์เอม. (2521). *จิตวิทยาในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์.

สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). *การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงผลหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรง และความเชื่อมั่น*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

สุโท เจริญสุข. (2527 , ธันวาคม). "ข้อคิดพัฒนาคน ให้มีความรับผิดชอบ," *วารสารแนะแนว*. 19(96) ; 45-49.

สุนันทา ถนอมสิงห์. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดฉะเชิงเทรา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

สุนีย์รัตน์ ฤทธิงชัยเลิศ. (2530). *ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุพจน์ สีนสูงค์วัฒน์. (2527). *การสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดบุรีรัมย์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สุพัตรา สุภาพ. (2531). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาพร จันทรศิริโยธิน. (2526). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาภรณ์ อาษาสร้อย. (2540). *ศึกษาแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี จันทรชอล. (2541, มีนาคม). "การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักเรียน," *วารสารวิชาการ*. 1(3).
- สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. (2526). *ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรู้สึก รับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุรเกียรติ์ ลิ้มเจริญ. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวล กับระเบียบวินัยในชั้นเรียน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2521). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- อดิศักดิ์ ภูมิรัตน์. (2535). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่อเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2538). *การวัดและพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อเนกกุล กรี่แสง. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบคำบรรยายจิตวิทยาพัฒนาการ*. ม.ป.พ.
- อรทัย จันทวิชานวงษ์. (2523). *รูปแบบของนิทานที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อรทัย โสภา. (2533). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และ ความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนแบบศูนย์การเรียนกับการเรียนตามคู่มือครู*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินท์ นาคประดิษฐ์. (2518). *ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- อรรถวรรณ นิยะโต. (2536). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความรับผิดชอบต่อตนเอง และ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้การ สอนแบบบูรณาการกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อรรถวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัย ในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา เนตรล้อมวงศ์. (2531). ผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมณ และคนอื่น. (2528). รายงานการวิจัยเรื่องการอบรมเลี้ยงดู กับพัฒนาการทางสติปัญญา ด้านเหตุผล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อัญชลี หนักแน่น. (2537). การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมของ โรงเรียนระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมผิวดินและนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในวินัย ในระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น. วิทยานิพนธ์. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพา อรุณพราหมณ์. (2539). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อารยา สุระมาตย์. (2540). การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่าย เอกสาร.
- อารีย์ เศรษฐชัย. (2520). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกกับ ผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่าย เอกสาร.
- อาวุธ พรหมมานอก. (2534). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความรับผิดชอบในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนด้วยบทเรียนโมดูล กับการสอน ตามคู่มือครูของ สสวท. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

อุบลรัตน์ โปธิโกสม. (2524). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู กับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

อุรุตา สุตมี. (2533). การอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการคิดหาเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ และความรับผิดชอบของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

อุไร ดุลยเกษม. (2529). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแผนภูมิกิจกรรม (Flor Chart) กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

เอมอร กฤษณะรังสรรค์. (2537). ผลของการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา ต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ของนักศึกษาวิชาชีพครูสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เอมอร ดีมาก. (2540). ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

Atkinson , John William. (1966). *Motives in Fantasy , Action and Society Affiliated East - West Press . New Delhi : Putltd.*

Ausubel ,D.P. (1965). *Ego Development and Prosonality . Grune & Stration , Inc.*

Baldwin ,A.L. (1948 , September). " Socialzation and Farent-Child Relationship, " *Child Development . Vol.19.*

Baruch ,Dorothy Walter. (1949). *New way in discipline : you and your child today.* New York : McGraw-Hill Book Company ,Inc.

Becker ,Gary Stanley. (1964). *Human Capital : theoretical and empirical analysis with special reference to educatio . Columbia : University Press.*

Blair ,Glenn Myers. (1968). *Educational Psychology . New York : The Macmillan Company.*

Breckenridge , Marian Edgar. (1966). *Child Development . Philadelphia , W.B. Saunders Company.*

Browne,C.G. (1958). *The Study of Leadership . Illionois : The Interstate Prinsters and Publishers , Inc.*

Cattell , R.B. (1905). *Personality . New York : McGraw - Hill.*

Child Study Association of Arnerica. (1952). *Our Children Today . New York : The Viking Press.*

- Dickinson ,Leslie. (1987). *Self - instruction in Language Learning* . Cambridge. New York : Cambridge University Press.
- Dinkmeyer,Don. (1963). *Encouraging Children to Learn:The Encouragement Process*. Englewood Cliffs, N.J : Prentice - Hall.
- Dougherty,Richard M. (1966). *Scientific Management of Library Operations*. New York : Scarecrow Press ,Inc.
- English ,Horance B.and A.C English Champney. (1958). *A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms* . 1st.ed, Lonmans Green and Co.Ltd, London.
- Eysenk ,H.J. (1960). " The Development of Moral Values in Children VII , the Contribution of Learning theory, " *British Journal of Education psychology*. 30. 11-21.
- Faw,T. and Belkin,Gay S. (1989). *Child Psychology* . New York : McGraw - Hill Publishing Company.
- Flaherty, Rila M. and Reutzel ,Eileen. (1965 , May-June). " Personality Traits of High and Low Achievers in College, " *The Journal of Educational Research*. p.58.
- Flippo, Edwin B. (1966). *Management : A Behavioral Approach* . Allyn and Bacon.
- Funk and Wagnalls. (1961). *New Standard Dictionary of The English Language*. Vol2. New York. Gale,Raymond F. (1969). *Developmental Behavior : A Humanistic Approach* . London : Macmillan.
- Good,Carter V. (1959). *Dictionary of Education* . 3 rd.ed. New York : McGraw-Hill.
- Gough, Harrison G. (1969). *Manual for the California Psychological Inventory*. California : Consulting Psychological Press. Inc .
- Guilford,J.P. (1967). *The Nature of Human Intelligence* . New York : McGraw-Hill.
- Hildreth, Gertrude H. (1966). *Introduction to the Gifted* . New York : McGraw -Hill Book, Co.
- Hurlock ,E.B. (1964). *Child Development* . New York : McGraw-Hill Book , Co.
- ..... (1967). *Adolescent Development* . 2 nd.ed. New York : McGraw-Hill Book, Co.
- Lawshe ,C.H. (1966). *Principles of Personal Testing* . McGraw - Hill Book , Co.
- Lickona ,Thomas. (1976). "Research on Piaget 's Theory of Moral Development : Moral Development and Behavior Theory," *Research and Social Issues*. New York : Hoit Rinehart and Winston.
- Maslow ,A.H. (1954). *Motivation and Personality* . New York : Harper & Row.
- McClelland ,David.C. (1953). *The Achievement Motive* . New York : Appleton Century Croffs,Inc.
- ..... (1961). *The Achievement Society* . New York : The Free Press.
- Milton,Betty L.and Harris,Dale B. (1962). " The Development of Responsibility in Children," *The Child :A Book of Reading* . 46 : 407-416.

- Murray, Henry H. (1964). *Motivation and Emction* . Englewood Cliffs Prentice Hall.
- Mussen,Paul H., Conger,John J. and Jeromes, Kagan. (1969). *Child Development and Personality*.
Tokyo : John Weatherhill ,Inc.
- Peck ,R.F. (1958 , November). " Family Patterns Correlated with Adolescent Personality Structure," *Journal of Abonormal and Social Psychology*. 62 : 374.
- Peck ,R.F. and Havinghurt, R.J. (1960). *The Psychology of Character Development*. John Willey & Sons. Inc. , New York.
- Pedhazur ,Elazar J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research* . Explanation and Prediction. Holt , Rinchart and Winston, Inc.
- Radke, M.J. (1964). *The Relation of parental Authority to Children Behavior and Attitude*.
University of Minesota Press.
- Sanford ,Newman. (1970). "The Goal of Individual Development," *Twenty - five Year of Higher Education* . San Fransisco : Jossey Base Press.
- Sears ,R.R., Maccoby,E.E. and Levin. (1957). *Pattern of Child Rearing* . New York : Peterson and Company.
- Smith ,Henry C. (1961). *Personality Adjustment* . New York : McGraw-Hill. Inc.
- Strang ,Ruth. (1958). *Group Work in Education* . New York : Harper & Brother Publishers.
- Symonds,Addington F. (1964). *Teaching Yourself Personality Efficiency* . London : The English University Press.
- Vincent , Elizabeth Lee. (1961). *Human Psychological Development* . New York : The Ronald Press. Co.
- Wiggins,Terry S.and others. (1971). *The Psychology of Personality Reading* . Adderson-Wesley.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

จดหมายขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ที่ ทม 1012/ ๐๖๖๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ มกราคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบางปลาหมอสูงสุมารผดุงวิทย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวศิรินันท์ วรรณกิจ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปฏิญาณนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคัล” โดยมี รองศาสตราจารย์อังคณา สายยศ และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญาณนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 3 จำนวน 45 คน ตอบแบบสอบถามการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคัล ในระหว่างเดือนมกราคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศิรินันท์ วรรณกิจ ได้เก็บข้อมูลในการทำปฏิญาณนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อังคณา หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644 โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1012/ 001๙

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๗ มกราคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนธรรมโชติศึกษาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวศิรินันท์ วรรณกิจ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล” โดยมี รองศาสตราจารย์อังคณา สายยศ และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้ให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 160 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล ในระหว่างเดือนมกราคม 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศิรินันท์ วรรณกิจ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644 โทรสาร. 258-4119

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม ตั้งคะพิภพ	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์	ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนวทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา	ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนวทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ค

ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตาราง 6 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	4. 321	9	5. 344
2	5. 075	10	6. 743
3	7. 768	11	8. 190
4	7. 042	12	4. 628
5	5. 653	13	5. 649
6	7. 720	14	6. 358
7	8. 694	15	6. 686
8	7. 321		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง เท่ากับ 0.804

$\alpha = 0.05$

ตาราง 7 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	7. 829	9	6. 928
2	10. 806	10	9. 474
3	8. 968	11	9. 107
4	9. 263	12	7. 940
5	8. 208	13	7. 171
6	8. 075	14	9. 339
7	8. 391	15	8. 065
8	7. 123		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เท่ากับ 0.879

$\alpha = 0.05$

ตาราง 8 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	8.344	9	8.109
2	10.816	10	11.182
3	12.134	11	10.685
4	10.016	12	9.195
5	10.273	13	9.748
6	10.213	14	8.370
7	10.346	15	10.740
8	10.266		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง เท่ากับ 0.850

$\alpha = 0.05$

ตาราง 9 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	11.746	9	13.057
2	11.526	10	13.932
3	11.693	11	10.444
4	11.336	12	13.346
5	10.667	13	12.392
6	14.520	14	11.911
7	11.725	15	8.264
8	12.921		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์ เท่ากับ 0.812

$\alpha = 0.05$

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)		
	แบบปล่อยปละละเลย	แบบประชาธิปไตย	แบบเข้มงวดกวดขัน
1	5. 121	9. 838	8. 157
2	5. 642	7. 341	5. 863
3	6. 726	9. 648	6. 102
4	6. 678	8. 866	7. 478
5	8. 190	10. 618	9. 141
6	8. 532	8. 303	5. 872
7	9. 849	8. 845	6. 690
8	6. 511	10. 345	6. 098
9	5. 323	7. 809	7. 276
10	5. 322	8. 204	10. 305
11	6. 880	10. 046	9. 716
12	7. 238	8. 847	6. 451
13	6. 819	8. 236	7. 890
14	6. 860	8. 261	10. 795
15	6. 860	9. 261	7. 840

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เท่ากับ 0.799

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เท่ากับ 0.804

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เท่ากับ 0.810

(α = 0.05

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	9.741	9	8.175
2	7.257	10	8.610
3	10.179	11	7.879
4	8.424	12	7.130
5	6.879	13	9.806
6	8.694	14	10.631
7	9.500	15	9.782
8	6.962		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง เท่ากับ 0.847

$$\alpha = 0.05$$

ตาราง 12 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	9.136	9	9.454
2	8.127	10	8.157
3	8.545	11	8.764
4	8.096	12	9.438
5	7.571	13	9.689
6	10.430	14	14.426
7	8.479	15	8.823
8	8.085		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เท่ากับ 0.909

$$\alpha = 0.05$$

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามฉบับที่ 1

ด้านที่ 1 แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

กรุณาทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติมากที่สุด

ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
1. ข้าพเจ้ากลัวตัดสินใจทำสิ่งต่างๆถ้าคิดว่าสิ่งนั้นถูกต้อง				
2. ข้าพเจ้าคิดว่าความคิดของตนเองไม่ค่อยน่าสนใจ				
3. ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นที่ต้องออกไปพูดหน้าชั้นเรียน				
4. ในขณะที่เรียนข้าพเจ้ากลัวว่าครูจะเรียกให้ข้าพเจ้าตอบคำถาม				
5. ข้าพเจ้าไม่ชอบโต้แย้งกับคนอื่น ๆ เพราะไม่ค่อยมั่นใจในความคิดของตนเองว่าจะถูกต้อง				
6. ถ้าต้องลุกขึ้นตอบคำถามครูในห้องเรียน ข้าพเจ้าจะใจเต้นแรงจนตอบไม่ถูก				
7. ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองเป็นคนขี้อาย ทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ที่มีคนมากๆ				
8. ในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ข้าพเจ้าจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองแม้ว่าจะไม่เห็นด้วย				
9. ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดถ้าครูมายืนข้างๆในขณะที่กำลังทำงาน				
10. ข้าพเจ้ารู้สึกอายที่ครูเรียกให้ข้าพเจ้าปรากฏตัวต่อหน้าคนอื่น ๆ				
11. ข้าพเจ้ารู้สึกเคอะเขิน เมื่อเดินเข้าไปในหมู่คนมากๆ				
12. เมื่ออยู่ในหมู่คนมาก ข้าพเจ้ากลัวว่าจะทำอะไรเขยๆ				
13. ข้าพเจ้ามักรู้สึกไม่สบายใจเมื่อถูกเพื่อนพูดวิพากษ์วิจารณ์				
14. เมื่อทำสิ่งใดแล้วเกิดความผิดพลาดข้าพเจ้าจะเกิดความลังเลที่จะทำสิ่งนั้นต่อไป				
15. ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลที่ต้องไปในสถานที่ต่าง ๆ ตามลำพัง				

ด้านที่ 2 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 กรณำทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติมากที่สุด

ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
1. ถ้าได้ลงมือทำสิ่งใดแล้วแม้จะเกิดความยุ่งยากข้าพเจ้าก็ไม่ท้อถอย				
2. ข้าพเจ้าจะทำงานที่ตั้งใจทำจนสุดความสามารถ				
3. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานข้าพเจ้าจะตั้งใจทำงานนั้นเป็นอย่างดี				
4. ข้าพเจ้ามุ่งหวังที่จะประสบความสำเร็จในการเรียน				
5. ข้าพเจ้าพยายามทำสิ่งต่างๆให้ได้ตามที่ตั้งใจไว้				
6. เมื่อเล่นกีฬาข้าพเจ้าจะปรับปรุงตนเองให้เก่งขึ้นเรื่อยๆ				
7. ข้าพเจ้าจะเปรียบเทียบผลการเรียนของตนเองกับเพื่อนที่เก่งกว่า เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น				
8. ข้าพเจ้ามีความพยายามมากขึ้น เมื่อรู้ตัวว่ามีความรู้ด้อยกว่าเพื่อน				
9. ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจที่ครูชมว่าข้าพเจ้าทำงานได้เรียบร้อยกว่าคนอื่น				
10. ข้าพเจ้าตั้งความหวังว่าต้องสอบได้คะแนนดีขึ้นกว่าเดิม				
11. ข้าพเจ้าพยายามเรียนให้ได้เกรดเฉลี่ยดีขึ้นกว่าเดิม				
12. ข้าพเจ้าเชื่อว่าความอดทนจะนำไปสู่ความสำเร็จ				
13. ข้าพเจ้าปรับปรุงการทำงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น				
14. เมื่อประสบความสำเร็จในการทำงาน ก็จะหาวิธีการใหม่ๆที่จะทำงานนั้นสำเร็จให้ได้				
15. ข้าพเจ้าไม่ล้มเลิกการทำงานจนกว่าจะทำงานสำเร็จ				

ด้านที่ 3   แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเอง
กรุณาทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติมากที่สุด

ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
1. ข้าพเจ้าเล่นกับเพื่อนในขณะที่เข้าแถว				
2. ขณะครูแจกของ ข้าพเจ้าจะรีบแย่งเพื่อนไปรับของ จากครู				
3. นักเรียนเข้าห้องพักครู โดยไม่ได้รับอนุญาต				
4. ข้าพเจ้าทิ้งเศษกระดาษเกลื่อนกลาด				
5. ข้าพเจ้าเคี้ยวหมากฝรั่ง ในขณะที่กำลังเรียน				
6. ข้าพเจ้ามักขึ้นไปเล่นบนโต๊ะ				
7. ข้าพเจ้าแอบเล่นการพนัน				
8. ข้าพเจ้ามักฝ่าฝืนเข้าไปในเขตหวงห้าม				
9. ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการเข้าแถวหน้าเสาธง				
10. ข้าพเจ้าปีนรั้วออกนอกโรงเรียน				
11. ข้าพเจ้าหนีเรียน				
12. ข้าพเจ้าจะออกนอกโรงเรียน ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาต จากครู				
13. ข้าพเจ้าทะเลาะชกต่อยกับคนอื่น ๆ				
14. ข้าพเจ้าฉีกรูปภาพในหนังสือของห้องสมุด				
15. ข้าพเจ้าส่งเสียงดังในสถานที่ราชการ				

ด้านที่ 4 แบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์

กรุณาทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติมากที่สุด

ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
1. เมื่อยืมสิ่งของ ๆ ผู้อื่นไปใช้ถ้าสิ่งของนั้นไม่สำคัญข้าพเจ้าจะไม่ส่งคืนเจ้าของ				
2. เมื่อพ่อแม่ลืมนเงินไว้ข้าพเจ้าจะหยิบเอาไปใช้โดยไม่บอกให้พ่อแม่รู้				
3. เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้แจกของ ข้าพเจ้าจะแอบเก็บเอาไว้ใช้เองบ้าง				
4. เมื่อเพื่อนถามถึงของที่ยืมไป ข้าพเจ้าจะปฏิเสธว่าคืนไปแล้ว				
5. เมื่อครูให้แต่งกลอนส่งเข้าประกวด ข้าพเจ้าจะหาตัวอย่างกลอนจากวารสารมาดัดแปลงส่งเข้าแข่งขัน				
6. เมื่อยืมเงินเพื่อนไปแล้ว ข้าพเจ้าจะแก้มือทำเป็นลืม				
7. เมื่อข้าพเจ้าเก็บของได้แล้วมีผู้มาถามหาของ ข้าพเจ้าจะบอกว่าไม่เห็น				
8. ถ้าข้าพเจ้าเป็นผู้เก็บเงินของกลุ่ม ข้าพเจ้าจะแอบนำเงินของกลุ่มไปใช้ส่วนตัว				
9. ข้าพเจ้านำเงินค่าขนมของน้อง ไปซื้อของของตนเอง				
10. เมื่อเพื่อนฝากชื่อของ ข้าพเจ้าจะบอกราคาเกินจริง				
11. ข้าพเจ้าบอกพ่อแม่ว่ายังไม่ได้เงินค่าขนม ทั้งที่จริงแล้วพ่อแม่เพิ่งให้มา				
12. เมื่อข้าพเจ้าซื้อกิจการบ้าน ข้าพเจ้าจะบอกพ่อแม่ว่าไม่มีการบ้าน				
13. ข้าพเจ้านำงานที่ครูสั่งให้ทำไปจ้างผู้อื่นทำ แล้วบอกว่าข้าพเจ้าทำเอง				
14. เมื่ออยากได้เงินไปซื้อของ ข้าพเจ้าจะบอกพ่อแม่ว่าทำเงินค่าขนมหาย				
15. เมื่อมีโอกาสข้าพเจ้าจะลอกข้อสอบเพื่อนที่นั่งอยู่ข้างๆ				

ด้านที่ 5 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อตนเอง

กรุณาทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติมากที่สุด

ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
1. ข้าพเจ้าดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองให้แข็งแรง				
2. ในแต่ละวันข้าพเจ้าเลือกรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่				
3. ข้าพเจ้าสามารถจัดเสื้อผ้าใส่ ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ				
4. ข้าพเจ้าจะเลือกซื้อเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับรูปร่างของตนเอง				
5. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าจะทำงานนั้นให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด				
6. ข้าพเจ้าส่งงานอาจารย์ตรงตามเวลาที่กำหนด				
7. เมื่อได้ทำตารางดูหนังสือสอบ ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามตารางอย่างเคร่งครัด				
8. ข้าพเจ้าตั้งใจฟังครูอธิบายเนื้อหาในบทเรียน				
9. ข้าพเจ้าจะแกล้งป่วยเมื่อไม่ยอมไปโรงเรียน				
10. เมื่อครูตรวจงานให้แล้ว ข้าพเจ้าจะนำมาทบทวนพร้อมแก้ไขสิ่งที่ผิด				
11. ก่อนเรียนข้าพเจ้าจะเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อม				
12. เมื่อพบว่างานที่ทำส่งครูยังมีข้อบกพร่อง ข้าพเจ้าจะรีบแก้ไขข้อบกพร่องนั้นทันที				
13. ข้าพเจ้าจัดตารางสอนล่วงหน้า เพื่อเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อม				
14. เมื่อข้าพเจ้าทำอะไรผิดก็เต็มใจที่จะรับโทษ				
15. เมื่อข้าพเจ้าล้มทำการบ้าน ก็จะบอกความจริงกับครู				

ด้านที่ 6 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

กรุณาทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติมากที่สุด

ข้อความ	ระดับพฤติกรรม			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
1. ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือตามนโยบายของโรงเรียน				
2. เมื่อเห็นสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านวางเกะกะ ข้าพเจ้าจะจัดเก็บให้เรียบร้อย				
3. ข้าพเจ้าจะใช้ของส่วนรวมอย่างระมัดระวัง				
4. ข้าพเจ้าจะรีบปิดไฟฟ้าเมื่อเห็นว่าไม่ต้องใช้ไฟฟ้าแล้ว				
5. ข้าพเจ้าดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน				
6. ข้าพเจ้าจะดูแลรักษาของที่เป็นของส่วนรวม				
7. เมื่อเห็นคนอื่นทิ้งขยะไม่เป็นที่ ข้าพเจ้าก็จะตักเตือน				
8. เมื่อข้าพเจ้านำอุปกรณ์กีฬาของโรงเรียนมาเล่นแล้ว ก็จะนำไปเก็บไว้ที่เดิม				
9. เมื่อหยิบของภายในบ้านมาใช้ ข้าพเจ้าจะเก็บไว้ที่เดิม				
10. เมื่อเพื่อนเดือดร้อน ข้าพเจ้ายินดีช่วยด้วยความเต็มใจ				
11. ข้าพเจ้าเต็มใจจะทำงานที่ครูขอให้ช่วยทำ				
12. เมื่อเพื่อนมีปัญหา ข้าพเจ้าจะช่วยเพื่อนแก้ปัญหา				
13. ข้าพเจ้าช่วยครูจัดป้ายนิเทศการด้วยความเต็มใจ				
14. ข้าพเจ้าทำงานของกลุ่มอย่างเต็มที่ เพื่อให้ผลงานของกลุ่มเป็นที่ยอมรับ				
15. เมื่อพบว่าเพื่อน ๆ จะทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง ข้าพเจ้าจะพยายามขัดขวาง				

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

กรุณาทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านได้รับการปฏิบัติจากผู้ปกครองมากที่สุด และตอบ
ทุกตัวเลือกในแต่ละข้อ

ข้อความ	ระดับการได้รับปฏิบัติ			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
1. ผู้ปกครองจะปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างไรเมื่อนักเรียนเกิด ความผิดหวังในการเรียน				
ก. ปลอบ และให้กำลังใจ (ปร)				
ข. ไม่สนใจว่านักเรียนมีปัญหาอะไร (ปล)				
ค. ดุด่าโดยหาว่าไม่สนใจเรียน (ข)				
2. ขณะที่นักเรียนแต่งตัวออกไปเที่ยวนอกบ้าน ผู้ปกครอง จะทำอย่างไร				
ก. แนะนำว่าแต่งตัวเช่นไรจึงจะเหมาะสม (ปร)				
ข. บังคับให้ใส่ชุดตามที่ผู้ปกครองจัดให้ (ข)				
ค. ไม่สนใจนักเรียนว่าจะใส่ชุดอะไร (ปล)				
3. เมื่อนักเรียนนำเรื่องที่เพื่อนของนักเรียนมีปัญหาทุกข้อใจ มาเล่าให้ผู้ปกครองฟัง ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร				
ก. ช่วยให้คำปรึกษา (ปร)				
ข. ไม่สนใจที่จะตอบปัญหา (ปล)				
ค. ห้ามไม่ให้คบกับเพื่อนคนนั้น (ข)				
4. ขณะที่นักเรียนช่วยทำงานบ้าน ถ้านักเรียนทำสิ่งของ เสียหาย ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร				
ก. ไม่สนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (ปล)				
ข. รับฟังเหตุผลว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น (ปร)				
ค. ลงโทษนักเรียนทันที (ข)				
5. ผู้ปกครองปฏิบัติกับนักเรียนอย่างไรในขณะที่รับประทานอาหาร าร่วมกัน				
ก. สนทนาเรื่องทั่วๆไปที่ทุกคนสนใจ (ปร)				
ข. ไม่สนใจที่จะสนทนากับนักเรียน (ปล)				
ค. บังคับไม่ให้คุยกันขณะรับประทานอาหาร (ข)				

กรุณาทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านได้รับการปฏิบัติจากผู้ปกครองมากที่สุด และตอบทุกตัวเลือกในแต่ละข้อ

ข้อความ	ระดับการได้รับปฏิบัติ			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
6. ผู้ปกครองปฏิบัติอย่างไรในเรื่องเวลาเข้านอนของนักเรียน				
ก. บังคับให้เข้านอนตามเวลาที่ผู้ปกครองกำหนด (ข)				
ข. แนะนำให้นักเรียนรู้จักพักผ่อนอย่างเพียงพอ (ปร)				
ค. ไม่สนใจว่านักเรียนจะเข้านอนเมื่อไร (ปล)				
7. ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อนักเรียนกลับบ้านค่ำ				
เพราะต้องทำกิจกรรมที่โรงเรียน				
ก. แนะนำว่าควรจะบอกให้ทราบล่วงหน้า (ปร)				
ข. ไม่สนใจว่านักเรียนกลับถึงบ้านเมื่อไร (ปล)				
ค. ทำโทษทันทีโดยไม่ฟังเหตุผล (ข)				
8. ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร เมื่อนักเรียนนอนตื่นสาย				
ทำให้ไปโรงเรียนไม่ทัน				
ก. ไม่สนใจว่านักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป (ปล)				
ข. ดุและทำโทษทันที (ข)				
ค. รับฟังเหตุผลที่ทำให้ตื่นสายและร่วมกันหาทางแก้ไข (ปร)				
9. เมื่อผู้ปกครองจะพาไปเที่ยว ผู้ปกครองปฏิบัติอย่างไร				
ก. เฉยๆ ไม่สนใจว่าจะเลือกไปที่ใด (ปล)				
ข. ให้ทุกคนในครอบครัวร่วมกันตัดสินใจ (ปร)				
ค. พาไปเที่ยวตามที่ผู้ปกครองกำหนดไว้เท่านั้น (ข)				
10. ผู้ปกครองปฏิบัติอย่างไรในเรื่องการเรียนต่อของนักเรียน				
ก. บังคับให้เรียนตามที่ผู้ปกครองเห็นว่าดี (ข)				
ข. ให้คำแนะนำในเรื่องการเรียนต่อ (ปร)				
ค. ไม่สนใจที่จะซักถาม (ปล)				
11. ผู้ปกครองปฏิบัติอย่างไรเมื่อนักเรียนทะเลาะกับเพื่อนๆ				
ก. ซักถามถึงสาเหตุของการทะเลาะกันกับทุกคน แล้วจึงตัดสิน (ปร)				
ข. ไม่สนใจว่าทะเลาะกันเรื่องอะไร (ปล)				
ค. ลงโทษทันทีโดยไม่ฟังเหตุผล (ข)				

กรุณาทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านได้รับการปฏิบัติจากผู้ปกครองมากที่สุด และตอบ
ทุกตัวเลือกในแต่ละข้อ

ข้อความ	ระดับการได้รับปฏิบัติ			
	เป็นทุกครั้ง	เป็นส่วนใหญ่	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเป็น
12. นักเรียนคิดว่าผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร ถ้าผู้ปกครอง ทราบว่านักเรียนหนีโรงเรียน				
ก. ชักถามถึงสาเหตุการหนีโรงเรียน และอธิบายถึง ข้อเสียของการหนีโรงเรียน (ปร)				
ข. ไม่สนใจตักเตือนในเรื่องการหนีโรงเรียน (ปล)				
ค. ตำหนิและทำโทษโดยไม่ฟังเหตุผล (ข)				
13. ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อนักเรียนขอแสดงความคิดเห็น เห็นในการแก้ปัญหาของครอบครัว				
ก. บังคับไม่ให้นักเรียนเข้ามายุ่งเกี่ยว (ข)				
ข. ยินดีจะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา (ปร)				
ค. ไม่สนใจความคิดเห็นของนักเรียน (ปล)				
14. ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อนักเรียนไม่ทำตามคำสั่ง				
ก. ให้นักเรียนอธิบายถึงเหตุผลที่ไม่ทำตามคำสั่ง (ปร)				
ข. ไม่สนใจว่านักเรียนจะทำตามคำสั่งหรือไม่ (ปล)				
ค. ดุว่าและลงโทษอย่างรุนแรง (ข)				
15. ผู้ปกครองจะปฏิบัติอย่างไร เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็น ไม่ตรงกันกับผู้ปกครอง				
ก. บังคับให้ทำตามความคิดของผู้ปกครอง (ข)				
ข. ผู้ปกครองและนักเรียนอธิบายเหตุผลของความคิด ของตนเอง (ปร)				
ค. ไม่สนใจความคิดเห็นของนักเรียน (ปล)				

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาว ศิริพันธ์ วรรณกิจ
วันเดือนปีเกิด	19 พฤศจิกายน 2518.
สถานที่เกิด	จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	162/3 หมู่ 7 ตำบลหนองมะคำโม่ง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี 72180
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 1 ระดับ 3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านทุ่งนาตานั้น อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านสระบัวเก่า
พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสงวนหญิง
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสงวนหญิง
พ.ศ. 2541	ค.บ. (ประถมศึกษา) จากสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ